

Departament de Ciències Socials

Treball de Recerca (Annexos IV, V i VI)

Prem sant records d'un poble

Recull de records ordenats segons la seva temàtica

Grup: 2n de Batxillerat

Pseudònim: Pianòctel

1. ÍNDEX DE CONTINGUTS

1. ÍNDEX DE CONTINGUTS	3
2. ANNEX IV: RECORDS ORDENATS PER TEMÀTICA	7
2.1. FESTES	7
2.1.1. Festa Major	9
2.1.2. Festa dels Vells	15
2.1.3. Festa de les Espigues	17
2.1.4. Sant Joan.....	17
2.1.5. Matança del Porc	18
2.1.6. Festes de Nadal	19
2.2. SETMANA SANTA	23
2.2.1. Corpus.....	23
2.2.2. El Sal Pas	24
2.2.3. Caramelles	26
2.3. BOTIGUES, NEGOCIS I OFICIS	29
2.3.1. Correus	38
2.4. ESGLÉSIA	41
2.4.1. Mare de Déu de Fàtima	44
2.4.2. Mossens	44
2.4.3. Campanes	48
2.4.4. Excursions de catequesi.....	49
2.4.5. Pabordesses.....	50
2.5. LA DICTADURA FRANQUISTA	53
2.6. VIDA A LA CELLERA.....	57
2.7. AGRICULTURA	67
2.8. JOCS.....	71
2.9. METGES	73
2.10. ENSENYAMENT.....	75
2.10.1. «Ca les Hermanes»	76
2.10.2. Escoles nacionals.....	81
2.11. ESPORT.....	89
2.11.1. Futbol.....	90
2.12. L'ATENEU	93

2.13. EL CENTRE CULTURAL PARROQUIAL	97
2.14. TEATRE.....	101
2.14.1. La Passió	102
2.15. CINEMA	105
2.16. ALTRES ACTIVITATS DEL POBLE	109
2.17. INCENDIS	113
2.18. EL PASTERAL	115
2.18.1. Construcció del Pantà de Susqueda	116
2.19. EL TREN D'OLOT.....	119
2.20. TRANSPORTS	123
2.21. LLOCS, CARRERS I CAMINS	125
2.21.1. Les «cases barates»	127
2.21.2. Els pisos de l'Estel	128
2.22. CEMENTIRIS I ENTERRAMENTS	131
2.23. AJUNTAMENT	133
2.24. CARLISME	135
2.25. MÚSICA	137
2.25.1. «Els Seller's»	138
2.26. ANGLÈS	141
2.27. LOTERIA.....	145
2.28. ANÈCDOTES	147
3. ANNEX V: REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES DELS ANNEXOS III I IV	151
3.1. REFERÈNCIES AMB AUTOR CONEGUT.....	151
3.2. REFERÈNCIES SENSE AUTOR CONEGUT	161
4. ANNEX VI: PARTICIPANTS DE LA RECOLLIDA DE RECORDS.....	169

El món que hi havia al voltant de la Cellerà s'ha transformat i, en bona part, ha desaparegut. La gent ja no coneix el nom dels ocells, dels peixos, dels bolets o de les herbes. També la Cellerà ha canviat: ara ja cal pujar més amunt de la muntanya per a trobar farigola, el tomanyí és més escarransit, les puputs més escasses i els peixos del Ter se n'han anat amb l'aigua del riu. Però, no tot s'ha perdut ni es perdrà, si sabem transformar-ho, perquè aquí s'hi conserven els noms de les coses. I mentre tinguin nom, existiran. I existirem (Domènech, 1990: pàg. 93).

2. ANNEX IV: RECORDS ORDENATS PER TEMÀTICA

2.1. FESTES

- «Recordo que el 15 de maig era la Festa de Sant Isidre, la festa dels pagesos. Anàvem a missa i cantàvem. Ens agradava anar-hi perquè els pagesos, contents de celebrar el seu dia, ens convidaven a menjar galetes (R5)».

Si bien la festividad del Santo correspondió el pasado día 15, el Cabildo de la Hermandad Sindical de Labradores y Ganaderos local, ha dispuesto celebrar las galas de su Excelso Patrón, para el próximo Domingo día 26. Reunidos los socios en el local de la Entidad, la comitiva sindical se dirigirá a la Iglesia para asistir a un solemne oficio acompañado de la Orquesta “La Principal Amerense”, cuyo conjunto musical acaba de regresar de una gira por tierras de Alemania. Acabada la Santa Misa, tendrá lugar la Procesión acostumbrada por las calles de la villa. Por la tarde, la mencionada Orquesta deleitará a la concurrencia con un repertorio de airosas sardanas, en la Plaza de España (Los Sitios, 25-05-1963: pàg. 9).

«La Hermandad Sindical de Labradores local, al objeto de honrar a su santo patrón, celebrará una misa solemne en su honor y en la cual se harán preces rogando les conceda su ayuda y favor como viene dispensándoles hasta la fecha. Al final de la misma, se cantaran los “Goigs” propios del Santo» (Los Sitios, 14-05-1971: pàg. 9).

- «Recordo la Festa de Sant Antoni del Porquet, la festa dels animals (R3, R5 i T7). Se celebrava el gener i anàvem a beneir els burros i matxos després d’adornar-los amb llaços i trenes (R5 i T7)».

«La fiesta de San Antón sigue constituyendo una tradición muy arraigada en nuestra villa. Por lo que el pasado día 17 quedó manifiesto en la misa en honor al Santo, y la bendición de los animales. Pese a la merma que supone la motorización y mecanización del campo, no fallaron en la cita los cuadrúpedos actualmente en Servicio en nuestros caseríos y casco urbano» (R.D., 20-01-1968: pàg. 6).

- «Recordo la Festa de Sant Just i Pastor, una festa popular. Hi tocava l’orquestra i hi

venien els torronaires, que ens donaven xocolata, torrons i tortells (R5)».

Podem plantejar la possibilitat que la Festa de Sant Just i Pastor, recordada per R5, equivalgui a la «*Comida de Hermandad*» expressada a la notícia adjunta (vegeu la pàgina 5 del diari del 19 de setembre de 1961). No obstant, sense aprofundir en la recerca d'aquesta celebració no podem saber-ho amb certesa.

El próximo Domingo, día 24, se celebrará una gran Ultreya Comarcal de las Parroquias en donde se iniciaron los Cursillos de Cristiandad en nuestra Diócesis: Amer, La Sella, Anglés, con asistencia del Excmo. Y Reverendísimo señor Obispo de Gerona. Por la mañana se celebrará un Retiro Espiritual para Hombres, en la Capilla de San Justo. [...] Además de los actos reseñados, a las doce de la mañana tendrá lugar una Misa participada, con plática y Comunión, después de cuyo acto religioso los cursillistas se reuniran en la Fuente de Can Ribas, en donde tendrá lugar una Comida de Hermandad (C., 19-09-1961: pàg. 5).

- «Recordo que al carrer del Nord fèiem una carbassa amb llum a dins (R2 i T1) i la gent pagava per veure-ho (R2). No recordo per quina celebració era (R2), però les col·locàvem en llocs concrets per espantar la gent (T1)».
- «Recordo que el dijous llarder anàvem a fer la berenada (T17 i T28) a la Font Picant de la Fanera i menjàvem truita amb passeres de botifarra negra (T17)».

«Como es costumbre en la jornada del jueves lardero, los niños y niñas de los diversos colegios de la villa celebraron la tradicional merienda en el campo. [...] Otros escogieron bellos parajes tales como la Font Picant de Amer, la Fuente de Can Ribas, de la Sella y la Font Picant de la Fanera, lugares muy concurridos en el transcurso del año» (Los Sitios, 24-02-1966: pàg. 6).

- «Recordo la festa del Quintos. La promovien els nois que aquell any anaven a fer la mili; recaptaven diners per mitjà d'una rifa i organitzaven un ball (R3 i R5)».

Un grupo más de la actual generación se está situando en el primer plano de la actualidad local. Son los quintos del 64. Hemos recibido el programa de esta fiesta, para el próximo día 24, festividad de San Juan Bautista. Ya que por razones de la edad, permanecemos enmarcados en un ángulo bien lejano

a la vida castrense, plácenos agradecer sinceramente la deferencia a esos 14 mozos que, en breve, van a dejar, por un tiempo. La Sella, para salir destinados al servicio de la Patria. Por su dilatada extensión, prescindiremos de transcribir literalmente el mencionado programa de los actos anunciados; resaltaremos la espontánea generosidad de los organizadores al unirse a la ya tradicional costumbre de celebrarse la Fiesta de los Quintos en nuestra población, ofreciendo anualmente unos variados festejos públicos y amenos. En lo que atañe al presente año, los quintos del 64 nos brindan abundantes audiciones de sardanas, bailables tarde y noche y conciertos musicales en el café Espinet. Para mayor esplendor y realce a la fiesta, se han contratado las renombradas coblas-orquestas “Montgrins” y la “Principal Amerense” (R.D., 21-06-1964: pàg. 11).

2.1.1. Festa Major

- «Recordo que abans es feien dues festes: les Festes del Roser, a l'abril, i la Festa Major, el 15 d'agost, per la Mare de Déu d'Agost (R7, T1, T5 i T8). Es va fer una enquesta per consultar si la gent volia mantenir-les totes dues o fer-ne una que fos més grossa (R7). Finalment, es va deixar de fer a l'agost (R7, T1, T5 i T18) perquè coincidia amb la de molts altres pobles i, per tant, reunia poca gent (T18)».

El 1975, el darrer any estudiat, encara tenim constància de la celebració d'ambdues festes (vegeu, per exemple, la pàgina 10 del diari del 10 d'abril de 1975 i la pàgina 6 del 22 d'agost de 1975). Tot i que el diari explica que la Festa Major de la Cellera comparteix dates amb les festes d'alguns municipis propers, no som coneixedors de la disminució de la concurrència de la Festa Major. És més, algun fragment del 1975 indica més aviat el contrari (vegeu la pàgina 6 del diari del 22 d'agost de 1975).

«Sin duda alguna que el mes de Agosto es el que se celebran más fiestas mayores, por lo menos en nuestra comarca, ya que además de las celebradas en Bescanó y en El Pasteral, ahora la van a celebrar los siguientes pueblos: Días 15, 16, 17 y 18, en La Sella y Amer; 17 y 18, en el Barrio de Trullas; día 25, en San Julián de Ller, entre otras» (Los Sitios, 15-08-1963: pàg. 9).

«El próximo domingo el vecino pueblo de La Sella de Ter celebrará su tradicional Fiesta del Roser, la que de tiempo inmemorial viene celebrándose en el cuarto domingo del mes de

abril de todos los años» (Los Sitios, 19-04-1973: pàg. 8).

«El pasado día 15, festividad de la Asunción de la Virgen, nuestra población celebró su tradicional Fiesta Mayor, la que transcurrió con gran asistencia de forasteros» (Puigdemont, 22-08-1975: pàg. 6).

«Si tenemos en cuenta que son varios los pueblos del contorno que, en tales fechas se hallan en fiestas, podremos apreciar una notoria preferencia para esta población, siempre hospitalaria y acogedora para el forastero» (R.D., 19-08-1966: pàg. 6).

- Recordo l'envelat de la Festa Major (R1, R6, R10, T5, T7, T13, T12, T14, T20 i T30) i els concerts espectaculars que s'hi feien (R1, T13 i T14). Recordo que hi havien vingut les grans estrelles del panorama musical del moment; per exemple, en José Guardiola (R6, T5, T6, T14 i T25), que cantava *Di, papá, dónde está el buen Dios* (T6), la Salomé (R6, T5, T6 i T14), la Orquesta Mondragón (T14), los Hermanos Calatrava (T14), el Dúo Dinámico (R6), en Nat King Cole (R6) i la Mary Santpere (R6).

El diari parla de l'envelat i de les actuacions musicals que hi tenien lloc en nombroses ocasions. Respecte a la llista d'artistes que els participants aporten, ens trobem davant diverses situacions. Només tenim constància del concert de la Salomé (vegeu la pàgina 10 del 15 d'agost de 1964); cap de les altres suposades actuacions apareixen en notícies del poble. Existeixen, però, dos fragments del diari lleugerament relacionats amb el contingut no coincident del record: de primer, sabem que los Hermanos Calatrava i la Mary Santpere van actuar a les Gales d'Anglès (vegeu la pàgina 6 del 14 d'agost de 1969) i, per proximitat i semblança entre els dos pobles, podem deduir que o bé els concerts expressats per T14 i R6 no van esdevenir-se mai a la Celler, sinó a Anglès, o bé van tenir lloc a ambdós pobles però només van ser coberts pel diari a un; d'altra banda, una notícia relacionada amb la Festa dels Vells parla de la cançó *Di papá* de José Guardiola i, per tant, encara que no tenim constància de cap concert de l'artista a la Celler, sabem que els cellerencs en coneixien la principal cançó.

«No faltará el tradicional entoldado en las Fiestas de La Sella de Ter, por el cual desfilarán

atracciones y orquestas amenizando los bailes» (G.B., 11-08-1967: pàg. 3).

«Rematará estas actuaciones la intervención de Salomé, el imán de la simpatía que atrae a todos públicos; todo ello tendrá lugar bajo las lonas de un lujoso entoldado instalado en un amplio solar urbano» (R.D., 15-08-1964: pàg. 10).

«La Comisión organizadora de las Galas de Inglés ha contratado más conjuntos musicales para las próximas Galas, entre los cuales figuran Los Hermanos Calatrava, como también a Mary Santpere» (Buenaventura, 14-08-1969: pàg. 6).

«la conocidísima canción de José Guardiola, “Di, Papá”» (Puigdemont, 13-05-1975: pàg. 8).

- «Recordo que l'envelat de la Festa Major s'havia muntat a diferents llocs (R1, R7, T2, T7, T12, T24 i T30): darrere la fàbrica de tints, a l'Era Nova, a can Casassas, etc. (T2 i T24). La gent pagava per tenir un *palco* (R1, R7, T7 i T12), que era cadascuna de les llotges amb sis cadires que envoltaven la pista; com que era molt car, algunes famílies se'l partien (R1)».

Encara que no trobem constància dels *palcos*, podem comprovar, gràcies al diari, que l'envelat no sempre va ser allà mateix (vegeu els tres fragments citats a continuació).

«Asimismo, han actuado en el lujoso entoldado, instalado en la “Era Nova”» (Corresponsal, 18-08-1957: pàg. 10).

«Asimismo, en el entoldado instalado en los terrenos de la cooperativa “L'Estel» (Puigdemont, 03-05-1974: pàg. 11).

«Todo este derroche festivo tendrá lugar, Dios m., bajo las lonas de un entoldado, con pista parquet, instalado en uno de los más céntricos parajes del casco urbano» (R.D., 22-04-1964: pàg. 10).

- «Recordo que els artistes que venien per la Festa Major es canviaven a cases de

persones del poble» (R5 i T6)».

- «Recordo les sardanes de la Festa Major (R1 i T13)».

«El pasado día 15, festividad de la Asunción de la Virgen, nuestra población celebró su tradicional Fiesta Mayor, la que transcurrió con gran asistencia de forasteros, quienes atraídos principalmente, por las sendas audiciones de sardanas, congregándose en la amplia plaza nacional, para danzar nuestra típica música regional, la sardana» (Puigdemont, 22-08-1975: pàg. 6).

- «Recordo les exposicions de quadres de la Festa Major (T13)».

«Tampoco podía faltar con ocasión de la fiesta mayor de la población la exposición que anualmente presentan los jóvenes artistas locales, Tomás Vilá y Luis Sarsanedas en el local de exposiciones de Muebles Ter, gentilmente cedido para esta manifestación artística» (Puigdemont, 19-08-1973: pàg. 9).

- Recordo les barques que posaven a la placeta de Ca l'Amadeu per la Festa Major (R2, R10, T6, T12, T24 i T28). Eren una mena de gronxadors grans (T6) que donaven la volta sencera (T24). Quan eres a dalt tenies la sensació que tocaves els plàtans que l'envoltaven (T24)! També hi posaven una parada de tirs (T6) i els cavallets (R1, T12 i T28), on tots provàvem d'agafar un penjoll que el propietari subjectava ja que ens servia per guanyar un viatge de franc (T28).

- «Recordo que l'elecció dels hereus i pubilles era molt formal. Cadascuna de les entitats més influents del poble proposava una persona i la gent votava (R1 i T7). Al principi només hi havia pubilla, l'hereu va arribar més tard! (R1, T2 i T12)».

Sin duda uno de los mayores atractivos de los muchos y variados actos que se celebraron en nuestra villa era la elección de la Pubilla de La Sella de Ter 1974, culminando con ello la gran brillantez con que transcurrió la "Festa Major". [...] Ello trajo un largo y meticuloso proceso de selección entre las féminas. Previamente se habían repartido entre las entidades culturales, recreativas, deportivas y comercios, unas papeletas a fin de ser incluidas en ellas las que a su criterio debían ser propuestas como

candidatas. [...] En la noche de la gran final, [...] se pasó a la votación definitiva. [...] El jurado nombrado para verificar el escrutinio, personas todas de gran seriedad, estuvieron largo rato comprobando los votos emitidos (Los Sitios, 25-08-1974: pàg. 11).

- «Recordo que es va començar a fer l'elecció de la pubilla arran de l'arribada de la televisió i el concurs per triar la "Miss Mundo" (T2)».

El diari publica diferents notícies que són del nostre interès per a la comparació amb aquest record. La primera, tret de la pàgina 11 del diari del 25 d'agost de 1974, defineix la comesa que tenia el poble a l'hora de votar una de les candidates; la segona, de la pàgina 4 del diari del 14 d'octubre de 1958, fa referència al concurs internacional de bellesa, esmentat al record. Tanmateix, com que al diari no trobem cap senyal de la possible connexió entre el concurs cellerenc i l'internacional, ens servim d'una notícia de Torroella de Montgrí (vegeu la pàgina 7 del diari del 18 de febrer de 1971) per reforçar aquest vincle.

«Se trataba de encontrar entre las muchas mujeres guapas de la población a aquella que además de su hermosura física estuviera adornada con las virtudes de una buena y hacendosa mujer del hogar y con los más altos valores humanos y digna de representar con todo honor al buen nombre de la villa» (Los Sitios, 25-08-1974: pàg. 11).

«La rubia Penelope Ann Coellen, de Durban, Africa del Sur, ha ganado esta noche el título de Miss Mundo 1958» (Efe, 14-10-1958: pàg. 4).

«Pilar Prat, "Miss Torroella 1971"» (Los Sitios, 18-02-1971: pàg. 7).

- «Recordo que per la Festa Major anàvem a ballar a l'envelat encara que "fos un pecat" (T23)».
- «Recordo que per la Festa Major es muntava, al mig de la Plaça, un pal ensabonat amb un pollastre a dalt de tot. El joc consistia a pujar fins a tocar el pollastre; si algú ho aconseguia, se'l quedava. Era molt divertit (R6)».

■ «Recordo que quan arribava la Festa ens anàvem a rentar els peus al Torrent (R2)».

■ «Recordo que l'Antònia Quiñones va ser la primera pubilla de la Cellera (R7)».

L'únic resultat d'«Antònia Quiñones» que trobem a la base de dades del diari és el registre del seu casament amb Joan Puig Garangou (vegeu la pàgina 7 del diari del 4 d'octubre de 1975). Així doncs, no trobem cap esment al seu càrrec de pubilla de la Cellera.

«*Matrimonios: [...] Juan Puig Garangou-Antonia Quiñones*» (Puigdemont, 04-10-1975: pàg. 7).

■ «Recordo que durant una bona colla d'anys es va deixar de fer la Festa Major (R7)».

Aquest record suscita una anàlisi prou complexa. Per començar, l'única constància que trobem al diari de l'aturada de la Festa Major esmentada per R7 és el fragment adjunt. Ara bé, com que apareix a l'apartat del diari destinat a les efemèrides, és una informació anacrònica, de l'any 1917, que no pertany al període estudiat. Davant aquesta situació, optem per usar la informació que ens ofereix globalment la base de dades realitzada, de notícies que contenen la paraula «Sellera». Hi observem que la primera notícia sobre la Festa Major és de l'any 1969, de manera que no tenim coneixement de les Festes Majors anteriors, del 1943 al 1968. Per tant, podria tractar-se d'una coincidència amb el diari, però també de l'absència de cobertura d'aquestes celebracions per manca de corresponsals o desplegament periodístic. No podem fer cap judici ferm, però, tenint en compte que les notícies en relació amb la Cellera dels primers anys estudiats són més aviat escasses, podem tendir a una lleugera inclinació per la segona opció. A partir de l'any 1969, el diari recull pràcticament cada Festa Major.

«*Hace 50 años. [...] De La Sellera, nos comunican que han resuelto suprimir la fiesta mayor de este año, en vista de las actuales circunstancias*» (Los Sitios, 16-08-1967: pàg. 3).

■ «Recordo que per les Festes es portaven ànecs i canelons a rostir a la Plaça perquè la majoria de famílies no tenien forn (R1)».

2.1.2. Festa dels Vells

- «Recordo la Festa dels Vells (R1, R7, T3, T21 i T28). Es feia una processó amb músics i que la gent havia de caminar en fila índia (R1, R5, R7, T7 i T28). S'acabava a l'església, on es feia la missa. Després, els nens cantaven i feien comèdia (R1, R5, T7 i T28). Alguna vegada fins i tot s'havia fet una vetllada (R1)».

...salieron los ancianos de brazo de sus lindas madrines y padrinos hacia el templo parroquial, en donde se celebró una misa solemne en honor de todos los homenajeados y personas que por sus dolencias no podían asistir personalmente. [...] Seguidamente, los alumnos de las escuelas nacionales y de las monjas, ofrecieron a sus invitados de excepción varias escenas de buen gusto y humor. En breves momentos, desfilaron por el escenario brillantísimas y meritísimas parodias (Puigdemont, 13-05-1975: pàg. 8).

«Les precedía una orquesta» (Puigdemont, 20-05-1972: pàg. 18).

- «Recordo que les autoritats encapçalaven la processó de la Festa dels Vells (R2 i R3)».

«Por la mañana, a las 10,30 y encabezado por las autoridades locales, patronato local, personalidades de las Cajas de Ahorros, pubilla de La Sella y damas de honor, salieron los ancianos» (Puigdemont, 13-05-1975: pàg. 8).

- «Recordo que quan es va començar la Festa dels Vells als pobles veïns ja es feia (R1)».

Podem deduir-ho a partir de la comparació de dues notícies. La pàgina 16 del diari del 4 d'abril de 1974 indica que a Anglès s'està preparant el XXIV Homenatge a la Vellesa; la pàgina 15 del diari del 27 de maig de 1973, informa que a la Celleria aviat se celebrarà el XVI Homenatge a la Vellesa. Per tant, fent un càlcul senzill veiem que aquesta tradició va arrelar primer a Anglès, un dels pobles veïns.

- «Recordo que la gent més jove acompanyava els vells (R1, R3, R5, R7 i T28). Totes les dones havien de portar mantellina (R1 i R7): les joves la duïen blanca; les més grans, de color negre (R1). També hi havia nois que feien d'acompanyants i que un cop

et casaves ja no podies acompanyar ningú més (R1)».

Apareix a la pàgina 6 del diari del 6 de maig de 1971 una imatge de l'Homenatge a la Vellesa d'Amer en què podem observar alguns dels elements descrits al record anterior.

- «Recordo que els alumnes de les escoles participàvem a la Festa dels Vells (T3, T7, T12 i T21). Les *hermanes* i els mestres de les escoles nacionals triaven algú per recitar un poema davant de tots els assistents (T3, T17 i T21). Els escollits assajaven durant uns dies amb una *hermana*; era una bona oportunitat per superar la vergonya, participar en el poble i rebre un reconeixement (T3). Encara me'n sé el començament (T17). Els nois anàvem vestits amb una *pajarita* i un *polo* blanc (T21)».

«También se recitaron sentidas poesías alegóricas al homenaje por niñas y niños de los colegios nacionales y religiosos que con su sencilla aportación también quisieron sumarse a tan emotivo acto» (Los Sitios, 25-05-1971: pàg. 11).

- «Recordo dues cançons que havíem cantat a la Festa dels Vells: *Pepa, pepona, la nina de cartró* i *El pobre Magí* (R5)».
- «Recordo que cada persona vella rebia un petit obsequi (R1 i R5): un ram de flors (R5), pessetes (R1) i també algun detall, que algun any va ser una tassetta (R1). La comissió que s'encarregava d'organitzar la festa passava uns dies abans per les cases per recollir els diners que després repartien (R1)».

«Terminadas las mismas se hizo entrega a los ancianos de un sobre en metálico obsequio de las Cajas de Ahorro y población sellerense. Se cerró el homenaje con la entrega en sus propios domicilios de un ramo de flores y una medalla a los dos ancianos de más edad, los hermanos Juan Reig Durán, de 91 años, y Mariana Reig Durán de 88» (Puigdemont, 20-05-1972: pàg. 18).

- «Recordo que quan la comissió es va adonar que el format de la processó no agradava van permetre que el matrimoni anés de costat i els vidus poguessin anar acompanyats

d'un amic. La processó va acabar desapareixent (R1)».

2.1.3. Festa de les Espigues

- «Recordo la Festa de les Espigues (R1 i T1), una festa eucarística oblidada (R1). Els homes feien una nit de vetlla, l'adoració nocturna, i l'endemà al matí feien una processó i una missa, que es feia als camps de futbol vells (R1)».

Los próximos días 5 y 6, domingo y lunes de Pentecostés, se celebrará en la Sella de Ter la emocionante “Fiesta de las Espigas” que ha organizado el Consejo Diocesano de la Adoración Nocturna de Gerona. [...] Salida y desfile de la guardia por las calles de Figuerich, Amer, Plaza y calle de la Iglesia. [...] A continuación empezarán los turnos de vela, retirándose las señoras a descansar. [...] Misa solemne (Los Sitios, 02-06-1949: pàg. 5).

- «Recordo que el 1952 va ser l'Any Internacional i tots els homes de l'adoració van anar a Barcelona (R1)».

«ASAMBLEA INTERNACIONAL DE LA ADORACIÓN NOCTURNA. Barcelona, 31. Esta tarde, en el santuario de San José de la Montaña, ha tenido lugar la reunión de la asamblea internacional de Adoración Nocturna. Ha presidido el director espiritual de la Adoración Nocturna española, don José María Lahiguena, obispo auxiliar de Madrid Alcalá» (Los Sitios, 01-06-1952: pàg. 4).

2.1.4. Sant Joan

- «Recordo que per Sant Joan cada carrer feia un fogueró a partir de la llenya i les bardisses que els veïns anaven a buscar (R5 i T20). Sovint robàvem llenya dels pilons d'altres carrers (R5)».

«Antaño y no muchos años atrás, cuando llegaba la festividad de San Juan o San Pedro, por todas las calles de la villa a la entrada de la noche, se encendían las típicas “fogueres” con el

consiguiente disparo de toda clase de cohetería y petardos a base de pólvora, que duraba hasta bien entrada la noche, para luego celebrar las hoy también extinguidas verbenas» (Puigdemont, 22-06-1972: pàg. 9).

- «Recordo que abans el fogueró de Sant Joan es feia a partir d'una estructura gegant de fusta. Tot l'any guardava serradures per col·laborar-hi (T18)».

«A continuación l'avi Pardina, el abuelo mayor de la localidad y ante gran expectación se dirigió a prender fuego al monumental “fogueró”. Decimos y sin exagerar de monumental, toda vez que las materias combustibles de que estaba formado constaba de tres pisos con una altitud superior a los seis metros» (Puigdemont, 04-07-1975: pàg. 9).

- «Recordo que passàvem per les cases del carrer a demanar diners per comprar petards (R5). Un any va haver-hi un accident amb els petards i, en conseqüència, l'Ajuntament va prohibir-los (T20)».
- «Recordo en Cinto Malagana, l'ànima del fogueró de Sant Joan del carrer Migdia (R5)».

2.1.5. Matança del Porc

- «Recordo que es va començar a fer la Matança del Porc per reivindicar un costum que s'estava perdent, la festa que cada família feia quan matava un porc (T3 i T21)».
- «Recordo que els primers anys que vam celebrar la Matança del Porc a nivell de poble vèiem com es matava l'animal. La Pauleta Niol era la persona encarregada de recollir la sang (R3 i T3), i en Collell i en Gironella, de matar el porc (R3). La gent portava un plat, una manta i sèiem a terra (T3)».

A la pàgina 6 del diari del 14 de març de 1975 podem observar una fotografia que mostra una multitud menjant a terra, amb plats i mantes, tal com descriu T3. Tot i que el diari no

mentiona els noms dels encarregats de la matança del porc, expressats al record, podem considerar que la correspondència és gairebé total.

«Una multitudinaria “matança del porc”. [...] Por la mañana, a las once, llegó la víctima, acompañada de gran legión de personas y niños, en particular, deseosos de presenciar el momento culminante del sacrificio» (Puigdemont, 14-03-1975: pàg. 6).

«Como el pasado año el Centro Parroquial de la Sella de Ter ha organizado para hoy, domingo, día 9, la “Matança del porc”. [...] El programa de la fiesta es el siguiente: A las 11 de la mañana: “Matança del porc”. A la una y media de la tarde, comida al aire libre» (Heras, 09-03-1975: pàg. 2).

2.1.6. Festes de Nadal

- «Recordo el Nadal. Anàvem a la missa del gall (T28)».

«La misa del gallo estuvo, pese a la hora, 12 de la noche, extremadamente concurrida» (Puigdemont, 10-01-1974: pàg. 10).

- «Recordo que per Nadal menjàvem torrons de Xixona (T28)».

Ya en la antesala de Navidad parece de rigor hablar de los turrone. Por más que ahora en todas las poblaciones de cierta importancia se venden turrone todo el año, estos continúan siendo el clásico y obligado postre de Navidad, postre realmente hecho a la medida de la comida substanciosa que alegra esta fiesta. [...] Esa ascendencia explica el por qué los pueblos levantinos y meridionales de la península, que son los que recibieron más profundamente la influencia árabe, sean los especializados en la fabricación de los más exquisitos turrone (Gerion, 23-12-1943: pàg. 2).

- «Recordo els pessebres que algunes famílies feien per Nadal. Les *hermanes* en feien un amb un molí que donava voltes si pagaves unes monedes. Més tard, les catequistes del poble van començar a organitzar un concurs per triar el millor (R6)».

«Durante las pasadas navidades, y organizado por la sección catequística de la parroquia, se ha celebrado un concurso de belenes, que ha constituido un gran éxito, tanto de organización como de participación, pues tomaron parte en él cerca de ochenta niños» (Puigdemont, 20-01-1974: pàg. 12).

■ «Recordo que un Nadal vam muntar un pessebre a la Plaça dins d'un Gordini vell (T17)».

■ «Recordo les primeres carrosses de Reis. Abans anaven amb cavalls (R2)».

«Tampoco faltaron a la cita los Magos de Oriente, los que indefectiblemente todos los años honran a esta población con su regia presencia y abundancia de regalos. En nuestra niñez los veíamos llegar a lomos de casinos jumentos, mas ahora, también las cosas habrán cambiado por ahí ya que su presentación es realizada en lujosa caravana motorizada y atuendos de rico sabor oriental» (R.D., 16-01-1969: pàg. 6).

■ «Recordo que els cellerencs cantem una versió única de la cançó dels Tres Reis: “els anirem a recibir...” (T7)».

El diari parla, en una notícia sobre l'arribada dels Tres Reis a la Cellera, de la cançó que els infants canten per donar-los la benvinguda (vegeu la pàgina 6 del diari del 5 de gener de 1972). No obstant, en cap cas descriu la peculiaritat d'aquesta cançó al poble.

«la grey infantil, con su candorosa inocencia cantan hasta enronquecer el “Visca els Tres Reis de l'Orient”» (Puigdemont, 05-01-1972: pàg. 6).

■ «Recordo que abans el Tió cagava taronges (R5)».

El diari parla dels regals del Tió (vegeu la pàgina 29 de desembre de 1971). Podem pensar que el 1971, l'any de la notícia citada a continuació, ja no cagava taronges sinó altres regals més luxosos.

«*Cómo no, a los pequeñines no les faltó el no menos tradicional “Tió”, que a fuerza de golpes les da varios regalos y golosinas*» (Puigdemont, 29-12-1971: pàg. 7).

- «Recordo que abans per Reis tothom menjava una espasa o trena de Can Llorencic (R5)».

No trobem constància d'aquest record. Tal com ja he explicat en un record anterior: «L'única menció del nom “Llorencic” s'emmarca en una notícia sobre *La Passió*, gens relacionada amb la botiga» (vegeu la pàgina 7 del diari del 16 de març de 1968).

2.2. SETMANA SANTA

- «Recordo que el Dijous Sant (T1 i T3)/ Divendres Sant (R5, T3, T5 i T21) —com que no podíem anar al cinema perquè era el dia de rigorós dol (R5, T1, T3 i T21)— anàvem al passeig de l'Estació (T3, T5, T17 i T21) i jugàvem a saltar a corda (R5, T1, T3, T4, T5 i T21). Abans, fèiem bunyols i anàvem a missa (T3)».

Tot i que el diari expressa el dol dels dies esmentats (vegeu, per exemple, el diari del 2 d'abril de 1964), considerem que la majoria del contingut del record, com el fet de jugar a saltar a corda i la resta d'activitats, no queda recollit a *Los Sitios*.

«En el Jueves, Viernes y Sábado Santos la gente sigue con fervor religioso la liturgia que le es propia» (Puigdemont, 17-04-1973: pàg. 14).

«Todos los actos anunciados para esta semana repleta de misterio, dolor, se han visto sumamente concurridos; mayormente los del jueves, viernes y sábado» (R.D., 02-04-1964: pàg. 8).

- «Recordo que a la missa del Dijous Sant matàvem jueus amb una carraca (R5 i T1)».

Dos tradiciones seculares se conservan hoy en muchos pueblos de la comarca, y estas son: la de “matar jueus” y la de pastar, cocer y comer buñuelos. El “matar jueus” tiene lugar después del canto del oficio de Tinieblas en la tarde del Jueves Santo, y en la parte posterior o trascoro de la iglesia. [...] Matracas, “garrics-garracs” y “tenebres” empiezan a golpear el suelo con tanta furia que, o se destroza la maza o se rompe la piedra (Puig Dalmau, 07-04-1955: pàg. 10).

2.2.1. Corpus

- «Recordo que per Corpus s'estenien catifes de flors pels carrers (R1, R8, T3, T5, T20 i T28) i es penjaven vànoves elegants als balcons (R1 i R8). Tothom participava en la confecció de les catifes: anàvem al bosc a buscar flors (T3 i T20), sobretot ginestes i

roses; teníem serradures de diferents colors, i amb unes plantilles representàvem elements religiosos i primaverals (T3)».

«Después de la última misa de la mañana, salió del templo la tradicional procesión en honor al Santísimo, que recorrió las principales calles de la población, debidamente engalanados sus balcones y con sendas alfombras de flores naturales, que cubrían todo el recorrido» (Puigdemont, 08-06-1972: pàg. 8).

«tuvo lugar en nuestra parroquia la Solemne Procesión del Corpus, por las calles de la población adornadas artísticamente con alfombras de todas las variedades y gustos» (Los Sitios, 23-06-1955: pàg. 6).

- Recordo la processó de Corpus (R1, T3 i T28). Es col·locava un altar a cada carrer (R1, R8, T3, T5 i T28) i el mossèn, acompanyat de gent del poble (R1, T3 i T5) i, especialment, dels homes cantaires i de la figura del Santíssim (R1, R3 i T3), feien la ruta i es paraven a fer oracions (R1, T3 i T5). Quan la processó parava en un altar els homes cantaven acompanyats de l'harmònim, un instrument de vent que tenia un teclat i era transportat amb dos pals. Els primers anys només podien cantar els homes, però més tard les dones s'hi van afegir (R1 i R3).

«Después de la última misa de la mañana, salió del templo la tradicional procesión en honor al Santísimo, que recorrió las principales calles de la población, [...], siendo seguida la misma con honda devoción y fervor religioso» (Puigdemont, 08-06-1972: pàg. 8).

2.2.2. El Sal Pas

- «Recordo el Sal Pas (R1, R3 i T20), una tradició gairebé oblidada (R1). Es feia per Setmana Santa (R1 i T20) i consistia a beneir les portes de les cases amb sal i aigua (R1 i R3). Cada carrer s'organitzava per fer un altar ben decorat. El mossèn passava per tot el poble, acompanyat dels escolanets (R1) i portant una creu de Palma (R3), i tothom els donava tants ous com podia (R1)».

Tot i que no trobem constància al diari de la celebració del Sal Pas a la Celleria, hi apareix un

article realment interessant sobre aquesta tradició en general. Així doncs, tenint en compte que, com es diu al record, el Sal Pas és «una tradició gairebé oblidada», és molt recomanable que vegeu la pàgina 4 del diari del 9 d'abril de 1944.

El “Salpás” en la Semana Santa gerundense. [...] En sustancia esta práctica no es más que una aspersión litúrgica de sal bendita que se aplica en los umbrales de las puertas de entrada de las casas como augurio de protección celeste para librar a sus moradores de las asechanzas del maligno espíritu. [...] Sin embargo, en nuestro país, por costumbre inmemorial el “Salpás” tiene efecto en los primeros días de la Semana Santa, sin duda porque tratándose de recorrer todo el término parroquial de casa en casa [...]. El sacerdote andando todo el día por caminos agrestes acompañado del sacristán [...]. La ofrenda que los payeses entregan al párroco por la penalidad que la visita representa, suele consistir en una cierta cantidad de huevos mayor o menor según las posibilidades y la categoría de cada cual. [...] Digamos primero que en las grandes ciudades esta práctica se va aboliendo. En Gerona ya no se practica (Gracian, 09-04-1944: pàg. 4).

- «Recordo que es tirava l'aigua beneïda per l'escala. Hi havia qui creia que era per evitar els mals esperits i qui ho feia perquè no vinguessin ni formigues ni escarabats. També recordo que abans de tirar l'aigua s'escombrava molt bé la casa, sobretot als llocs de pagès (R1)».

Encara que la notícia citada no parla de formigues ni d'escarabats, podem considerar que cobreix la informació expressada al record.

El “Salpás” en las parroquias que tienen casas diseminadas es como una especie de visita pastoral que el sacerdote con cura de almas realiza aprovechando tal ocasión. El sacerdote andando todo el día por caminos agrestes acompañado del sacristán con una gran cesta y una esponja atada al extremo de un palo, llega a las casas rurales hallándolas particularmente arreglada, con la chiquillería vestida de fiesta y los mayores con talante obsequioso (Gracian, 09-04-1944: pàg. 4).

- «Recordo una cançó que cantàvem per Pasqua: "Cuques, cuques, sortiu del niu que nostre senyor ja és viu. Cuques, cuques, sortiu del forat que nostre senyor ja és nat (R1)/ ja ha ressuscitat (R3)!"».

Cap notícia relacionada amb la Celleria esmenta l'existència de la cançó mencionada al record, però sí que ho fa una altra notícia (vegeu la pàgina 4 del diari de l'11 d'abril de 1971).

«Endiumenjades les dones, envermellides les galtes de les donzelles i la rialla franca en els llavis dels homes, donen testimoni de la Pasqua. [...] Al·leluia, Al·leluia. / Cuques, cuques, sortiu del forat / que Nostre Senyor ha ressuscitat. / Cuques, cuques, sortiu del niu / que Jesús ja és viu. / Al·leluia, Al·leluia» (Pugnau, 11-04-1971: pàg. 4).

- «Recordo que el dissabte Sant no es podia escombrar i ni el dijous ni el divendres no es podia fer el llit. (R1)».

2.2.3. Caramelles

- «Recordo les caramelles (R1, R3, T2, T3, T12 i T15), que es feien per Pasqua (R1 i T2)».

«Durante la noche del Sábado de Gloria, tuvieron lugar en las masias del despoblado y casco urbano las típicas “caramelles”» (R.D., 02-04-1964: pàg. 8).

- Recordo que els primers anys el cant de caramelles era l'excusa que tenien els nois, que passaven a cantar per tot el poble (R1, T2 i T12), per anar a la casa de la noia que els agradava i, amb una mica de sort, veure-la amb el vestit de nit (T2). Més tard, els cantaires van començar a cantar cançons de tota mena, també satíriques (T2), i fins i tot feien servir l'harmònim (R1). La gent sortia al balcó i els donava un cèntim (T12) o ous (R3, T2 i T15) i botifarres (R3 i T2), amb què després cuinaven truites plegats (T2).

El diari parla dels caramellaires i la música que feien per tot el poble (vegeu la pàgina 9 del diari del 2 d'abril de 1964), però no expressa la informació principal del record.

«Una vez más la tuna estudiantil local, liberada por breves días de sus internados, con gran alarde de instrumental filarmónico, pasó a engrosar las “filas” de los aficionados de la población, para deleitar a todo el vecindario de unas bien logradas melodías, sardanas y vales, cuyo acierto les hace acreedores de arrimarse a los profesionales de la partitura» (R.D., 02-04-1964: pàg. 8).

- «Recordo que els caramellaires anàvem vestits amb una camisa blanca i un llaç vermell (T15)».

El diari parla dels vestits típics dels caramellaires però, contràriament al record, no els descriu (vegeu la pàgina 8 del diari del 2 d'abril de 1964).

«El conjunto, ataviado con sus trajes típicos ofrecía un vistoso aspecto, siendo la nota alegre y más embellecedora que la población ha respirado durante estos días pascuales» (R.D., 02-04-1964: pàg. 8).

2.3. BOTIGUES, NEGOCIS I OFICIS

- «Recordo que al poble hi havia moltes botigues (R7, T5 i T15) i que totes venien vins (R7, T5 i T6)».

Tot i que la majoria de botigues del poble no apareixen al diari, sí que trobem un exemple de l'esmentada venda de vins (vegeu la pàgina 7 del diari del 14 d'agost de 1971).

«Un vi selecte “SANTA MARTA” i un vi d'alta qualitat (que ve de BATEA). “EL CELLER” (Marca registrada). [...] LA CELLERA DE TER» (*Los Sitios*, 14-08-1971: pàg. 7).

- «Recordo que ho compràvem tot a granel (R3, R7 i T24)».
- «Recordo algunes botigues del poble: Ca l'Andreuot, on venien queviures (R7 i T17); Ca la Teresa, on venien fruita i menjar; l'estanc i el respectiu bar; Can Fesol, Can Fanera i Can Novich, tres carnisseries; la drogueria de Can Dalmau; Can Malé, de menjar i, per Nadal, de joguines; Can Triola i Ca la Roser, dues sabateries (T7); Ca la Quimeta, sobretot de llaminadures (R7 i T7); Ca la Gracieta (R3 i T7), Can Restrudis, etc. (T7)».
- «Recordo Ca l'Alabau, una botiga de llums i làmpades (T7)».

Tot i que el diari esmenta la botiga de l'Alabau, ho fa per anunciar la venda de calefaccions i no pas de llums o làmpades (vegeu la pàgina 10 del diari del 23 de setembre de 1970).

«CALEFACCION SOL-THERMICsa. [...] VENDEDORES OFICIALES DE GERONA Y PROVINCIA. [...] LA SELLERA DE TER. JAIME ALABAU. Plaza España, 7» (*Los Sitios*, 23-09-1970: pàg. 10).

- «Recordo que el meu pare tenia una drogueria al costat de Can Dalmau (T14)».

- «Recordo quan a les botigues hi havia *jaijovers* (T17)».
- «Recordo que quan em vaig casar ja no vaig poder treballar més a la sastreria; només m'era permès de fer-ho des de casa. No recordo si això passava a causa d'alguna llei de Franco (T14)».

«Como próximo objetivo a conseguir tenemos la aspiración formulada en el Fuero del Trabajo de liberar a la mujer casada del taller y de la fábrica para que pueda dedicar su plena actividad a la augusta función de madre educadora de sus hijos y alma del hogar» (Los Sitios, 02-03-1944: pàg. 5).

- «Recordo la fàbrica de sifons de Can Cors (R4 i T7)».

Tot i que el diari esmenta aquest negoci (vegeu la pàgina 6 del diari del 15 de desembre de 1965), no ens en dóna prou informació.

«Lo justifican auténticas fotos que se hallan a la venta en el actual comercio del señor Cors» (Los Sitios, 15-12-1965: pàg. 6).

- «Recordo que molts nois i noies anaven a treballar a la fàbrica de sifons. Els feien rentar ampolles de graciosa o repartir-les amb un camió (R7)».
- «Recordo l'esmolet, un home que anava en moto i es dedicava a esmolar ganivets i altres eines. Portava una roda de pedra darrere la moto i quan havia de treballar muntava una politja que feia que la pedra girés gràcies a la força del motor de la moto (T7)».

Entre los oficios callejeros que no se resignan a morir está el de afilador. Y no sólo no desaparece sino que tampoco cambia en nada su perfil. El afilador que vimos ayer accionando la rueda con el pie en nada se diferencia del que pasaba delante de nuestra casa en los días de nuestra infancia. Lo mismo ahora que antaño el afilador es en la ciudad como un ave que da chillidos estridentes que son como los gritos de reclamo que dan las aves. Y alguien se da por entendido al oír aquella especie de silbido metálico, porque él es quien recuerda a las domésticas que hay que afilar los cuchillos mellados

(Gerion, 09-06-1946: pàg. 2).

■ «Recordo can Cagó, una botiga on trobaves una mica de tot (T24)».

■ «Recordo que a Can Llorencic venien de tot (R4)».

Al diari no apareix cap resultat afí. De fet, l'única menció del nom «Llorencic» s'emmarca en una notícia sobre *La Passió*, gens relacionada amb la botiga: «*Mis actividades como actor dieron comienzo cuando apenas teníamos local para actuar, formando cuadro con los malogrados “Ton Frare”, “Jan Paulica”, “Quel Fasol”, “Llorencich”*» (Domenech, 16-03-1968: pàg. 7). D'altra banda, tampoc apareix a cap notícia la «Pastisseria Vila», que era el nom oficial de l'establiment.

■ «Recordo Can Mero, que era tant una botiga com un bar. Els diumenges la mainada hi anava a comprar una pega i sidral (R3)».

■ «Recordo la sabateria dels germans bessons. No els sabia diferenciar. Feia una olor marejadora, però agradable, de betum i cola (T17)».

■ «Recordo Ca la Carme, una botiga de comestibles (T13)».

■ «Recordo Can Jofre, una xurreria que venia al mercat (R10)».

■ «Recordo la botiga de Can Nemesi. Hi venien una mica de tot: comestibles, vi, moscatell, etc. (T6)».

■ «Recordo el taller de bicicletes que hi havia al revolt de can Massot (T7)».

■ «Recordo la llonganissa, els entrepans de salami i els calamars a la romana del Local (R10)».

■ «Recordo que en Sidro Casadevall, de l'Estació (R4), portava la sucursal del Banc

Popular (R4 i R9)».

Encara que nombroses pàgines de *Los Sitios* parlen de diverses sucursals del Banc Popular Espanyol (vegeu, per exemple, la pàgina 12 del diari del 9 de maig de 1974), només trobem una notícia que aporti constància del Banc Popular a la Cellera (vegeu la pàgina 9 del diari del 27 de maig del 1972). Ara bé, no trobem cap referència a l'home que hi treballava. D'altra banda, podem llegir notícies de la inauguració de la Caixa d'Estalvis Provincial (vegeu, per exemple, la pàgina 11 del 6 de març de 1975) i de la probable instal·lació d'una entitat bancària a la Cellera, el nom de la qual ens és ignot (vegeu la pàgina 8 del diari del 16 de desembre de 1971).

«A la hora de los agradecimientos no puede omitirse a las entidades y particulares que con su valiosa aportación hicieron posible este magno certamen, cuya relación place comunicar: Ayuntamiento de la Villa, [...] y Banco Popular Español» (Puigdemont, 27-05-1972: pàg. 9).

«Probable instalación de la sucursal de una entidad bancaria. [...] De fuentes dignas de crédito, se nos ha informado, que en breve y en una de las calles más céntricas de la población, una potente y bien conocida entidad bancaria va a instalar una sucursal» (Puigdemont, 16-12-1971: pàg. 8).

■ «Recordo Can Vadó, la farmàcia vella. S'hi venien medicaments, però també queviures i esparidenyes (R3)».

■ «Recordo que a tot arreu coneixien la Cellera com “La Vila del Moble” (T22). Hi havia fusteries i tallers de mobles, com Mobles Ter (R10 i T21), Mobles Julià i Mobles Casassas (T21). Mobles Julià va ser la més potent, va arribar a tenir més de cent treballadors (T21)».

«MUEBLES TER, S.L. EBANISTERIA Y DECORACION. [...] LA SELLERA DE TER» (*Los Sitios*, 18-11-1975: pàg. 6).

«Empresa Muebles Juliá, de La SELLERA de Ter» (Buenaventura, 29-08-1975: pàg. 7).

«HOY, INAUGURACION DE MOBLES CASASSAS, S.A. [...] LA SELLERA DE TER» (*Los Sitios*, 03-03-1974: pàg. 6).

- «Recordo Can Ramonet, el primer hostal de la Cellerà (T5 i T21), conegut amb el nom de “Jamaica” (T5). Era al carrer Major i s’hi havien quedat a dormir artistes que tocaven per la Festa, com en Tony Ronald i en Georgie Dann (T21). S’hi feien àpats de casaments (T5) i hi anava a veure els partits de futbol quan encara no tenia televisió (T21)».
- «Recordo que la gent anava a buscar la llet a Can Gironella (R7, R10, T6 i T7), on l’Adela ens donava un anís (T6), a Can Co (R7, R10, T7 i T17), on la Pepeta passava la llet d’un ansat mesurador a la marranxa sense vessar-ne ni una gota (T17), o a Can Tonetic (R7 i T7)».
- «Recordo els estraperlistes, que es dedicaven a comprar productes a les ciutats properes i vendre’ls a la Cellerà (T26)».

Resulta interessant contrastar la simple percepció que expressa T26 de l’ofici d’estraperlista amb les opinions intencionades i acusatòries del diari *Los Sitios* (vegeu, a tall d’exemple, la pàgina 8 del diari del 26 de març de 1952 o les altres dues citacions).

«¿Habrà quién, brutal y cinicamente, como corresponde, por ejemplo, a todo buen estraperlista empuje el carro de los precios, frente al de los salarios y sueñe con una carestia permanente? La postura de estos últimos es, sin duda, criminal» (Luengo, 26-03-1952: pàg. 8).

«Y resulta favorecido el payés que no se deja engañar por el estraperlista que con pretextos varios quiere adquirir una mercancía a un valor muy por debajo del real» (*Los Sitios*, 18-04-1951: pàg. 6).

«¿Que no le llega el caudal / ni tiene herencia a la vista? / Hay un medio colosal: / ¡dos

meses de estraperlista / y le sobra capital!» (Revulgo, 16-01-1947: pàg. 4).

- «Recordo la torneria del meu pare. Hi feien peus de cadires i taules i també baranes d'escala. Hi treballava força gent, uns vuit homes (T6)».

«Torneria artistica de maderas. Joaquín Prat. [...] La Sella de Ter» (Los Sitios, 12-08-1972: pàg. 9).

- «Recordo que al poble hi havia moltes modistes (R6 i T17), com la Maria Teresa Matilló, l'Antonieta i la Maria Lloret (T17). Com que havien de prendre mides, fèiem *emproves* fins que se'ns ajustava bé. Portàvem el mateix vestit durant dos o tres anys, de manera que ens el fèiem fer amb la vora grossa per poder-lo allargar (R6)».
- «Recordo que el meu pare era roder i havia de caminar cada dia tres hores muntanya amunt per trobar els castanyers. A l'estiu feia rodells al pati de casa. Quan es va acabar la feina de roder va anar a treballar a les obres del pantà (T17)».

Al diari trobem un esment realment lleuger a la feina de roder (vegeu la pàgina 10 del diari del 28 de març de 1963).

«torneria, aros de castaño para tonelería» (R.D., 28-03-1963: pàg. 10).

- «Recordo l'agutzil del poble, que tocava la trompeta i llegia les novetats (R7). Ho havia fet en Nando (R7 i T1) i en Lluís Narcís Pujolràs (T1). A en Nando molta gent li deia Goyo perquè era el nom de l'agutzil de *Crónicas de un pueblo*, una telenovel·la (R7)».

Tot i que al diari no trobem constància dels agutzils de la Celleria, sí que hi apareixen referències a Goyo, l'agutzil de la telenovel·la esmenta (vegeu, per exemple, la pàgina 16 del diari del 2 de novembre de 1973).

El de "Crónicas de un pueblo" es un personaje idealizado. [...] Mire usted: yo, en cuanto me es posible, huyo de la contaminación de Madrid y me voy

al campo. No es la primera vez que en un pueblo determinado me han preguntado por “Goyo”, el personaje de la serie. Pero me han preguntado por él, como si se tratara de alguien muy significado en propia vida particular. También me consta que algunos secretarios de Ayuntamiento se han quejado a televisión aludiendo que en las películas se da a entender que ellos apenas si resuelven nada (Porto, 02-11-1973: pàg. 16).

- «Recordo el *sereno*, el vigilant nocturn del poble. Sovint, quan hi havia algun incident, anava a avisar el metge, la llevadora, el capellà o la campanera (T1 i T26). En Josep Noell i en Pinadell ho havien estat (T1)».

- «Recordo que el *sereno* feia la feina dels actuals despertadors (R6, T1, T5 i T26). Els cellerencs, per indicar-li l’hora a què els havia d’avisar, col·locaven rocs davant la porta. Així doncs, si una persona necessitava llevar-se a les tres, hi posava tres rocs; si volia aixecar-se a les quatre, en feia servir quatre (R6 i T26)».

«No podemos cerrar esta recapitulación sin dedicar un párrafo a la Guardia Civil, Policía y Serenos todos los cuales, y siempre superando sus posibilidades, han venido trabajando, en una labor silenciosa pero tremendamente eficaz, para que Gerona y su provincia no se convirtiera en tierra maldita, como era el pronóstico de un número de bandas, especialmente extranjeras, que amparadas en la proximidad con Francia querían establecer sus cuarteles generales en nuestra geografía» (Sureda Prat, 01-01-1970: pàg. 4).

- «Recordo el carreter del poble (R4, R10, T17 i T23). Es dedicava a construir rodes i *xescles*, unes anelles de ferro (R4), i quasi tots els pagesos li demanaven que els fes un carro (T23)».

- «Recordo Ca la Imelda (R4 i T23). Com que el meu pare treballava al tren d’Olot, sovint ens portava productes de Girona. A partir d’això, la meva mare es va engrescar i va decidir posar la botiga per vendre’ls i fer encàrrecs, sobretot de medicaments (T23)».

- «Recordo les col·leccions de cromos de la Xocolata Torras (R4, T7 i T19) i la Xocolata Comas (R5)».

«Cromos antiguos compro. Con toda clase de propagandas Comerciales, por ejemplo: Chocolates, COMET, TORRAS, ESTEVE CASAS, LA INNOVACION» (*Los Sitios*, 02-03-1975: pàg. 13).

- «Recordo la barberia de la Celleria i el cilindre giratori amb ratlles vermelles de l'entrada, el típic anunci d'aquest tipus d'establiments (T8). S'hi feia servir Floïd com a massatge i la colònia Varon Dandy (R6)».

Al diari no trobem constància de la barberia de la Celleria, però sí que apareixen els productes mencionats (vegeu la pàgina 2 del diari de l'1 de juliol de 1944 i la pàgina 13 del diari del 14 de novembre de 1967).

«un frasco grande colonia “Varón Dandy”» (*Los Sitios*, 01-07-1944: pàg. 2).

«El FLOID Haugrolitzat, per a després de l'afaitada, ha aplegat a l'entorn del seu nom prodigiós, milers i milers d'usuaris» (*Los Sitios*, 14-11-1967: pàg. 13).

- «Recordo que els pagesos donaven una part del blat als forners a canvi de pa (T5, T19 i T21). Tenien una llibreta per apuntar el registre anual d'intercanvis (T19 i T21). La gent que no tenia farina havia de pagar (T5)».
- «Recordo Ca l'Amadeu, una fleca (R3, R7, T7 i T8) molt àmplia (R7). Venien pa i articles de la casa Bimbo (T8), amb els quals aconseguies cromos (R4, T7 i T8) que et podien fer guanyar un kart (T8). Cada diumenge hi anava a comprar i m'hi trobava homes bevent licor en uns vasos petits (T17). Els altres forns del poble eren Ca la Paula (R7, T7, T17 i T21), on també tenien una premsa per fer vi (R7), i Can Xicu (R3, R7, T7 i T21)».

Tot i que el diari no aporta cap dels detalls expressats al record, parla de la fleca (vegeu la pàgina 12 del diari del 3 de març de 1963) i, per tant, podem considerar que coincideix amb la informació que sosté el record.

«Para la adquisición de localidades en días laborables, puede llamarse a la Panadería de don Amadeo Rius, teléfono número 10» (R.D., 03-03-1963: pàg. 12).

- «Recordo que, com que era difícil mesurar quantitats exactes, quan demanaves un pa de quilo els forners et donaven “la torna”, un tros de pa que servia de compensació per la imprecisió (T19)».

«Como es tradición en esta provincia, la venta del pan será al peso exacto con “torna”, tanto en las piezas de fabricación obligatorias como en las voluntarias» (Los Sitios, 18-06-1964: pàg. 12).

- «Recordo que per Gales d'Anglès podíem canviar els embolcalls de Colacao (T20)/ Xocolata Torras (R5) per vals per als cavallets (R5 i T20)».
- «Recordo que un estiu vaig treballar a Cal Torner. Com que tenia la pressió de fer-ho bé, anava molt ràpid, i un dia en Martí Rossell em va dir: “Mira, noi, l'amo no hi ha de perdre però tampoc no ha de guanyar-hi massa” (T20)».

No trobem constància de l'anècdota que explica T20. Pel que fa a Cal Torner, com ja hem esmentat en un record anterior, apareix al diari en forma d'anunci (de nou, vegeu, per exemple, la pàgina 9 del diari del 12 d'agost de 1972).

«Torneria artistica de maderas. Joaquín Prat. [...] La Sella de Ter» (Los Sitios, 12-08-1972: pàg. 9).

- «Recordo que vaig treballar al despatx de “Dragados y Construcciones”, l'empresa encarregada de construir el pantà (R8)».

«Información obtenida en la Empresa concesionaria de las obres del pantano: Dragados y Construcciones, S. A.» (Los Sitios, 28-07-1964: pàg. 2).

2.3.1. Correus

- «Recordo que durant un temps la casa on vivíem va ser també l'estafeta de Correus. Tot i que teníem un horari establert, la gent venia a totes hores, fins i tot el diumenge (R9)».
- «Recordo que molta gent feia cursos per correspondència, sobretot de mecanografia. Com a carters, havíem de repartir molts paquets dels cursos CEAC (R9)».

«El Centro de Enseñanza por correspondencia más importante de Europa radica en Barcelona. [...] Se trata del Centro de Estudios CEAC, con sede en Barcelona, en el que actualmente cursan sus estudios por correspondencia más de 35.000 alumnos, siendo unos mil los que mensualmente los terminan en distintas especialidades de tipo técnico» (Los Sitios, 05-12-1959: pàg. 10).

- «Recordo que, com que el sou de Correus era baix, per Nadal passàvem pel poble a demanar “l'Aguinaldo”, una mena de caritat. Ens solien donar un duro o una pesseta (R9)».

El diari parla de «l'Aguinaldo» en nombroses ocasions (vegeu, per exemple, la pàgina 4 del diari del 17 de desembre de 1969), però no hi trobem que els carters la demanin.

«Ara ve Nadal. LOTERIA Y TURRONES, AGUINALDOS Y CHRISTMAS. [...] Uno, en el fondo que tanto ha soñado con la justicia social dando a cada uno lo justo, contempla, en cambio, cómo cada año son más las cuestaciones públicas y los que piden el aguinaldo» (Salvador, 17-12-1969: pàg. 4).

- «Recordo que repartíem el correu dues vegades cada dia: la primera, a les vuit del matí; l'altra, a les dues del migdia (R9)».
- «Recordo que l'estafeta de Correus del Pasteral era una de les que tenia més feina perquè els treballadors del Pantà, molts dels quals venien de fora, enviaven un gran

nombre de cartes i paquets (R9)».

- «Recordo que en Lluís Puigdemont era el cap de l'Estació del Pasteral (R3) i l'encarregat del correu del Pasteral (R9). Quasi cada any rebia un premi honorífic de Correus per la quantitat de feina realitzada (R9)».
- «Recordo l'ambulant de Correus. Era un treballador que viatjava amb el tren d'Olot, on tenia un apartat particular, i a cada Estació repartia el correu corresponent (R9)».

«Hace 50 años. [...] Se ha dispuesto que la estafeta ambulante de Correos de Gerona a San Feliu de Pallarols se prolongue hasta Olot» (Los Sitios, 26-11-1961: pàg. 3).

«Cada alcalde hará entrega al ambulante de Correos, que viajará en en convoy, de una carta dirigida al infante don Felipe, para que una vez estampilladas con el matasellos especial concedido al efecto, les sean entregadas por el Director General de Correos» (Los Sitios, 19-09-1975: pàg. 3).

- «Recordo el nom de molts pobles andalusos perquè els havia d'escriure per enviar-hi les cartes del treballadors del Pantà (R9)».

2.4. ESGLÉSIA

- «Recordo que en aquella època la religió era present en tots els aspectes de la vida (T3 i T28) i la Setmana Santa era molt marcada, ho aturava tot (T21)».

«Ha llegado la hora de demostrar que los habitantes de esta risueña parroquia de la ribera del Ter somos cristianos y marianos por excelencia. Obras son amores...» (Corresponsal, 27-05-1956: pàg. 10).

- «Recordo que abans tothom anava a catequesi (T10). Fèiem les classes asseguts en semicercle (T20) i el mossèn Ramon, per renyar-nos, ens colpejava amb una canya molt llarga (R5 i T20)».

«Como es costumbre, la parroquia va a iniciar el nuevo cursillo catequístico 1975-76, para los niños y niñas comprendidos entre 10 y 11 años. Al efecto se dispone ya de varias personas, que voluntariamente se ofrecen para impartir las clases pertinentes que tendrán lugar en todos los días festivos y en la misma iglesia parroquial de 10 a 11 de la mañana» (Puigdemont, 04-10-1975: pàg. 7).

- «Recordo que a vegades, de joves, trèiem el cap per la porta de l'església, miràvem el color del vestit del capellà i marxàvem. D'aquesta manera, ens estalviàvem la missa però l'endemà podíem respondre la pregunta que sempre ens feia el mestre (T4)».

- «Recordo que anava d'acompanyant a unes colònies que es feien a Sant Feliu de Pallerols per a malalts i discapacitats (T10)».

No trobem constància de la participació de persones de la Parròquia de la Cellerà en unes colònies per a persones malaltes a Sant Feliu de Pallerols. Tot i això, el diari publica una notícia que informa de la celebració d'una trobada similar a El Collell amb la presència de persones de la Cellerà (vegeu la pàgina 4 del diari del 21 de novembre de 1974).

Encuentro de enfermos en El Collell, el domingo. [...] Esta consigna se hizo patente en los riombres de Figueras, [...], La Tallada, La Sellera (ésta con dieciocho enfermos) y Gerona. En total sumaban un centenar de hermanos nuestros, unos andando, otros en sus sillas móviles, todos muy valientes a pesar del día más fresco de lo que hubieran deseado los organizadores. Estos, los amigos de los enfermos, los aupadores de la fiesta sumaban unos quinientos participantes. Todo tenía un aire, de alegría y de cordialidad (Teixidor, 21-11-1974: pàg. 4).

- «Recordo les meves primeres colònies, a Sant Aniol de Finestres, organitzades pel vicari del poble. Portava l'equipatge dins un sac de farina buit i a les nits m'abrigava amb una manta cosida (T20)».

Malgrat que no apareix al diari cap notícia en relació amb les colònies a Sant Aniol de Finestres esmentades al record, tenim coneixement de més d'unes colònies per a infants de la Cellera (vegeu, per exemple, la pàgina 6 del diari del 21 d'agost de 1971).

«COLONIES D'ESTIU. Son varios los niños y niñas de esta población que han pasado unos días agradables y en franca camadería en la casa de colonias de la pintoresca población de Joanetas, cuyo fin primordial es dar a los escolares unos días de vacaciones en un ambiente sano y lejos del bullicio que acarrea el no asistir a las clases escolares» (Montlluis, 21-08-1971: pàg. 6).

- «Recordo que havíem de pagar deu pessetes per seure en un banc de l'església (R3 i T1)». També es pagava per les fulles de missa, que venien escrites del Bisbat però tenien l'última pàgina en blanc per tal que el mossèn de cada poble hi escrivís les notícies locals (T1)».
- «Recordo que les *hermanes* cada dia compraven en una botiga diferent per no fer cap lleig a alguna família del poble (R3)».
- «Recordo que el Santíssim de l'església no es podia moure sense una llum a davant (R3) ni tampoc sense la companyia d'un home (T1)».
- «Recordo que la Parròquia va pagar un viatge a Calatayud i Saragossa a totes aquelles

persones que cantaven caramelles, feien d'escolans o ajudaven l'església (R3)».

- «Recordo la capelleta amb una Mare de Déu, que anava passant de casa en casa. Quan ens tocava la col·locàvem en un lloc destacat, hi fèiem oració i hi dipositàvem un donatiu (T28)».

«*San Clemente Sasebas. [...] Se extiende en forma intensa y muy simpática la devoción a la Virgen, por medio de las capillitas domiciliarias. Ya se han constituido dos turnos de treinta familias cada uno, y se lleva a cabo la lista de un tercero que va a pedir la autorización correspondiente para una tercera capillita*» (C., 03-03-1944: pàg. 5).

- «Recordo que la nit de la Puríssima, el 8 de desembre, decoràvem els balcons amb fanalets (T1, T11 i T17) fets de paper de seda (T11)/ de paper retallat (T17)».

Las “*Iluminaries de la Purísima*” son el eco de la fe que el vecindario expresa a través de medios luminosos; impulsado por las buenas costumbres. Antaño, se testimoniaba con prismas cerosos, cuyas mechas ardían como mortecinas luciérnagas durante la noche, amparadas de la intemperie por flácidos globos de variado colorido. Hoy, como antes, estas luces salidas del alma humana, traspasan las jambas del regio balcón o del más vulgar ventanuco para exteriorizar con métodos de luminotecnia (R.D., 12-12-1963: pàg. 9).

- «Recordo que “la Sinagoga”, la sala de sota la rectoria vella, era un espai molt polivalent (R1, R3 i R7). Servia per fer catequesi (R1 i R7), l'assaig i la preparació de *La Passió*, llargues partides de ping-pong i, els diumenges a la tarda, sempre s'hi organitzaven activitats lúdiques (R1), com ara jugar a dames (R7)».

Trobem constància de «la Sinagoga» al diari (vegeu la pàgina 6 del diari del 23 de juny de 1955). Ara bé, de totes les activitats que el record descriu, *Los Sitios* només parla del ping-pong.

«*TENIS DE MESA. Con interés creciente se viene disputando en el local de los bajos de la Casa Rectoral, vulgarmente denominado “La Sinagoga”, el Campeonato de La Sella de 1955, de tan noble y espectacular deporte de salón*» (E.P.D., 23-06-1955: pàg. 6).

2.4.1. Mare de Déu de Fàtima

- «Recordo que una vegada, cap a l'any 1952 (R2)/ cap als anys cinquanta (R3 i R6), va venir la mare de déu de Fàtima a la província de Girona i va anar passant pels pobles (R1, R2, R3, R5 i R6). Per rebre-la, a la Cellera es van posar catifes pels carrers (R1 i R6), es van fer flors de paper (R1) i es van fabricar rosaris amb ous buits (R6); vam fer una gran festa (R2)».

«Visita de la Stma. Virgen de Fátima, a la villa de Anglés. [...] A las siete de la noche, despedida de la Virgen a todos los pueblos, en especial a los comarcanos» (Los Sitios, 01-05-1951: pàg. 2).

«En el deseo de que el homenaje a la Santísima Virgen sea natural y entusiasta, ha decidido no reglamentar en absoluto este movimiento, que en otras ocasiones se produce espontáneamente, como cuando se confeccionan las alfombras de flores en la Fiesta del Santísimo Corpus Cristi» (Los Sitios, 09-05-1951: pàg. 3).

- «Recordo que si el dia de la visita hi havia un malalt en alguna casa el capellà hi passava i li feia el lliurament d'un colom blanc com a símbol de la pau (R1)».

«Visita de la Stma. Virgen de Fátima, a la villa de Anglés. [...] A las once, misa especial para los enfermos» (Los Sitios, 01-05-1951: pàg. 2).

2.4.2. Mossens

- Recordo que el mossèn Ramon era molt estricte (R4 i R8), tan o més dur que un guàrdia civil (T21). Es posava a la porta de l'església i et pessigava les cames per comprovar si portaves mitges. Una vegada no en duia i, per tant, no vaig poder entrar (T14) i un altre dia, pel mateix motiu, va prohibir que una dona combregués (R5).

Tampoc s'hi valia anar en màniga curta o sense mànigues (R5, R8, T20 i T23) i havíem de dur una mantellina al cap (T23 i T28).

«En cualquier edad, su figura siempre ha ofrecido una distinción venerable, por su estilo de manifiesta bondad y justa rectitud. [...] Mosén Ramón fue éste: el impertorbable Ministro de Dios, el justo servidor de su feligresía» (Domenech, 24-10-1968: pàg. 6).

- «Recordo el mossèn Emili (T13 i T21). Va organitzar un grup musical d'infants; tocaven flautes (T13, T17 i T21), guitarres (T13 i T21) i cantaven (R7, T13 i T21) i, a més d'acompanyar la missa, actuaven en altres pobles (T13). També va organitzar un equip de futbol infantil (T21)».

«Vino, después, a un telefonazo del señor Novich, el señor cura-párroco de la villa, mosén Emilio Bohigas. Este señor estaba encantado con la chiquillería sellerense, la del catecismo. Preparan para estas fiestas una buena velada, en la que lo mejor será la alegría de los niños, protagonistas de la misma, y eso sí, será íntima» (Constans, 22-12-1971: pàg. 7).

- «Recordo el càsting que feia el mossèn Emili per seleccionar qui podia formar part de la coral infantil. Sort que als que no teníem prou veu ens oferia la possibilitat de tocar la flauta (T7)!».
- «Recordo que vaig fer d'escolà quan el mossèn era l'Emili. Un any ens va organitzar una sortida a Port de la Selva; vam passar quatre dies en una cala pescant. Vam tornar amb el cotxe d'en Joan Novich (T21)».

Tot i que no trobem la informació del record al diari, a la pàgina 8 del diari del 21 de setembre de 1973 apareix una notícia que ens pot vincular, encara que lleugerament, el mossèn Emili amb la Societat de Pescadors.

«Una entidad modelo: La Sociedad de Pescadores Deportivos de Anglés y Comarca. Tres instantáneas del archivo de la Sociedad de Pescadores Deportivos de Anglés y Comarca: La primera de ellas la celebración de una misa de campaña, oficiada por el reverendo cura

párroco de La Sella de Ter, don Emilio Bohigas Vidal, después de un concurso de pesca» (Los Sitios, 21-09-1973: pàg. 8).

- «Recordo que el capellà feia la missa en llatí (T23) i d'esquena als assistents (T10 i T23)».
- «Recordo que si arribaves tard a missa el mossèn Ramon aturava la prèdica per esperar que t'asseguessis. A vegades, fins i tot deia: “Ja us he vist, que no heu sentit el rellotge” (R5)».

Tot i que el diari no explica aquesta anècdota, podem llegir una biografia interessant del mossèn Ramon a la pàgina 6 del 24 d'octubre de 1968, ja citada anteriorment.

- «Recordo que el mossèn Ramon dirigia una coral de nois i noies que cantaven a missa (R7)».

«siendo Mosén Ramón, quien con sus amplias aptitudes musicales se hizo cargo del Coro Parroquial» (Domenech, 24-10-1968: pàg. 6).

- «Recordo la “capta per a les ànimes del purgatori” o, dit d'una altra manera, per al capellà. Molta gent li donava carbasses i, un cop recollides, les subhastava a canvi de diners (T1)».

No trobem constància al diari d'aquesta pràctica a la Cellera, però sí que parla de la mateixa iniciativa a pobles aliens. Per exemple, a la pàgina 5 del diari del 29 de març de 1944 ens la situa a Sils. Observem, però, que hi pateix alguna modificació: mentre que a la Cellera es recollien carbasses, a Sils preferien aconseguir blat.

«Tiene su origen esta fiesta desde tiempo inmemorial, iniciada por los administradores de las limosnas en favor de las almas del Purgatorio, conocidos por el nombre de “animers” que recorrían durante el tiempo de la recolección del trigo, las casas de campo pidiendo la anual limosna de trigo que se utilizaba para la confección de las tradicionales “ofrenes”» (Los

Sitios, 29-03-1944: pàg. 5).

- «Recordo que en una excursió a la Salut un mossèn va gosar treure's la sotana perquè feia molta calor» (R7).

Trobem constància de l'excursió a la Salut (vegeu la pàgina 19 del diari del 16 de juny de 1973 i també de l'anècdota de la sotana del mossèn (vegeu la pàgina 6 del diari del 24 d'octubre de 1968).

«EXCURSION CATEQUISTICA. [...] La sección catequística parroquial, como en años anteriores y en premio a la constancia en la asistencia a sus clases, celebrará el día 24 de junio, festividad de San Juan, su “cuarto Aplec Catequístico”, que tendrá lugar en el Santuario de Nuestra Señora de la Salud, de Terrades» (Puigdemont, 16-06-1973: pàg. 19).

Recordamos que en una ocasión le acompañamos hasta un caserío en la alta cima. El objeto era que Mosén Ramón había sido llamado por una misión altamente reservada. Era verano y las culebras campeaban por el matorral, en abundancia. El calor era sofocante. No hubo más remedio que despojarse de la sotana. ¿Quién pasó más vergüenza? No se sabe. Él, pidió perdón por tal inmodestia y el acompañante jamás había visto a un cura vestido de hombre (Domenech, 24-10-1968: pàg. 6).

- «Recordo que, a més del capellà, al poble hi havien hagut vicaris joves, com en Josep Planes i en Barcons. Un d'ells, no sé quin, va començar l'escoltisme (R7)».

A la pàgina 5 del diari del 16 de maig de 1944 es publica la *«Vida de J. Plana»*, fill de la Cellera. L'article recull la seva trajectòria vital sense mencionar la informació expressada al record. Tota manera, en cas que la informació del record fos certa, seria anacrònica, perquè l'article esmentat, de 1944, precisament informa de la seva mort. Pel que fa a Barcons, trobem la informació al diari amb una correspondència total.

«A las 11 de la mañana se celebró un Solemne Oficio en la iglesia parroquial, que fue oficiado por el vicario reverendo José Barcons» (*Los Sitios*, 13-02-1968: pàg. 10).

2.4.3. Campanes

- «Recordo la campanera, la Carmeta Pistola, que pujava a dalt del campanar a tocar les campanes manualment (T1, T12 i T24). Sovint l'hi acompanyàvem (T24)».
- Recordo que les campanes eren sagrades i servien per informar el poble de les novetats. Cada toc era diferent. El toc de foc avisava d'un incendi i quan la gent el sentia sortia amb galledes per anar a apagar les flames, sovint fent una cadena. El toc d'ovat, d'una sonoritat molt diferent, avisava de la mort d'un nen o nena que encara no havia fet la Primera Comunió, és a dir, de menys de dotze anys. El toc doble avisava que l'endemà era una festivitat especial, com ara Nadal. El "trillo", que es tocava cada dissabte a la una del migdia, servia per recordar que el diumenge era festa. El toc d'oració es tocava tant al matí com al vespre i informava que algun habitant del poble havia mort: si era un home, es feien tres parades; si era una dona, només se'n feien dues. El toc de l'Àngelus es tocava cada dia a les dotze del migdia, tenia tres parades i convidava els habitants a dedicar una oració a la Mare de Déu. A més, les campanes feien un senyal un quart d'hora abans de començar la missa o el rosari (T1).

Tot i que alguna notícia parla de les campanes com a eina informativa (vegeu, per exemple, la pàgina 6 del diari del 27 de juliol de 1960), considerem que el gruix important d'aquest record no queda prou ben recollit.

«El vecindario, que acudió en masa, a la llamada de las campanas, sofocó en menos de media hora el siniestro» (C., 26-09-1962: pàg. 8).

- Recordo que els tres dies de Setmana Santa que Jesús és mort, de dijous a dissabte, les campanes es lligaven perquè no toquessin. Ara bé, se substituïen per les *estenebres*, uns instruments de fusta que quan voltaven feien soroll. Passats els tres dies de dol, les campanes tornaven a tocar i es feia festa grossa. Si hi havia alguna defunció durant aquests dies, el mort s'enterrava però no se celebrava el funeral, que consistia en tres misses, fins que Jesús havia ressuscitat (T1).

- «Recordo una nit que algú va venir a trucar la porta de casa per avisar la Carmeta, la campanera, d'un incendi a la gasolinera. Havia d'anar a tocar les campanes (T1)!».
- «Recordo que quan sentíem les campanes tots corríem a collir bateig (R7 i T7). El toc de bateig canviava en funció del sexe de l'infant: si era nen, es feien tres tocs, de vint minuts cadascun; si era nena, se'n feien dos, però de trenta minuts. En ambdós casos, sempre es feia una parada entre cada toc. El campaner tocava més o menys estona en funció dels diners que pagava el padrí; cada cinquanta pessetes equivalien a una hora de repicament (T1)».
- «Recordo que a l'actual aparcament del mossèn hi havia un hort, dividit en tres parts: la primera era per al rector; la segona, per a les *hermanes*; la darrera, per al campaner. Tot i això, el rector s'acabava quedant molts dels aliments de la part que cuidava el campaner (T1)».

2.4.4. Excursions de catequesi

- «Recordo que cada Sant Joan la Cellera es buidava (R1) perquè tothom era a l'excursió de catequesi, organitzada pel mossèn Emili (R1, R7 i T12)».

En el día de San Juan, y como en años anteriores, los catequistas sellerenses, acompañados de familiares y amistades, salieron de excursión hacia Camprodón, Setcases, San Juan de las Abadesas y Ripoll. Habíanse inscrito 290 excursionistas, que viajaron en cinco autocares, sin contar los numerosos coches particulares que se dieron cita con aquéllos a la hora de la comida campestre en el campo de fútbol de Camprodón (Puigdemont, 09-07-1974: pàg. 8).

- «Recordo que un any vam anar al Collell a fer una arrossada; un altre, vam anar al Cap de Creus (R1 i T12); un, fins i tot a l'aeroport (R1)».
- «Recordo molts cotxes a punt d'enfilar la carretera en motiu de la gran excursió de catequesi; tothom hi era, tant nens com pares (R1)!».

Al efecto, en la festiva jornada de San Juan, seis amplísimos autocares acomodaron a más de 360 personas, que con gran entusiasmo emprendieron la ruta que a continuación vamos a describir. Asimo en la larga caravana, figuraban unos 25 turismos repletos de familiares, que también quisieron sumarse a la citada excursión. Por tanto, y sin temor a equivocarse, salieron de nuestra villa, cerca de quinientos sellerenses (Puigdemont, 03-07-1975: pàg. 9).

2.4.5. Pabordesses

- «Recordo les pabordesses, el gran càrrec secret de l'església (R1). Havien de tenir cura de l'altar i cada setmana havien de posar-hi flors. A més, cada diumenge havien d'anar a demanar caritat per les cases (R1 i R7). Quan els donaves diners et deien: “La Mare de Déu li pagarà la caritat” (R7)».

«La parte esencial de las Fiestas Religiosas es el Oficio solemne señalado para el día 15, con el cambio de Pabordes y Pabordesas» (R.D., 15-08-1964: pàg. 10).

«En el transcurso de dichas festividades, tuvo lugar el relevo de los pabordes y pabordesas que durante el período de un año están encargados del culto y cuidado de la mentada Virgen» (Montlluis, 29-04-1971: pàg. 7).

«En las fiestas religiosas en honor a la Virgen del Roser, se procederá al cambio de “pabordesses”, que son quienes se cuidan del arreglo del altar durante el año» (Puigdemont, 17-04-1973. Pàg. 14).

- «Recordo que hi havia tant pabordesses de Sales com del Roser. Les primeres eren les mares dels nens que aquell any feien la Comunió Solemne; les segones, de les nenes (R1)».

Paso la Fiesta Mayor. [...] Por la mañana y a la hora de la santa misa, la orquesta Farnense, con alegres marchas dio un ameno pasacalle, dando escolta a las dignas autoridades locales, que acompañando a los “pabordes i Pavordesses”, se dirigieron hacia el templo parroquial en donde se celebró un oficio solemne, durante el cual y como es tradición, se efectuó el consabido y anual relevo de las pavordesses (Puigdemont, 22-08-1975: pàg.

6).

«*En las fiestas religiosas en honor a la Virgen del Roser, se procederá al cambio de “pabordesses”*» (Puigdemont, 17-04-1973. Pàg. 14).

■ «Recordo que cada any es triaven dues pabordesses, una del poble i l'altra de pagès (R7)».

Tot i que la notícia no indica que una de les pabordesses escollides sigui del poble i l'altra visqui fora vila, ens informa que n'hi havia dues cada any.

«*Dejan el cargo: Lolita Garangou de Prat, Montserrat Roura de Vila, José Peracaula Millás y Francisco Ripoll Planasa, y son relevados por Pepita Lloret de Planas, Narcisa Cubarsí de Vilaró, Ramón Codina Puig y Martín Matilló Vila*» (Montlluis, 29-04-1971: pàg. 7).

2.5. LA DICTADURA FRANQUISTA

- «Recordo que llegia el diari espanyol *El caso*, que relatava assassinats i successos foscos (T14 i T24), i escoltava la ràdio clandestina *La Pirenaica*, en què els locutors t'explicaven allò que en Franco no volia dir (R6, T14 i T24) . Recordo que les emissions començaven al vespre i els grans deien: “Posa-la ben baixa que passa un guàrdia civil” (T14 i T24)».

Davant aquest record, sense haver fet encara la recerca corresponent, és possible que contemplem dues possibilitats pel que fa als resultats existents al diari: la primera, que *Los Sitios* no mencioni aquests dos mitjans periodístics en cap moments; la segona, que ho faci amb la voluntat de criticar-los o mostrar algun fet que els deixi malament. Després d'investigar una mica, observem que es tracta de la segona opció (com a exemple, vegeu les tres citacions següents). Cal esmentar que hem sabut que el nom oficial de «*La Pirenaica*» gràcies a una recerca aliena al diari.

“El Jurado de Ética Profesional Periodística ha fallado el expediente incoado contra el director propietario de los semanarios “Sábado Gráfico” y “El Caso”, don Eugenio Suárez Gómez, a quien se impone la sanción de doce meses de suspensión en el ejercicio de la profesión periodística. Contra el señor Suárez promovió la pertinente acción ante el Jurado de Ética Profesional la Sociedad Española de Automóviles de Turismo (SEAT), como consecuencia de artículos aparecidos en las indicadas publicaciones, por entender que en ellos no se hacía una crítica objetiva y se faltaba a la verdad (Los Sitios, 15-03-1969: pàg. 2).

Desarticulación de una red comunista en Vizcaya.[...] Se comprobó asimismo, que las pretendidas “acciones de masa” en la provincia en los últimos meses, hasta su fracasada culminación el pasado 27 de octubre, fue una consecuencia de las campañas de las “Comisiones obreras”, ya como se sabe. A nivel nacional, pero orquestadas desde el exterior, siguiendo las consignas del partido, principalmente a través de la denominada “Radio España Independiente (Los Sitios, 12-11-1967: pàg. 10).

La contrapartida de esa grandilocuencia americana la ha puesto de moda en otro terreno el comunismo. Escuchen ustedes a Radio España Independiente y oirán algo sobre este asunto. Aun no hace mucho, cuando Vicente Uribe intervino en la polémica contra Llopis y dimitieron los “ministros” comunistas del Gobierno en el exilio, Radio España Independiente calificó al susodicho Uribe, con la grandilocuencia a que nos referimos, como “el

primer campesino de España”. Por si acaso alguien cree que esto tiene el menor contacto con la verdad, haremos aquí una sucinta biografía de Vicente Uribe (Clarín, 21-03-1948: pàg. 3).

- «Recordo la presó que hi havia sota l’Ajuntament (R5, T5 i T14), amb una cabuda de dues o tres persones (T5), i les pallisses que els guàrdies sovint donaven als presos (T14), a qui anomenàvem “pobres” (T5). Quan hi tancaven algú només s’hi estava uns dos dies (T5) i sempre ho anàvem a veure (R5)».
- «Recordo la mort d’en Franco (R8, T5 i T13). Els nens de l’escola van fer tres dies de festa i molta gent de la Celleria va obrir ampolles de xampany (T13). Tothom estava pendent de la televisió (R8 i T5); els dos canals existents, TV1 i TV2, es van passar tot el dia parlant-ne (R8)».

En aquest cas, el record coincideix amb el diari pel que fa a l’expectació que l’esdeveniment va generar al poble. No obstant, observem una clara divergència d’opinions en relació amb l’efecte que va causar la mort de Franco. Aquesta comparació és, doncs, una de les mostres més diàfanes de la càrrega ideològica de *Los Sitios*.

También en nuestra población se han seguido en estos últimos días los partes médicos que sobre la salud de Su Excelencia el Generalísimo Franco se han venido dando por todos los medios de difusión. Asimismo, ha causado honda consternación su fallecimiento, ocurrido en la madrugada del pasado día 20 del actual. La noticia ha corrido como reguero de pólvora, llenando de pesar a todos los estamentos de la villa. [...] Asimismo, el día 22, a las 6 de la tarde, se celebró un oficio religioso en el templo parroquial en sufragio del alma de Su Excelencia el Jefe del Estado, don Francisco Franco Bahamonde, al que asistieron todos los sellerenses (Los Sitios, 25-11-1975: pàg. 19).

- «Recordo el “NODO” (R7 i T30)/ “NOLO” (T21), el “*noticiario del régimen*” (R7 i T21)».

Aquest cas resulta interessant perquè gràcies a la informació trobada al diari, en aquesta ocasió irrefutablement objectiva, podem concretar el record, que expressa dues variants del mateix nom. A partir de *Los Sitios* sabem que el noticiari esmentat es deia NO-DO, i no NO-LO, i observem, doncs, que la variant recordada per més participants —dues persones, mentre que l’altra variant només va ser aportada per una— ha resultat ser la correcta, fet que

exemplifica el valor de la memòria compartida. A més, aquesta comparativa també palesa la dissemblança entre el punt de vista intern de *Los Sitios*, que parla del «Noticiario» (vegeu, per exemple, la pàgina 2 del diari del 17 de desembre de 1944), i el punt de vista extern dels participants, que el descriu com «Noticiario del régimen»

«NOTICIARIO NO-DO» (*Los Sitios*, 17-12-1944: pàg. 2).

- «Recordo que les noies de l'escola havien de fer una *canastilla*, un detall per als membres del règim, que podia ser un jersei, una camiseta, un jesuset, etc. (R1)».

«LAS ALUMNAS DEL COLEGIO DE RR. CARMELITAS ENTREGAN UNA CANASTILLA. La pasada semana las alumnas del Colegio RR. Carmelitas de esta capital, entregaron en la Delegación Provincial de S.F. una canastilla de las que ellas habían confeccionado con motivo de la Navidad del Pobre» (*Los Sitios*, 30-12-1950: pàg. 3).

- «Recordo que quan la Marina Rossell i en Lluís Llach van actuar a la Cellera va venir un comandant de la Guàrdia Civil a prendre nota. L'anècdota és que no entenia el català i les altres autoritats, el mossèn o l'alcalde, li havien de traduir les lletres de les cançons. Preguntava: “¿Qué està diciendo, qué canta?”. En aquell moment estava molt mal vist parlar de llibertat o comunisme (T2)».
- «Recordo que gràcies al cantautor Paco Ibáñez vam descobrir autor castellans, com León Felipe i la seva *Antología rota*, que per idees polítiques quedaven descartats del temari de literatura castellana (T20)».

Paco Ibáñez i León Felipe apareixen al diari en diverses ocasions (vegeu, per exemple, les següents citacions). Encara que cada notícia en parla en un to diferent, cal subratllar el fet que apareguin al mitjà, és a dir, que no siguin eludits. De l'*Antología rota*, però, no en trobem constància.

«Sobre la obra del prestigioso anarquista León Felipe» (*Los Sitios*, 12-07-1970: pàg. 12).

«En la facultad de Filosofía y Letras aparecía el anuncio de la sesión de homenaje al poeta León Felipe y junto a él había sido pegado un comunicado en el cual se prohibía la celebración de dicho acto por el Rectorado» (Los Sitios, 01-11-1968: pàg. 2).

«Junto a ellos la muerte de personalidades tan diversas como [...] León Felipe» (Los Sitios, 03-01-1969: pàg. 6).

«Un Serrat cantando a Machado, un Llach recitando sus impresiones vividas con el rigor de lo autentico, un Raimón clamando el epitafio de un mundo destructivo, un Paco Ibáñez descubriendo el embrujo de García Lorca» (J.P., 19-10-1969: pàg. 9).

El motivo de esta concentración es un recital de canción española contemporánea, organizado por el grupo andorrano “Tribuna” y en el que actúan algunas figuras conocidas, como Ramón Muntaner y Paco Ibáñez [...] Las malas lenguas del lugar murmuran ante tan nutrida concurrencia: “Vaya, viene más gente a los recitales “progres” que a las películas “porno”. [...] Uno de los miembros de la organización, antes de presentar a los cantantes, dice: “Este no sólo será un acto de gran valor musical, sino también de trascendencia política”. La mecha está encendida (Los Sitios, 30-01-1975: pàg. 5).

- «Recordo el dia que vam modificar el rètol que indicava el nom del poble. Amb un retolador, vam canviar la “S” de “Sellera” per una “C”. Els responsables vam ser un grup de joves, coneguts com “Els Segadors” perquè després de cada acte popular cantàvem l’himne nacional de Catalunya (T19)».

2.6. VIDA A LA CELLERA

- «Recordo que anàvem en bicicleta per dins el torrent (T14). Era un lloc d'esplai (T3 i T19); la canalla ens hi posàvem a dins (R3, T3, T12, T19 i T28) i sovint acabàvem amb el cul ben moll (T3 i T28)! A més, sovint fèiem curses amb *barcos* que hi tiràvem (R4, T12 i T19), fets d'escorça de pi (T19) o fulles de canya (R4 i T12)».
- Recordo les berenades que fèiem a l'estiu a diferents fonts del poble (R5, R8, T5, T9, T12 i T24). Anàvem a la Font de Can Ribas (R10, T5, T9, T17 i T24), que era un lloc preciós (T9 i T24), amb una taula rodona (T9), un banc decorat amb trossets de ceràmica de colors (T9 i T17) —que, de fet, em recorda les peces de Gaudí— (T9), i una font amb peixos (T9). Estava envoltat de canyes americanes, de manera que ens semblava que érem a la selva (T9)! També anàvem a la Font de Can Pla (T24) i a la Font Picant (R10, T5 i T12).

«La excelente salubridad y pintorescos paisajes, son motivos que atraen en verano, recrearse en merendola por los alrededores de los manantiales de agua dulce de: Font de Can Plá, Font de Can Ribas, Font del “Bassi” y Font del Gurnés» (R.D., 28-03-1963: pàg. 10).

- «Recordo que l'edat no tenia cap mena d'importància (T3); jugàvem tots al carrer (R4, R10 i T3), grans i petits (T4)».
- «Recordo que la vida de poble era molt senzilla (T5 i T23). Al carrer sempre hi havia molta gent (R1, R2, R6, T6, T7 i T30). Era una altra època (T26); vivíem en unes condicions més precàries (T21) i ens fèiem molt més amb els veïns (R8)».
- «Recordo que els vespres la gent prenia la fresca al carrer: els adults, xerrant (T7 i T19); els nens, jugant com bojos (R3, R10, T7, T19 i T28). A vegades fins i tot hi sopàvem (T17)!».
- «Recordo que abans tothom deixava les portes de les cases obertes. Un dia fins i tot

em van “robar” el fill, sort que va acabar en una anècdota (T27)!».

- Recordo la central de telèfons (R3, R8, T6, T7, T12, T17 i T22) i tots els tràmits que calia fer abans de poder parlar amb la persona desitjada (T22). Havies de dir un número a l'operadora i quan hi havia línia entraves a la cabina i podies parlar (T12). Més tard, van fer una ampliació i molta gent va comprar telèfons propis, de manera que cadascú tenia un número intern —jo tenia el número 100— i en marcar una rosca parlàvem amb l'encarregada de la centraleta i li indicàvem la persona que volíem trucar. Un cop s'iniciava la trucada, ella ens podia escoltar (R8).

Ruego a telefonica. En el año 1971 se inauguró la nueva central telefónica con un cuadro de 150 líneas. Desde entonces, son muchos los vecinos de la villa que tienen solicitado de la Compañía, la instalación de un teléfono para atender sus necesidades particulares y Comerciales. Según se ha podido saber, son cerca del centenar los que lo tienen solicitado. Como sea que este moderno sistema de comunicación, es del todo conveniente en los numerosos negocios y la vida actual (Puigdemont, 08-02-1975: pàg. 9).

- «Recordo que els primers anys la central telefònica era al costat de l'església (R3, T7 i T17) i més tard la van traslladar a l'actual biblioteca (R3, R4, T7 i T17). La van portar els de Can Tonetic (R3, R4 i T17)».

De la informació expressada al record, només trobem al diari la primera ubicació (vegeu la pàgina 5 del diari del 7 de febrer de 1950).

«Inauguración de una central telefónica en La Sellera. [...] El nuevo centro telefónico urbano e interurbano ha quedado instalado en la Plaza de la Iglesia número 3, bajos» (Los Sitios, 07-02-1950: pàg. 5).

- «Recordo que un hivern va nevar molt i vam posar taulons al terra per poder travessar el carrer (T6)».
- «Recordo la nevada del 62 (R2 i R8). Vam quedar bloquejats perquè ni el tren ni els cotxes podien circular i, com que tampoc es podia fer cinema, vam organitzar una batalla de neu que va durar, ininterrompudament, quaranta-vuit hores, ja que ens

anàvem rellevant (R8)».

«La estampa ciudadana, la ha constituido estos dos últimos días la nevada que ha caído sobre nuestras comarcas. Presencia exterior en un día de Navidad. La nieve es siempre un atractivo. Aunque sólo sea en principio, ya que después, a lo mejor se hiela y se convierte en un estorbo y un peligro» (G., 27-12-1962: pàg. 3).

- «Recordo que quan plovia totes les persones que vivíem a prop del Torrent posàvem els bagants, unes fustes, per evitar inundacions (R5, T6 i T7). A vegades, també els posàvem per remullar-nos, per posar-hi els peus (T17)».
- «Recordo que totes les dones rentaven al safareig (R4, T6 i T22) i sovint hi anava a ajudar la mare (R4, R7 i T6). Acabàvem amb les mans ben fredes (R5 i R7)».
- «Recordo que la gent anava a rentar al safareig (R7, T7 i T20). Sempre estava molt ple (R4) i fins i tot hi havia fils per estendre la roba (R4, R7 i T20)!».
- «Recordo que cada família que volia tenir aigua a casa havia de demanar permís a la Junta dels Regants. Feien un closell, que travessava el carrer fins al Torrent (R4)».

Hermanidad Sindical de Labradores y Ganaderos. La Sellera- (Gerona. [...] De conformidad a lo previsto en la Ley de Aguas, R.O. de 25 de Junio de 1884 y demás disposiciones concordantes, y a los efectos de deliberar y resolver acerca de los asuntos que a la misma corresponden, por la presente se convoca a todos los usuarios de la acequia del Molino de "LA PARDINA". [...] Tercero.—Aprobación de las Ordenanzas, por las que deberá regirse la Comunidad de Regantes del Molino de "LA PARDINA" (El Presidente, 05-06-1966: pàg. 2).

- «Recordo les obres de les aigües de Barcelona (R4, R9 i T17)».

«las obras de encauzamiento para las aguas de Barcelona» (R.D., 28-03-1963: pàg. 10).

- «Recordo que molta gent feia els trajectes cap a la fàbrica d'Anglès amb esclops (R6). Anaven a peu per la carretera (R3 i R7). La meva mare havia de fer molts viatges

perquè a mig matí havia de donar de mamar a la meva germana (R7)».

- «Recordo que l'Esteve de la Sió Segarra tenia un cotxe de fusta de pedals i ens hi deixava pujar per baixar tot el carrer (T17)».
- «Recordo la primera vegada que la meva mare va tenir rentadora. Era senzilla però molt útil (T6)».

«No hi ha dubte que la tècnica ha revolucionat el nostre món d'una manera decisiva des de fa unes dècades. Els objectes industrials posats a l'abast de la mà de la societat de consum són cada vegada més perfectes, més asèptics, més freds, més poc humanitzats. Posem el cas d'una nevera o d'una rentadora, si els plau. Són molt útils» (Pugnau, 22-02-1970: pàg. 3).

- «Recordo que no hi havia neveres (R2)».

El 1943, el primer any estudiat, ja observem l'existència de neveres a partir d'algun article del diari (vegeu, per exemple, el diari del 6 d'agost de 1943). Ara bé, no tenim cap manera de conèixer, gràcies al diari, en quin moment arriben a la Cellera.

«Adán le dijo a Eva: Mi corazón por tí es de fuego. Eva le dijo a Adán: Mételo en la nevera» (Los Sitios, 06-08-1943: pàg. 2).

- «Recordo que les neveres que teníem no eren elèctriques, eren armaris aïllats. Els meus pares venien unes barres de gel tallades a trossos i al matí, sobretot a l'estiu, la gent venia a buscar-ne amb una galleda per refredar els aliments (T19)».

Al diari trobem tant l'existència de neveres elèctriques com de gel (vegeu la pàgina 2 del diari del 4 de novembre de 1947 i la pàgina 7 del diari del 7 de juliol de 1964). No obstant, no hi trobem coneixement de com eren les dels habitants de la Cellera.

«¡Qué gusto poderse llevar a casa esa nevera eléctrica, esa radio» (Gerion, 04-11-1947: pàg. 2).

«Durante este mes de Julio, le abonamos por su nevera de hielo o eléctrica, ya vieja» (07-07-1964: pàg. 7).

- «Recordo que quan anàvem a buscar la llet l'haviem de bullir de seguida per tal que no es fes malbé (R2)».
- «Recordo l'Eulogi (R2, R6 i T7), el fotògraf del poble (R2, R6 i T7). Ens retratava per les diades assenyalades, com el dia del Ram (R2, R6, T7 i T28), i després feia una exposició d'imatges i en podíem comprar (R2, R6 i T7). Sovint retocava tant les fotografies que no ens hi assemblàvem gens (R6)».

En aquest cas, la representació del record dins el diari *Los Sitios* rau en diverses fotografies signades per l'Eulogi, com la que apareix a la pàgina 6 del diari del 14 d'agost de 1971.

- «Recordo que en Cinto Malagana tenia una col·lecció de minerals i tots els nens del poble la volíem veure (T7). Els portava de les Mines d'Osor (R10)».
- «Recordo que la meua família era de les poques que tenia televisió (T11 i T20), de manera que tots els veïns feien cua a fora de casa (T11) per venir a veure telenovel·les (T11 i T20), com *El túnel del tiempo* (T20) i *¿Es usted el asesino?* (R5 i T20)».

De les dues telenovel·les mencionades, només trobem constància d'una (vegeu la pàgina 3 del diari del 22 de juny de 1967).

«TELEVISION ESPAÑOLA. [...] 10,00, *El túnel del tiempo*» (*Los Sitios*, 22-06-1967: pàg. 3).

- «Recordo que les tardes d'estiu fèiem labors mentre escoltàvem la ràdio. Els nostres programes preferits eren *El consultori de l'Elena Francis*, on la gent demanava consells amorosos, la lectura de les novel·les de Corín Tellado i *Simplemente María* (R5)».

«"LA VOZ GERONA" E.C.S. 14. [...] 15,23. "Francis"; 16,30, "Simplemente, María"» (*Los Sitios*, 12-05-1972: pàg. 3).

«¿Y la fotonovela? ¿Sigue consumiéndose? Ha descendido. Se mantiene bien, Corín Tellado, pero no tanto como antes (Alonso 19-08-1970: pàg. 8).

■ «Recordo les serenates que fèiem amb els esquellots quan algun vidu es tornava a casar (R4, R5, R7 i T26). No ens movíem de davant de casa seva fins que el matrimoni ens donava pa (R4)/ galetes (R5)/ menjar (R7)».

■ «Recordo que creuàvem el Ter amb una barca. Hi havia hagut la de la Barquera (R2) i la de la Beva (R4, R10 i T1), que estirava un cable per moure la barca (R4 i T1)».

«Muy sentida fue la muerte del barquero de La Sellera, don Juan Rovira, el cual fue arrastrado por las aguas del Ter en una súbita crecida, al intentar amarrar su frágil embarcación, que también fue arrastrada unos cuantos metros» (*Sureda Prat*, 01-01-1970: pàg. 4).

«Por este motivo, el señor Rovira, a pesar de la crecida experimentada por el Ter, procedió a desenganchar la barca de la cuerda que de tiempo inmemorial sirve de apoyo y guía segura en la travesía a efectuar» (*Los Sitios*, 24-07-1969: pàg. 8).

■ «Recordo que travessàvem el Ter amb una barca que ens portava fins a Sant Julià (T12). La gent que no volia pagar havia de creuar les passeres (R4)».

«Según informes llegados hasta nosotros, parece ser que las dos barcas existentes en San Julián de Llor, y que facilitan el paso por el río Ter entre S. Julián y Anglés y La Sellera, las aguas se llevaron río abajo las dos embarcaciones» (C. 20-10-1959: pàg. 9).

■ «Recordo el moro, el pintor que vivia al carrer Figaric (R2)».

■ «Recordo el casament d'en Joan Novich. Vam fer el dinar a l'Ateneu (T5)».

- «Recordo que fabricàvem una mena de pistoles amb agulles d'estendre roba i les fèiem servir per disparar blat de moro (R4 i T7). També jugàvem a disparar dragons amb escopetes de balins (T7) o matar gats amb les barnilles dels paraigües (R4)».
- «Recordo que ens banyàvem al Ter (R5, R10, T12, T17, T19 i T28). Sovint ens hi posàvem amb pneumàtics de cotxe (T19)/ amb un pneumàtic de tractor que algú hi havia portat (T17)».
- «Recordo que els grans deien: “Escolta com canta el Torrent” (R4)».

«EL TORRENTE DE SALES. Durante las pasadas tormentosas inundaciones, el Torrente de Sales que divide en dos la población de La Sella, hizo alarde de gran río, como niño travieso que desacata los amorosos consejos maternos» (R.D., 24-09-1963: pàg. 9).

- «Recordo que no se seguien gaire les normes de seguretat a l'hora de circular per la carretera (T8)».

«¿Habéis pensado, conductores inexperimentados, la merma que supondría en materia de accidentes si no se saliera de las normas establecidas por el Código? Deseamos, pues, una concienzuda capacitación de la responsabilidad propia» (R.D., 24-10-1963: pàg. 5).

- «Recordo que ens rentàvem amb un cossi metàl·lic (T7 i T8) un cop per setmana (T8)».
- «Recordo que a la Placeta hi havia dos gronxadors (T8) i un tobogan (R4, T7 i T8) patrocinat per la Xocolata Torras (R4 i T8)».

«Un verdadero Parque de atracciones, sólidamente construido por desinteresados artistas metalúrgicos, pintores y de albañilería de la villa, con la espléndida colaboración económica de otras tantas —o más si cabe— Casas comerciales de solera que, sumadas al esfuerzo del vecindario, cada uno a medida de sus posibilidades, han permitido ver realizada una obra de

máximo civismo y cultura popular» (Rosdom, 26-09-1961: pàg. 2).

- «Recordo que el tobogan de la Placeta, que era doble, tenia una baixada per als nens i una per a les nenes. Si un nen baixava per la de les nenes, no passava gaire res; si una nena baixava per la dels nens, se la carregava fort (T4)».
- «Recordo que, quan jugàvem a la Placeta, els adults sovint ens renyaven i ens deien: “Això no és per a les nenes, és la zona dels nens”. El mossèn Ramon fins i tot va fer treure unes anelles que hi havia perquè quan les nenes ens hi balancejàvem ensenyàvem les calcetes (R7)».
- «Recordo que el 18 de juliol es cobrava paga doble (R7)».

«Por iniciativa del Caudillo, el Gobierno tomó el acuerdo de establecer con carácter permanente para todos los funcionarios del Estado la paga extraordinaria de 18 de Julio» (Los Sitios, 11-07-1953: pàg. 4).

- «Recordo que moltes famílies del poble eren pageses. Més tard, quan va arribar la Burés, alguna gent va decidir combinar les dues feines (T2 i T21) perquè a la fàbrica tenien un horari fix i un sou estable (T2)».

La Sellera era una població eminentement agrícola, però a principis de los años 60, fue tomando impulso la industria del mueble, que junto a unas cuantas industrias que había por aquel entonces —molinos trituradores de piedra y mármol, harinera, galletas, etc.— fueron cambiando la fisonomía de la villa. Esto ha hecho que La Sellera pasara a ser, de simplemente agrícola, a agrícola-industrial, aunque la parte agrícola ha disminuido en cierto sentido, pasando a ocupar la parte ganadera un 70 por ciento del total de sus actividades (Constans, 14-08-1971: pàg. 6).

- «Recordo que començàvem a treballar amb només dotze o tretze anys, no hi havia límit d'edat (R7 i T21). De fet, a vegades les empreses es presentaven a les escoles per captar nous empleats (T21)».
- «Recordo que quan vaig fer catorze anys vaig començar a treballar a la Burés (T5)».

■ «Recordo la fàbrica de tints de fil (T7, T20 i T21); vaig treballar-hi (T20 i T21) i hi feia molta calor (T20)».

■ «Recordo que llegíem els *Tebeo* (T20)».

«El infante es aquí como en la compra de “Tebeos”, un mero pretexto para los mayores; si bien es cierto que aquellos no faltan, claro, como tampoco faltan los mayores» (Alonso, 06-04-1956: pàg. 9).

2.7. AGRICULTURA

- «Recordo els temps de collir patates (R5 i T6)».

«Las cosechas más importantes son: maíz, patatas, trigo, judías y productos hortícolas para consumo familiar» (R.D., 28-03-1963: pàg. 10).

- «Recordo que cada setembre anava a collir avellanes (R3 i T27)».

«COSECHAS DE AVELLANAS. [...] Nuestra comarca avellanera por excelencia espera con impaciencia la segunda quincena del presente mes para empezar la recolección, que por su gran cantidad durará no solamente semanas, sino que incluso meses» (Los Sitios, 08-08-1970: pàg. 6).

- «Recordo la “Festa de segar”, el juny, i la “Festa de batre”, que significa separar la palla del gra, el juliol. Molta gent es passava el dia al camp i feia un paller al molí de l’Era. Es posava una olla o un orinal dalt del paller com a parallamps. Un cop acabada la feina, fèiem un gran sopar (R5)».

«Después de una siega, sumamente dificultosa este año, a causa de las continuas lluvias de mayo en que quedaron volcados y enzarzados, ha llegado la hora de las trilladoras, las cuales, desde hace escasos días, llenan el aire de las eras de polvo, de ruidos, de gritos y de un agradable ambiente estival, signo inequívoco de nuestra paz y nuestra creciente prosperidad» (Los Sitios, 14-07-1962: pàg. 9).

- «Recordo que l’expressió “el pal de paller d’una família” es diu perquè el pal és l’estructura que aguanta la resta (R5)».

Los Sitios s’escriu eminentment en castellà i no hi trobem cap referència a l’expressió esmentada al record. No obstant, sí que hi apareix alguna expressió sinònima, com *«piedra angular»* (vegeu la pàgina 2 del diari del 21 de juliol de 1943).

«En este camino todo rigor es poco: necesitamos sacrificar el “yo” a una unidad que es piedra angular de nuestra fortaleza» (Franco, 21-07-1943: pàg. 2).

- «Recordo el Molí de l'Era Nova (R3, T5, T12 i T20), pertanyent al Sindicat Agrícola (T20), i que en Quim Gironella n'era l'encarregat (T20); la gent portava gra (T12 i T20), que s'aixafava (T20), i es repartien els sacs de farina (T5 i T12)».

Trobem la constància que en Quim Gironella —Gironella és el motiu de la família d'en Joaquim Bosch Vergés i, en conseqüència, tot el poble l'anomenava així— tenia un càrrec del Sindicat. No obstant, al diari no apareix cap informació sobre el Molí i l'única vegada que fa referència a l'Era Nova és per parlar de la ubicació de l'envelat de la Festa Major.

«Concejales y Consejeros Locales del Movimiento por el tercio de representación sindical elegidos en la provincia de Gerona. [...] La Sella de Ter, Joaquín Bosch Verges» (Los Sitios, 26-11-1970: pàg. 9).

«instalado en la “Era Nova”» (Corresponsal, 18-08-1957: pàg. 10).

- «Recordo que esclovellàvem, és a dir, trèiem les pellofes del blat de moro (R5)».

«En las comarcas en donde la cosecha de maíz tenía una cierta importancia, empezaban las faenas de descascarar las mazorcas para luego formar unos manojos que para su secado se colgaban en las galerías u otros sitios idóneos de la casa» (Los Sitios, 05-10-1973: pàg. 4).

- Recordo el Sindicat Agrícola (R6 i T1), que unificava les cambres agrícoles existents anteriorment (T2). Servia per subministrar productes als pagesos, facilitar-los els tràmits burocràtics, assessorar-los i preparar-los la jubilació a partir d'una quota que pagaven. Tot anava racionalitzat; l'encarregat repartia cupons que havies d'entregar per poder obtenir abonaments, que estaven restringits perquè venien de Xile, o rebre algun aliment. Es controlava que la gent no pogués fer més llet del compte i calia tenir un *salvaconducto* per transportar un animal d'un lloc a un altre (T2). Hi treballava en

Pere Serramitja (R6 i T1).

«Hace 50 años. [...] Para la Sección Agronómica, se ha informado al Gobierno Civil, respecto a instancias de los pueblos de San Miguel de Fluviá y La Sellera pidiendo cada uno se les autorice la creación de un Sindicato Agrícola» (Los Sitios, 14-12-1961: pàg. 3).

«Hace 50 años. [...] En el pueblo de La Sellera se ha constituído una Cámara Agrícola oficial del Partido de Santa Coloma de Famés y demás pueblos comarcanos de la cuenca del Ter» (Los Sitios, 17-10-1944: pàg. 2).

«Racionamiento en la provincia. Distribución a los pueblos de la provincia del racionamiento correspondiente al mes de marzo de 1946» (Los Sitios, 14-03-1946: pàg. 5).

«Multas por infracción de las disposiciones vigentes, en materia de salvoconductos» (Los Sitios, 26-11-1943: pàg. 5).

«el presidente de la Hermandad Sindical de Labradores y Ganaderos de La Sellera [...] y el secretario de la Hermandad, don Pedro Serramitja Pujol» (R.D., 12-05-1963: pàg. 13).

2.8. JOCS

■ «Recordo que jugàvem a “Churro, media manga y mangotero” (R4 i R10)».

■ «Recordo quan es va posar de moda anar a tocar timbres (R10 i T7) i els propietaris de les cases ens perseguien pel camí (T7)».

«Una gacetilla aparecida en la edición de ayer que se hace eco de una carta referente a fechorias infantiles nos presenta a un grupo de niños más o menos traviesos entreteniéndose, como cosa de juego, en tocar los timbres de las puertas con cierto espíritu ingenuamente maligno» (Gerion, 08-04-1951: pàg. 4).

■ «Recordo molts jocs: “la Bandereta”, “la Calotxa”, les lluites de baldufes al *ruedo*, el “Mistic”, o cuit i amagar, el “Cavall Fort”, els campionats de llançament de fletxes, amb arcs improvisats, o avions de paper, etc. (R4)».

Malgrat que no trobem constància d'alguns d'aquests jocs, el diari sí que parla de jocs populars, de carrer (vegeu, per exemple, la pàgina 6 del diari del 10 d'octubre de 1959).

«Palafrugell. [...] Entonces, cuando se promulgaron estas Ordenanzas Municipales a que se hacen mención, indudablemente que los muchachos jugarían a bolas, a la peonza, a “pinyols”, a “sans” y a la pelota, en la calle y en la plaza. Lo mismo aquí, que en Barcelona, en París o en China, con ligeras variantes en sus juegos preferidos» (C., 10-10-1959: pàg. 6).

«Allí se divertieron no como muchachas de 22 y 24 años, que era la que tenían, sino como verdaderas niñas. Jugaron al escondite, rieron a carcajadas...» (Los Sitios, 12-02-1956: pàg. 12).

2.9. METGES

- «Recordo el doctor Serrat (T19) i la seva consulta plena de medicaments (T19). Sempre anava amb gavardina i portava un cigarro a la boca (R4)».

El diari menciona el doctor Serrat (vegeu, per exemple, la pàgina 8 del diari del 4 de juny de 1967) i, encara que no esmenta cap dels detalls expressats per T19 i R4, considerem que coincideix amb el record.

«médico local, don Julio Serrat Maimí» (R.D., 04-06-1967: pàg. 8).

«violentamente al suelo y produciéndose heridas de poca importancia, de las que fueron curados por el médico local Doctor Serrat» (Corresponsal, 18-06-1957: pàg. 7).

- «Recordo que el senyor Serrat era molt bon metge, tenia tècnica (R8) i bon ull clínic (T30), però era una mica bohemí, desordenat i poc higiènic (R8). Quan visitava un pacient a casa seva, s'asseia a llegir el diari, xerrava amb la família i, a vegades, fins i tot es quedava a sopar (R8). Si calia, visitava malalts a la nit (R3). Era molt trempat (R8)».

De tots els detalls expressats al record, el diari només fa esment de la disposició del doctor Serrat d'ajudar els cellerencs (vegeu la pàgina 12 del diari del 20 de gener de 1974).

Desde hace unos días está ausente de su domicilio sellerense el doctor don Julio Serrat Maimí, por grave indisposición. No hay que decir que su enfermedad, que le imposibilita poder atender a los enfermos de la villa, se siente intensamente en La Sellera. Nuestro médico, que llegó aquí en 1934, no ha dejado nunca, excepto en el periodo bélico, de estar junto a sus pacientes y amigos, que son legión. Esperamos que la dolencia que le aqueja pueda ser superada prontamente (Puigdemont, 20-01-1974: pàg. 12).

- «Recordo que quan la gent tenia una urgència mèdica venia a l'Ateneu a buscar el senyor Serrat, el metge. Tothom sabia que segurament seria allà (T30)».

- «Recordo en Niol (R8 i T8) i la seva americana de quadres marrons (T8). Era l'infermer del Dispensari; posava les injeccions (R8 i T8)».

El diari menciona Josep Maria Pont, conegut com a Niol (vegeu, per exemple, la pàgina 10 del diari de l'1 d'octubre de 1964), però no esmenta cap dels detalls expressats R8 i T8.

«Nuestro dispensario municipal, atendido por el facultativo, doctor Serrat, y en su defectiva por el señor Geli, con la indefectible presencia de su ayudante sanitario, don José María Pont, está tomando carta de naturaleza de “servicio permanente”» (R.D., 01-10-1964: pàg. 10).

- «Recordo el cotxe que servia d'ambulància. Era de la Creu Roja d'Amer i atenia tots els pobles de la zona (T18)».

Primer servicio mancomunado: la ambulancia. Las villas de Anglés, La Sella de Ter, Amer, Las Planas, Susqueda, Osor y San Feliu de Pallerols han creado una Mancomunidad de Servicios. La ambulancia que ven en la fotografía está de servicio desde el 15 de mayo último. La han costado los antedichos municipios y cuidan de ella soldados de la Cruz Roja de Gerona. Para urgencias hay que telefonar al Ayuntamiento de Amer (Constans, 01-06-1974: pàg. 14).

Vegeu la pàgina del diari citat per comprovar, gràcies a una fotografia, que, en efecte, l'ambulància esmentada era un cotxe.

- «Recordo la inauguració del nou dispensari (T22)».

«El día 14 de los corrientes se celebrará la inauguración del Nuevo Dispensario Municipal, en homenaje al inclito hijo del pueblo doctor don Joaquín Codina Vinyes, antiguo médico de La Sella» (R.D., 20-08-1967: pàg. 6).

2.10. ENSENYAMENT

- «Recordo que cada dia abans d'entrar a l'escola havíem de cantar *Cara al sol* (R1, R4, R6, T21, T23 i T25); al migdia, dèiem l'àngelus (T24 i T25); a la tarda, resàvem un rosari (R7, T17 i T24)».

Al diari no trobem constància d'aquesta pràctica a les escoles de la Celler. Com que les paraules «*escuela*», «*Cara al sol*», «*ángelus*» i «*rosario*» apareixen realment sovint al diari, deixem aquí la documentació d'aquest record per impossibilitat de consultar tots els resultats corresponents. Cal tenir en compte, també, que com que aquesta informació estava totalment assumida per tothom, era el pa de cada dia dels estudiants de l'època, no hi havia cap mena de necessitat d'explicar-la al diari.

- «Recordo que a l'escola havíem de parlar castellà (R6 i T23). Si et sentien parlar en català, et feien copiar cent vegades una frase (R6)».
- «Recordo que havia anat a les escoles del Pasteral (R9, T4 i T25) i compartia classe amb gent de Susqueda (T4)».

«*ESCUELAS UNITARIAS DE NIÑOS. [...] 5.º Premio concedido por la Librería Oliver, a la Escuela de El Pasteral » (Los Sitios, 07-11-1943: pàg. 2).*

- «Recordo que a les notes que ens donaven a l'escola hi havia un espai perquè cada alumne s'autoavalués (T7)».
- «Recordo que els nens del Pasteral a vegades anàvem a escola amb un autobús petit. Era d'un home d'Amer (T8)».

«*A partir del 8 del actual enero, por prórroga de contrato, 401 escolares [...] son llevados por la mañana a la escuela determinada y devueltos, por la tarde, a sus hogares en cómodo transporte. Además se han autorizado otros quince contratos de transporte que afectan a*

niños y niñas de Argelaguer, [...] y El Pasteral» (Cierzo, 11-01-1964: pàg. 3).

- «Recordo que vaig aprendre a llegir amb una col·lecció de llibres que es deien *Can y Me* (T7)».
- «Recordo que a l'escola es feien moltes diferències en funció de la casa d'on eres (R6)».
- «Recordo que vaig fer alguns cursos de batxillerat al “Colegio Libre Adoptado de la Mancomunidad Ter Brugent”, que vindria a ser l'actual Institut d'Amer (T28)».

«Colegio Libre Adoptado de la Mancomunidad Ter-Brugent. AMER. CLASES DE GRADUADO ESCOLAR Y ASIGNATURAS PENDIENTES DE 4 CURSO; 5 Y 6 DE BACHILLERATO EN LETRAS Y CIENCIAS» (Los Sitios, 01-10-1974: pàg. 3).

«El próximo martes, día 28, es la diada de Santo Tomás de Aquino, patrono de los estudiantes de bachillerato. Hemos realizado la siguiente tertulia entre unos cuantos alumnos del Colegio Libre Adoptado de Amer» (Constants, 22-01-1975: pàg. 9).

2.10.1. «Ca les Hermanes»

- «Recordo que els nens podien anar a “Ca les Hermanes” fins als sis anys (T22) i les nenes fins als deu (T22)/ dotze (T3)».

Tot i que el diari no especifica l'edat dels alumnes de «Ca les Hermanes», ens indica que feien funcionar un parvulari (vegeu la pàgina 10 del diari del 28 de març de 1963).

«En materia de enseñanza, se dispone de dos escuelas para niños, una de niñas, y una mixta. regidas por cuatro maestros nacionales de ambos sexos; y de un parvulario dirigido por RR Hermanas Carmelitas de la Caridad» (R.D, 28-03-1963: pàg. 10).

- «Recordo que vaig aprendre a escriure a màquina amb una màquina molt antiga de l'*hermana* Assumpció i que no tenia prou força per pitjar les tecles (T17)».
- «Recordo el mètode que seguien les *hermanes* per arrencar les dents que se'ns movien. Envoltaven la dent amb un fil, el lligaven al mànec de la porta i a continuació la tancaven (T14)».
- «Recordo que moltes de les nenes del col·legi volíem ser *hermanes* missioneres (T3)».
- «Recordo l'*hermana* Rosa (R6)».

«la Hna. María Rosas, C. A Ch., benemérita decana de las Religiosas de ésta, la cual desde hacía más de veinticinco años dedicaba sus mejores esfuerzos y desvelos en pro de la educación e instrucción de la juventud femenina de La Sella» (Puigdefrou, 02-10-1955: pàg. 8).

- «Recordo que alguna vegada havíem estirat la còfia d'alguna *hermana* per veure com era de sota (R7)».
- «Recordo “Texas”, el lloc on vivien els enginyers i constructors del Pantà de Susqueda (R4, R7 i T14). Cada Dijous Llarder les alumnes de “Ca les Hermanes” hi anàvem d'excursió (R4). La meva mare hi tenia una cantina (T4)».
- «Recordo que una *hermana* tenia una estratègia genial per fer-nos estudiar. Dibuixava ocells, els lligava en fils i n'assignava un a cada alumna. Cada dia ens feia preguntes i les respostes correctes ens permetien d'estirar una mica el fil del nostre ocell. Si el teu arribava aviat a dalt volia dir que et sabies la lliçó, de manera que treies bona nota (T14)».
- Recordo que pel Dòmund, el dia de les missions, a “Ca les Hermanes” recollíem diners per a persones pobres del tercer món (R3, T5, T7, T10 i T14). Ens disfressàvem de *xinites* (R1, R3, R5, R6, T5, T10 i T14), d'*hermanes* (R5) i

d'àngels (R5), ens posàvem capgrossos (T20), fèiem carrosses (R3, R5, R6, T10 i T14) a partir de carros de pagès (R5), desfilàvem amb cavalls (T10 i T14) i projectaven pel·lícules que explicaven històries (R10 i T10) de missioners (T10) i de nens que passaven gana (R10).

«En La Sella nos hallamos con una gran manifestación, precedida de una monumental carroza, con motivo del “DOMUND de la Paz”. Unas niñas pintadas de africanas, pero con mucha ropa y otras de países exóticos, daban interés a la cabalgata» (G.B., 25-10-1966: pàg. 3).

- «Recordo la guardiola de ferro que feien servir les *hermanes* per recollir diners pel Dòmund (R5 i T20). Tenia la forma d'un nen negre; li posaves el cèntim al palmell de la mà, feies girar una manivela i movia la mà fins a la boca per empassar-se'l (R5)».
- «Recordo quan arribava un mossèn enèrgic que deia que venia de les missions i recollia donatius per als negrets d'Àfrica, en representació del Dòmund. Ens explicava coses d'allà i nosaltres l'escoltàvem embadalides (T28)».

«En la función religiosa de las tres y media de la tarde, se repitió el “llenazo” de todos los años y tanto el sermón mariano del expresado Misionero Diocesano, como los cánticos y el Besamanos a la Virgen de Salas, estuvieron a la simpática y elevada altura de las circunstancias» (C., 17-12-1957: pàg. 6).

«En esta semana Mariana, del 15 al 21 de octubre, han predicado con santo celo apostólico los Misioneros Diocesanos Rvdos. Don Juan Marqués y don Luis Fluviá» (Corresponsal, 21-10-1956: pàg. 8).

«Recientemente convivió unas horas entre nosotros el hijo de esta villa, R.P. Enrique Pujolrás Casas, C. M. F., de regreso de la Ciudad Eterna [...]. El P. Pujolrás, [...], reside actualmente en Victoriaville (Canadá), en donde ha fundado una Misión y un magnífico Colegio» (Corresponsal, 09-10-1956: pàg. 7).

- «Recordo que les *hermanes* ens donaven un dibuix d'una petxina dividida en parts i cada cop que portaves un cèntim te'n deixaven pintar un tros, de manera que quan l'havies pintat tot et deien que et converties en el padrí d'un nen negre. Sabíem el nom dels nostres fillols però no els vam arribar a conèixer mai (R5)».
- Recordo “el Pozo” (R1, R5, R6, R10, T7 i T14), un activitat que les *hermanes* organitzaven per recaptar diners per a les missions (R5). Era una mena de semicilindre; a la part interior, penjaven regals lligats amb fils, que s'estiraven des de l'altra banda. Si pagaves, podies estirar-ne un i, per tant, aconseguir un regal (R1, R6 i T20). Un any ens va tocar un cotxet per la nina (R5). A vegades fèiem trampa: pesàvem els fils i triàvem el més pesat, pensant que així ens tocaria un regal més bo (R5).
- «Recordo que l'*hermana* que organitzava “el Pozo” preguntava a veure a quin nen li tocava i en funció de qui fos li posava més cosa o menys (R1)».
- «Recordo les visites de la superiora de la congregació Vedruna. Totes les nenes tremolàvem perquè assistia en una classe i ens preguntava la lliçó. Per sort, em sembla que a mi no em va tocar mai (T4)».
- «Recordo que les *hermanes* cada dia ens donaven un got de llet (R7, R10, T3, T17, T19 i T24). Era una mena de llet en pols que provenia d'Europa com a ajuda als “pobres espanyols” (T3)».

El diari exposa les característiques del racionament d'aliments de la província i podem observar que hi apareix la llet condensada (vegeu la pàgina 5 del diari del 14 de març de 1946). En conseqüència, podem pensar que probablement l'administració del poble decidís que les *hermanes* donessin la llet pertinent als seus alumnes, que eren gairebé tots els nens del poble. Ara bé, és només una suposició.

«Racionamiento en la provincia. [...] INFANTIL. [...] Leche condensada. 1 b.» (Los Sitios, 14-03-1946: pàg. 5).

- «Recordo que les *hermanes* a vegades m'enviaven a buscar menjar per als conills que tenien (T24)».
- «Recordo que robàvem nespres de l'hort de les *hermanes* i els amagàvem als nostres pupitres (R10)».
- «Recordo que les *hermanes* venien aigua que curava (T24). Algun dissabte les havia ajudat a rentar ampolles de licor de Santa Joaquina de Vedruna (T17)».

Tot i que al diari no trobem constància que les *hermanes* de la Celleria venguessin aigua curativa, sí que s'hi parla de «l'Aigua del Carme», que servia per alleugerir mareigs i altres mals (vegeu, per exemple, la pàgina 4 del diari de l'1 de novembre de 1947). Podem relacionar, doncs, que devia tractar-se del mateix, atès que la Congregació de les Germanes Carmelites de la Caritat té la Mare de Déu del Carme de patrona.

«Suponiendo que ya estarán repuestos del mareo que sufrieron en el viaje de regreso. Hubo jugador que cambió seis o siete veces las pesetas. Basta decir que liquidaron dos botellas grandes de Agua del Carmen» (Los Sitios, 01-11-1947: pàg. 4).

- «Recordo que la primera vegada que em van picar va ser a “Ca les Hermanes”. Vaig dir que havia de marxar perquè tenia hora amb el metge. Era mentida. Com que una *hermana* va venir a casa a comprovar la meva explicació i, per tant, va descobrir l'engany, l'endemà vaig rebre el càstig (T6)».
- «Recordo que els diumenges les nenes anàvem a “Ca les Hermanes” a jugar a mòmies. Fèiem dos equips, un dels quals amagava alguns dels seus membres per una habitació. Quan l'altre equip tornava, havia d'endevinar quanta gent s'havia amagat (R5)».
- «Recordo la sorrera de “Ca les Hermanes” (T7 i T8)».
- «Recordo que portàvem una bata negra amb el coll blanc (R5)».

- «Recordo que els professors no tenien cap mania a l'hora de picar-nos amb un regle (R10, T7, T18 i T20) o un bastó (T4) o donar-nos un clatellot (T21). Un altre càstig consistia a fer-nos posar els braços en forma de creu i col·locar-nos un llibre a cada mà (T7)».
- «Recordo el taller de fanalets que van organitzar les monges. Havien de ser de colors clars, que són els colors de la mare de Déu, i els vam anar a vendre pel poble (R5)».

2.10.2. Escoles nacionals

- «Recordo que a les escoles velles només hi havia dos (T21)/ tres mestres (R4, T6 i T26): el senyor Deyà (R4, T5 i T6), el senyor Albó (R4, T6, T16, T21 i T28) i la senyoreta Neus (R4, T5, T6 i T23). A les noves, ja n'hi va haver cinc i més tard fins i tot vuit (T22), com en Donaire, el senyor Gregori (T8 i T28), la senyoreta Pilar i la Maria Lluïsa Ferrer (T28)».

Podem considerar que la informació del record i de les notícies del diari és totalment coincident. Ara bé, és interessant observar que el diari no parla de tots els mestres que es van incorporar més tard a les escoles del poble; només hi apareixen els noms dels homes. No cal, però, treure conclusions precipitades, atès que existeix la possibilitat que les dues mestres mencionades no treballassin a la Celleria en el moment de la notícia citada (la de la pàgina 14 del diari del 28 de novembre de 1971).

«sus dirigentes señores maestros nacionales: don Pedro Deya, doña Nieves Roy y D. Luis Albó» (R.D., 12-12-1963: pàg. 9).

«Agrupación Escolar de La Sella de Ter. Director, don Luis Albó Turón. Maestros: don José Donaire Moreno y don Gregorio Amón Berloso» (Los Sitios, 28-11-1971: pàg. 14).

- «Recordo que a les escoles velles (T18 i T28), situades a l'actual Ajuntament (R4, T12

i T28), hi havia tres classes, dues de nois i una de noies (T18). Anàvem barrejats amb nens d'altres cursos (T18)».

«De nuestras antiguas escuelas, ya pronto quedará solamente el recuerdo. Ese recuerdo sentimental, imposible de borrar de la mente, por cuanto nuestros primeros balbuceos intelectuales dieron inicio en estas aulas anticuadas, parcas al voluminoso censo estudiantil actual, retraídas, insanas si cabe; pero amorosas, acogedoras...» (Domenech, 14-10-1967: pàg. 6).

«El aumento de unidades escolares nacionales durante el año 1967 ha sido, en toda la provincia, de 50 [...] Está prevista para el año en curso la construcción de 12 aulas en Blanes, 5 en Bañolas, 5 en La Sella de Ter» (Los Sitios, 26-03-1968: pàg. 3).

■ «Recordo que alguns mestres havien vingut d'altres llocs d'Espanya i, per tant, feien les classes totalment en castellà (T7)».

■ «Recordo que les escoles nacionals inicialment no eren mixtes, els nens i les nenes anaven separats (R4 i T2). Sortien a dos patis diferents (R4 i T28) i fins i tot els alternaven els horaris del descans perquè no coincidissin al pati (T2)! Més tard, van començar a anar junts (T16)».

Los Sitios parla de la separació escolar en funció del sexe (vegeu, per exemple, la pàgina 1 del diari del 15 de març de 1970) però no fa esment dels diferents patis que segons T16 existien ni dels horaris dissemblants.

«La nueva Escuela Graduada Nacional consta de tres unidades escolares de niños, dos de niñas, un comedor escolar y una biblioteca» (Los Sitios, 15-03-1970: pàg. 1).

■ «Recordo que abans que es construís l'actual escola Juncadella les classes es feien en un altre edifici, allà mateix, que va haver d'enderrocar-se per problemes d'aluminosi (T5, T8, T18, T21 i T22). Era un edifici estret i llarg (T8), perpendicular a l'actual (T8 i T21) i amb diferents entrades (T8). La inauguració va comptar amb la presència

d'autoritats, com l'alcalde, el mossèn i el guàrdia civil (T21)».

Troblem constància de la magnífica inauguració de la primera escola Juncadella (vegeu la pàgina 1 del diari del 15 de març de 1970) així com d'algunes característiques d'aquest edifici (vegeu la pàgina 6 del diari del 14 d'octubre de 1967). A més, al cap d'uns anys el diari informa de la remodelació de les escoles (vegeu la pàgina 9 del diari del 8 de febrer de 1975). No obstant, no hi trobem constància de l'enderrocament esmentat al record, fet que ens porta a considerar la possibilitat que es tracti d'una informació anacrònica.

«El gobernador civil y jefe provincial inauguró en La Sella de Ter la Escuela Graduada Nacional “José María Juncadella”. [...] Recibieron al gobernador el alcalde y jefe local, don Nemesio Viñas Bosch [...], y otras autoridades y personalidades, además del vecindario sellerense» (Los Sitios, 15-03-1970: pàg. 1).

«La orientación de conformidad con las nuevas teorías será Sur-Sudeste, con lo que el conjunto tendrá la iluminación precisa y alegre, sin que los rayos solares molesten a la población infantil, en el interior de las clases» (Domenech, 14-10-1967: pàg. 6).

- «Recordo l'estufa de llenya de l'escola (T8, T18 i T23). Els alumnes érem els encarregats de posar llenya al foc (T8). Sovint algun nen tapava el tub amb fulles de col i canyes, de manera que l'endemà quan el professor l'obria sortia fum i perdíem minuts de classe (T18)».
- «Recordo les bromes als banys de l'escola. Deixàvem la porta entreoberta i hi posàvem una galleda a dalt perquè quan algú fes el gest d'entrar al lavabo li caigués l'aigua al damunt (T18)».
- «Recordo que, com que tots els alumnes dinàvem a l'aula de les nenes, la seva mestra els feia plegar abans per parar la taula (R4)».
- «Recordo quan a l'escola les nenes i els nens fèiem gimnàstica separats tot i que anéssim junts a classe (T7)».

- «Recordo que un dia que ens tocava gimnàstica a les nenes no ens en van deixar fer perquè ens tocava aprendre a pelar una taronja amb forquilla i ganivet. Ens va fer molta ràbia que només ho haguéssim d'aprendre les nenes (T7)».
- «Recordo que el menjar de l'escola no m'agradava gens (T8)».

En aquest cas, veiem dos punts de vista diferents entorn d'un mateix element: el menjar de l'escola (vegeu el record anterior i la pàgina 9 del diari del 12 de desembre de 1963).

«Comedor escolar. [...] Asistió al acto el señor alcalde don José Vila Turón, quien a su vez felicitó a los señores educadores por la exquisida presentación de la comida a los 29 comensales que tomaban asiento en aquellos momentos» (R.D., 12-12-1963: pàg. 9).

- «Recordo que abans, com que no teníem unitats didàctiques, explicàvem la lliçó amb una Enciclopèdia (T22)».
- «Recordo les permanències, les classes voluntàries que podíem fer a l'escola després de l'horari lectiu. A la Celleria ensenyàvem català a partir del llibre *Ruaix* i de la preparació prèvia que Òmnium ofería als mestres (T22)».

El diari parla de les permanències (vegeu, per exemple, la pàgina 5 del diari del 29 d'abril de 1970) però en cap cas esmenta les classes de català.

«Vienen luego las permanencias, que prolongan la estancia del niño en la escuela una hora más, y por la que la familia aporta su ayuda económica al maestro, con la que redondea el sueldo que percibe. Más allá de las seis, muchos niños permanecen otra hora en el centro escolar donde se educan, para poder hacer “los deberes”» (Los Sitios, 29-04-1970: pàg. 5).

- «Recordo les bates d'escola: les dels nens, amb ratlles blanques i negres; les de les nenes, amb quadrats blaus (T7)».

Mentre que el record especifica quins models de bata escolar vestien els nois i noies, el diari només assenyala l'existència d'una indumentària concreta per a l'assistència a l'espai d'estudi (vegeu la pàgina 9 del diari del 24 de setembre de 1963).

«Mientras los párvulos con su indumentaria escolar, desde unos días acuden a sus respectivos colegios» (R.D., 24-09-1963: pàg. 9).

- «Recordo que vam començar a fer classes de català amb un llibre que es deia *Eina* (T7)».
- «Recordo que els nens de l'escola estaven advertits que si venia l'inspector havien de parlar en castellà i respondre les seves preguntes (T22)».
- «Recordo les classes voluntàries de dissabte al matí. Com que no hi havia personal encarregat de netejar les aules, aprofitàvem per fer-ho aquella estona (T22)».
- «Recordo que anàvem a l'escola els dissabtes al matí, però fèiem neteja i endreça de les aules (T28)».
- «Recordo que el primer dijous de cada mes tots els alumnes ens havíem de confessar (R7 i T28) i l'endemà anàvem a missa en hores lectives (T22 i T28). A més, sovint una *hermana* i el mossèn pujaven a l'escola a fer classes de religió (T22)».
- «Recordo que quan hi havia un enterrament els escolans tenien permís per marxar de classe (T22)».
- «Recordo que havíem de transcriure una mostra de la feina que fèiem cada dia en un quadern de rotació perquè la Falange passava a controlar-nos (T22)».

«El Departamento de Formación de la Delegación Provincial de la Juventud, convoca trimestralmente unos concursos de Cuadernos de Rotación y Periódicos Murales, para estimular a los maestros» (Los Sitios, 26-01-1971: pàg. 10).

- «Recordo que, com que el pati de l'escola era obert, alguns nens s'escapaven a l'hora del menjador. Alguna vegada fins i tot n'havíem trobat algun prop del Ter (T22)!».

Que las escuelas están construídas en unos inmejorables y bellos terrenos junto al campo de fútbol de Bellavista, nadie lo ignora, pero también es cierto que los patios de recreo y anejos a las mismas entrañan cierto peligro para la integridad física de los pequeños alumnos durante sus juegos y algarabías tan propias de la niñez. Los maestros, conjuntamente con el Ayuntamiento, percatados de los peligros, que deben evitar en lo posible, elevaron a la superioridad la urgente necesidad de vallar los citados patios (Puigdemont, 08-06-1972: pàg. 8).

- «Recordo que les nenes de l'escola a la tarda sempre feien l'assignatura de labors (T17, T22 i T28). Aprenien a fer punt de creu, embastar (T22) i fer punta de ganxet (T17). Algú fins i tot s'atrevia a fer una bosseta (T22)».

«Desde valiosas labores de bordados y calados, muy meritorias y ricas en filigranas, se pueden observar también los más inverosímiles objetos y motivos de adorno» (R.D., 12-07-1963: pàg. 8).

- «Recordo les exposicions que fèiem a final de curs; mostràvem, per exemple, els treballs de l'assignatura de labors i els dibuixos. També fèiem festivals, i grossos (T22)!».

«EXPOSICION ESCOLAR. A las diez de la noche del pasado sábado día 6, fue inaugurada una Exposición de trabajos escolares en las aulas de las Escuelas Nacionales de esta población. [...] Desde valiosas labores de bordados y calados [...]. Láminas ilustradas con intensa multiplicidad de grabados» (R.D., 12-07-1963: pàg. 8).

«Los alumnos de las escuelas nacionales y el cuadro de profesores del pasado curso 1974-1975, ofrecieron a los padres de los mismos un brillante y espectacular “Fi de Curs”. Asistieron unas 1.200 personas, entre familiares, amigos y sellerenses en general, ávidas de presenciar un variado repertorio académico, deportivo, recreativo y musical y cuyos protagonistas eran, lógicamente, sus retoños» (Puigdemont, 08-07-1975: pàg. 10).

- «Recordo les excursions de final de curs. Una vegada vam anar a la Universitat Laboral de Tarragona (T22)».

El diari parla d'alguna excursió de final de curs (vegeu la pàgina 19 del diari del 16 de juny de 1973), però no de l'esmentada sortida a Tarragona.

«En las escuelas nacionales se están llevando a cabo los exámenes de fin de curso en todos los cursos de E.G.B. Una vez finalizados los mismos se hará, según se tiene prevista, una excursión a la bella población marinera de Blanes, en donde visitarán varios centros educativos y deportivos» (Puigdemont, 16-06-1973: pàg. 19).

- «Recordo que els alumnes vam plantar arbres a l'escola (T7 i T8)».
- «Recordo que els mestres de l'escola vam fer una vaga molt llarga, potser d'unes tres setmanes, per reclamar un augment de sou i la millora de l'ensenyament. Venien mares i pares a cobrir les hores lectives dels seus fills: els feien llegir, copiar, etc. (T22)».
- «Recordo l'expressió "Passa més gana que un mestre d'escola". Tot i això, als mestres ens oferien un pis per compensar-nos el sou baix (T22)».

Tot i que el diari no parla de l'expressió esmentada al record, sí que informa del sou baix dels mestres d'escola (vegeu, per exemple, la pàgina 3 del diari del 19 de setembre de 1969).

«Se acusa al maestro de falta de entusiasmo por su misión. Se invoca el espíritu vocacional. La vocación, amigo lector, suele invocarse cuando se tiene en el subconsciente, que la persona que la necesita carece de lo necesario para vivir con dignidad. Consecuencia de ello es el bajo prestigio que tiene socialmente» (Cierzo, 19-09-1969: pàg. 3).

- «Recordo que la Maria Lluïsa Ferrer, una mestra de l'escola, va crear una associació per a persones amb Síndrome de Down (T22)».

Gràcies a una recerca aliena a la informació del diari, descobrim que la Maria Lluïsa Ferrer va crear l'associació esmentada l'any 1989.

2.11. ESPORT

- «Recordo que en Pere Serramitja (T5) i en Donaire (T5, T8 i T18) van revolucionar l'esport cellerenc (T5, T8 i T18). Vam començar a fer equips de futbol infantil (T18 i T20) i vam participar al Cross (T5), unes olimpíades d'atletisme a Girona (T18) i La Selva (T5). A més, es va promoure a l'escola: fèiem servir el plint, un aparell compost per caixes superposades, jugàvem a bàsquet, etc. (T8)».

Tot i que podem considerar que la informació del diari coincideix gairebé totalment amb el record, convé aclarir que si Pere Serramitja va promoure l'esport al poble va ser uns anys més tard, atès que el 1974, el penúltim any estudiat, encara competia en tornejos infantils (vegeu la pàgina 16 del diari del 25 de maig de 1974).

«Lista de aprobados del Curso de instructores juveniles de fútbol. [...] José Donaire, de La Sella» (Los Sitios, 22-09-1974: pàg. 14).

«ATLETISMO. [...] En las pistas de atletismo del G.E. y E.G. de Gerona tuvo lugar el pasado día 24 la final del II campeonato escolar en las categorías alevines e infantiles, en la que nuestros escolares demostraron con sus clasificaciones excelente preparación y puesta a punto» (Montlluis, 29-04-1971: pàg. 7).

«Terminaron estos actos deportivo-gimnástico con varios y difíciles ejercicios a cargo de los de la octava etapa, sobre potro y plintón, dando muestras todos ellos de una gran preparación física en estas modalidades, que nunca se habían ejercitado por los alumnos de las escuelas nacionales» (Puigdemont, 08-07-1975: pàg. 10).

«Actividades deportivas en La Sella de Ter. Importante lote de material deportivo para las escuelas nacionales. [...] Dicho lote consta del material siguiente: 1 red balonbolea, 2 tableros de mini-basket, 3 balones mini-basket, balones balonbolea, 3 balones balonmano, 1 disco, 1 cinta metálica, 1 saltómetro y 6 saltadores de cuerda» (Montlluis, 29-09-1971: pàg. 7).

«Tenis de mesa. Se disputa el Campeonato provincial infantil. [...] Pedro Serramitja (C.P. La Sella)» (*Los Sitios*, 25-05-1974: pàg. 16).

- «Recordo quan van fer el pavelló (T5 i T22). A partir de llavors, l'esport es va promocionar molt (T5)».

Tot i que al diari no trobem constància de la construcció del Pavelló de la Cellera, sí que hi apareix una notícia que posa de manifest que la voluntat d'engegar aquest projecte és el batec d'algunes persones del poble (vegeu la pàgina 8 del diari del 8 de juny de 1972). Gràcies a una recerca aliena al diari, descobrim que l'esmentat pavelló va inaugurar-se el 1982.

Desde hace largo tiempo dentro el gran ambiente deportivo se está hablando con insistencia sobre la necesidad en la construcción de una pista polideportiva en la que tendrían cabida los diversos deportes que en la actualidad por carecer de dichos medios quedan relegados a segundo término [...]. ¿Se llevará a feliz término tales proyectos? Es de esperar, que puedan aunarse esfuerzos y que con la buena voluntad de todos los sellerenses, pueda en un futuro próximo realizarse estas tan nobles aspiraciones que por descontado tendrían todo el apoyo y ayuda de las entidades oficiales y federativas del deporte (Puigdemont, 08-06-1972: pàg. 8).

2.11.1. Futbol

- «Recordo que el meu pare, en Pistola, havia jugat a la segona divisió de futbol amb l'Olot i El Deportivo i, com que alguna temporada n'havia estat el màxim goleador, tenia molts admiradors, un dels quals sovint el dibuixava com si fos un pistoler. Havia arribat a amb un peu trencat. Una vegada li van fer un homenatge; ens van regalar una televisió i van fer un partit de veterans (T19)».

El próximo día 9 de junio, a las nueve de la noche, y coincidiendo con la inauguración de la iluminación del Campo Municipal de Deportes de Anglés, se celebrará, Dios mediante un partido de homenaje al delantero centro del Club Deportivo Anglés, José Roca Esteba, más comúnmente conocido por el nombre de Pistola, cuyo jugador, a sus 38 años cumplidos, sigue siendo uno de los jugadores más sobresalientes de Primera Categoría Regional, al propio tiempo uno de los máximo goleadores del grupo. [...] También ha salido a

jugar con fiebre y muchas veces con lesiones en los pies (Los Sitios, 15-05-1973: pàg. 13).

«En el centro del terreno, con vivas muestras de emoción y entre los aplausos del numeroso público asistente, fue recibiendo los obsequios, trofeos y distinciones que le llegaron de todos los puntos de la provincia y de la región» (Vidal Fluvià, 22-06-1973: pàg. 12).

- «Recordo les baralles que hi havia al camp de futbol quan el Cellera jugava contra l'Anglès (T5 i T14). Sovint, després del partit, l'enfrontament entre els dos pobles veïns es convertia en una apedregada mútua (T14)».

«Por demás interesante se presenta el próximo campeonato de Segunda Categoría Regional, en cuyo grupo figuraran los clubs mencionados, lo que será motivo de una rivalidad extremada, ya que tanto un Sellera-Anglés, pongamos por caso, como un Anglés-Bescanó o bien un Amer-Anglés habrán de ser unes confrontaciones por demás emocionantes, no carentes de rivalidad expresada» (Los Sitios, 28-03-1975: pàg. 7).

- «Recordo que en Serrano va ser president del futbol. Feia reunions a l'Ateneu (R4)».

El señor Serrano continúa en la presidencia de La Sellera. La reunión general de socios y simpatizantes del club de fútbol local, convocada en la noche del pasado día 1, puede considerarse como un éxito de asistencia. Prueba del interés despertado y de la toma de conciencia de todos los amantes del balompié local fue la masiva participación de sellerenses que se dieron cita en el local del cine Espinet (Puigdemont, 16-07-1974: pàg. 10).

- «Recordo que acompanyava el meu germà als partits de futbol. Com que el cotxe, un Citroën 2 CV, anava massa ple, sovint em tocava anar al maleter (T8)».
- «Recordo que en Romero pujava al camp de futbol amb una moto i una caixa de fusta i venia cacauets, pipes i llaminadures (R10, T7 i T12)».
- «Recordo que jugava descalç a futbol perquè no se m'espallessin les sabates (T1)».
- «Recordo que en Cinto Malagana feia de massatgista dels jugadors de futbol (T7)».

2.12. L'ATENEU

- «Recordo l'Ateneu (T2, T5, T21 i T23), un bar d'homes (T21, T23 i T30). S'hi jugava a cartes (T21, T23 i T30) i s'hi bevia cafè (T23). Les dones només hi entràvem si havíem d'anar a buscar el nostre home (T5 i T30)».

Cal aclarir que, tot i que el diari no assenyala en cap moment que l'Ateneu sigui un bar per a homes, atès que deu ser un detall completament assimilat per la població, sí que ens ho deixa entreveure quan, en una ocasió extraordinària, publica que «fins i tot hi havia les dones» amb l'objectiu de descriure una concurrència important (vegeu la pàgina 12 del diari del 24 de desembre de 1966).

«Sí, nos falta un local adecuado para jugar los encuentros, con quietud monacal y no estar pendientes del ruido y propios de un café. Estamos agradecidos al amigo Trafach por cedernos su local en el café Ateneo» (Montlluis, 14-08-1971: pàg. 7).

«Toda la población, constituida en asamblea. [...] Durante tres horas he estado sentado en la segunda fila del Cine Espinet, de La Sellera de Ter. El bar, el vestíbulo, se encontraban atiborrados de gente. Hay algo tenso en el ambiente. Se palpa. [...] El local, un bello y amplio local, se ha llenado de público. Creo que debo decir que en el local se hallaba todo el pueblo. Las mujeres también. Y los jóvenes» (Bouso, 24-12-1966: pàg. 12).

- «Recordo les tertúlies de l'Ateneu (T30)».

«Sí, nos falta un local adecuado para jugar los encuentros, con quietud monacal y no estar pendientes del ruido y propios de un café. Estamos agradecidos al amigo Trafach por cedernos su local en el café Ateneo» (Montlluis, 14-08-1971: pàg. 7).

- «Recordo que van venir la Guillermina Mota i en Lluís Llach a tocar al cinema de l'Ateneu quan tot just començaven la seva carrera artística. Eren tan joves (T14)!».

- «Recordo que en Luis Aguilé va fer un concert a l'Ateneu (T30)».
- «Recordo la màquina tocadiscos que hi havia en un local de l'Ateneu (R4, R10, T7, T9 i T30). Funcionava amb monedes i va ser la nostra discoteca per excel·lència fins que vam poder entrar a la Gatzara (T9). Allà mateix, també hi van posar una taula de ping-pong (R4)».
- «Recordo el dia que va arribar una dona moderna, que havia estudiat a Barcelona, a la Celler. Portava pantalons, fumava i venia a l'Ateneu. Crec que va servir una mica d'exemple per a les altres dones, que, a poc a poc, es van anar modernitzant (T30)».
- «Recordo en Josep Tràfach, el cafeter de l'Ateneu (T26)».

«Estamos agradecidos al amigo Trafach por cedernos su local en el café Ateneo» (Montlluis, 14-08-1971: pàg. 7).

- «Recordo l'afició pels escacs de molts clients assidus de l'Ateneu, com en Nemesi Viñas, en Palma i els germans Masó. Cada setmana feien un campionat i m'impressionava el silenci que impregnava l'aire durant les partides (T30)».

«Actividades del Club de Ajedrez Sellera. [...] Sí, nos falta un local adecuado para jugar los encuentros, con quietud monacal y no estar pendientes del ruido y propios de un café. Estamos agradecidos al amigo Trafach por cedernos su local en el café Ateneo, pero en él siempre surgen inconvenientes a su buena voluntad y que impiden el normal curso de las partidas» (Montlluis, 14-08-1971: pàg. 7).

«AJEDREZ. [...] El resultado individual fue el siguiente: [...], Masó, 0; Oliva, 1; Palma I, 0; García, 1; Salvá, 1; Figueiras, 0; Viñas, 1» (Montlluis, 29-04-1971: pàg. 7).

- «Recordo la primera televisió en blanc i negre que hi va haver a l'Ateneu. Tothom l'anava a veure (R2 i T30)».

- «Recordo els xous de l'Ateneu. Hi havia vingut un faquir que clavava claus i un home que es col·locava una pedra pesada a l'esquena i demanava a algú del públic que la partís (T20)».
- «Recordo tots els diaris i revistes que teníem a l'Ateneu: *La Vanguardia*, *Los Sitios*, *Presència*, *El Noticiero*, conegut com “El Ciero”, i *El hermano Lobo*. *Los Sitios* era enorme, de molt mal llegir (T30)».

Malgrat que no tenim coneixement dels diaris comprats per al bar de l'Ateneu, totes les publicacions expressades per T30 apareixen a *Los Sitios*.

Ayer apareció en nuestra ciudad el primer número de la nueva revista gerundense “Presencia” que con carácter semanal irá publicándose todos los sábados. [...] Tiene pues, “Presencia”, un estilo periodístico muy acusado, un buen sentido de la confección y se presenta con ambición por ocupar un puesto de vanguardia en las publicaciones gerundenses. [...] Hacer un semanario moderno, abierto a todas las cuestiones e inquietudes que plantean y aparezcan en la actualidad ciudadana y provincial (Los Sitios, 11-04-1965: pàg. 2).

«Tuvo mucha resonancia la publicación por “*La Vanguardia Española*” de los artículos de Salvador Millet y Bel y de Victoriano Muñoz Oms» (Guardiola, 23-03-1974: pàg. 14).

«Se trataba de aderezar nuevas salsas para el entrañable “*Noticiero Universal*”. Dado el mercado de oferta y demanda político-informativo, el capital ha decidido que el “Ciero” eleve notablemente sus tasas de “contestación”, por lo que pueda pasar...» (Los Sitios, 04-10-1975: pàg. 8).

«“*Hermano Lobo*”, multado con 150.000 pesetas por infracción grave de la Ley de Prensa» (Los Sitios, 13-04-1975: pàg. 21).

2.13. EL CENTRE CULTURAL PARROQUIAL

- Recordo els concursos que organitzava el Centre Cultural Parroquial (T2, T7, T9 i T12). En Lluís Llagostera n'era el presentador (T12). Els participants, amb equips que s'anaven eliminant (T2), havien de respondre preguntes (T2 i T19), dibuixar (T19) i fins i tot fer un ou ferrat (T19) o planxar una camisa (T2). Hi havia el "3,6,9" (T2 i T19), inspirat en el programa de televisió "1,2,3 (T19); el "Concursant" (T2); el "Terres d'Espanya" (T2), i el "Cultural 74" (T7 i T12), en què cantàvem: "Cultural 74, setanta-quatre cultural, el programa que m'agrada del Centre Parroquial (T12)/ els diumenges a la tarda del Centre Parroquial!" (T7).

Al efecto, una comisión está ultimando los detalles del nuevo "Concurs Cultural 1974-75" que Dios mediante va a iniciarse el próximo domingo, día 5. El programa que constará de varias fases eliminatorias, tendrá una duración de cerca de tres meses y en el mismo podrán tomar parte todos los alumnos de los colegios nacionales comprendidos entre el 3.º y 8.º Curso de E.G.B. Si bien aún no se ha determinado el nombre específico que va a darse a dicho concurso, provisionalmente se le da el de España Cultural, ya que una de las temáticas más importantes, será sobre geografía nacional, con amplios mapas murales de la nación (Puigdemont, 04-10-1975: pàg. 7).

«"EXITO DEL FESTIVAL CULTURAL 74". El pasado día 8, festividad de la Purísima Concepción, se efectuó la final del concurso, que mantuvo en vilo durante varias semanas a los numerosos participantes, todos ellos en edad escolar. El éxito de la final fue completo y a sus vencedores serán premiados con una amena excursión a determinar aún su fecha y lugar» (Puigdemont, 03-01-1975: pàg. 11).

- «Recordo especialment el premi que van donar-me quan vaig guanyar un concurs del Centre Parroquial: una caixa metàl·lica, de color verd fosc, plena de galetes (T9)».

Encara que el diari no parla del premi que T9 va guanyar, sí que esmenta l'existència de premis importants (vegeu la pàgina 7 del diari del 4 d'octubre de 1975), com un val per a una excursió (vegeu la pàgina 11 del diari del 3 de gener de 1975).

«Habrà importantes premios para los vencedores de este ameno e interesante programa-

concurso y se espera, que como en ediciones anteriores, la participación sea muy numerosa» (Puigdemont, 04-10-1975: pàg. 7).

«El éxito de la final fue completo y a sus vencedores serán premiados con una amena excursión a determinar aún su fecha y lugar» (Puigdemont, 03-01-1975: pàg. 11).

- «Recordo la construcció del Centre Parroquial (R3 i T23) i que el teatre es va inaugurar gràcies a aportacions de persones del poble (R3 i T18)».

«Ha reanudado su labor en las Obras del Centro Parroquial, ya completamente restablecido, a Dios gracias, el albañil don Marcelino Prat, que sufrió un pequeño accidente días atrás en la expresada construcción, del que dimos cuenta oportunamente» (Los Sitios, 21-10-1955: pàg. 6).

Para el domingo 21 de los corrientes, está anunciada la solemne bendición por el Excelentísimo señor Obispo de esta Diócesis, del magnífico local de nuestro Centro Parroquial de A.C., donde han de cristalizarse y verse plasmados en realidades esplendorosas los sueños pretéritos de los sellerense de buena voluntad, que anhelábamos “algo grande” donde tuvieran cabida los incontenibles entusiasmos apostólicos y de carácter recreativo y cultural (Los Sitios, 09-10-1956: pàg. 7).

- «Recordo que el local social de la Parròquia, el Centre Cultural, sempre ha tingut una gran importància al poble (T3)».

Sobre el Centre Parroquial de La Sella de Ter. [...] Sus comienzos se pierden en generaciones pasadas. Ya nuestros padres iban a él, que entonces se conocía como “Sindicat Catòlic”. Entonces éste resultó pequeño, teniéndose que ampliar: y se construyó el actual Centre Parroquial, en 1957, creo. Entonces teníamos de cura-párroco a mosén Marqués, que fue un espíritu alentativo de cara a esta construcción. Y desde entonces para acá, las actividades se han sucedido: deportivas, culturales... [...] Es el centro cultural de la Parroquia. Es: “un espai per a tothom” (Constans, 09-02-1975: pàg. 12).

- «Recordo el grup 9 de 10, una colla de pares que van promoure activitats d'oci per a la mainada, des de fer venir pallassos fins a organitzar concursos (T3)».

- «Recordo que va venir en Joan Capri, un humorista famós, al Local (R6)».

«Nunca como en esta ocasión ninguna obra teatral había despertado tanto interés como la que representará el gran actor cómico Juan Capri con su compañía en el Centro Parroquial, por lo que serán muchos los que asistirán a dicho centro para admirar y aplaudir dicha interpretación» (Los Sitios, 16-12-1965: pàg. 6).

2.14. TEATRE

- «Recordo que la Cellerà és un poble amb una gran tradició teatral (R1 i T5). S'hi han fet obres de teatre molt maques (R5)».

«*En La Sella existía desde nace muchos años una gran afición al teatro*» (Sureda Prat, 14-04-1965: pàg. 4).

- «Recordo obres de teatre en què en Salvador Alabau feia riure molt (R5)».

- «Recordo els Pastorets (R10 i T5)».

«*Tuvieron lugar en el Centro Parroquial, algunas sesiones de "Pastorets"*» (R.D., 16-01-1969: pàg. 6).

- «Recordo quan a la Cellerà es va fer *Terra baixa*. Va tenir força èxit i fins i tot la van anar a fer a alguna Mostra de Teatre (R7)».

«*Son un grupo de jóvenes entusiastas que precisamente ahora están preparando dos obras: "La viudeta es vol casar" y una de mucha envergadura, de Guimerá: "Terra Baixa"*» (Constans, 09-02-1975: pàg. 12).

«*Al igual que el grupo Máscaras, dentro del Cicle de teatre, hoy, sábado, día 18, se podrá admirar una vez más la obra "Terra baixa", de Angel Guimerá, a cargo del Grupo Escénico Cellerenc, de la Sella de Ter*» (Culubret, 18-10-1975: pàg. 11).

- «Recordo obres de teatre: *La núvia portava cua* i *D'aquesta aigua no en beuré* (R7)».

«*El pasado día 2, tuvo lugar en el centro Parroquial, una sesión teatral representándose la obra de don José María Folch y Torras: "D'Aquesta aigua no en veuré", a cargo de la Sección Dramática local*» (Doménech, 13-02-1969: pàg. 6).

«Como final de fiesta se puso en escena la obra teatral “La núvia portava cua”» (*Los Sitios*, 04-07-1975: pàg. 9).

- «Recordo dues obres de teatre: *Un mort sobre l'asfalt* i *L'hereu de la baronia* (R6)».

2.14.1. La Passió

- «Recordo *La Passió*, una representació teatral de la vida de Jesús (R1, T5, T17 i T21). Tenia un èxit tan terrible que fins i tot havia vingut a veure-la el doctor Jubany (R1)».

«La primera vez que se representó en La Sella fue en 1961 y desde entonces cada año se suceden las representaciones con creciente y notable éxito, hasta el extremo que el domingo pasado mereció el honor de tener un espectador de excepción: el señor Obispo, doctor Jubany» (Sureda Prat, 14-04-1965: pàg. 4).

- «Recordo que eren molts els cellerencs que participaven a *La Passió* (R1), tothom hi estava implicat d'una forma o una altra (T3 i T). De fet, es vivia tant que tot i que mai hi vaig actuar encara em sé trossos de quan la meva germana assajava el seu paper a casa (T3)».

«Porque es todo el pueblo el que interviene en este magno festival, ya sea desde el más importante papel, hasta el propio servidor de las mínimas necesidades. Incluido el público espectador, quien recaba el místico desfile por nuestro coliseo parroquial» (Domenech, 16-03-1968: pàg. 7).

- «Recordo que els actors de *La Passió* representaven el mateix personatge durant molts anys. Així doncs, Joan Novich feia de Jesús (R1, T17 i T21); Salvador Verdager, de Judes; Miquel Matilló, de Sant Joan; Lluís Sidera, de Sant Pere; Isabel Collell, de Maria; Dolors Tura, de Magdalena; Manel Gallart, de Caifàs; Sebi Vila, de Ponç Pilat; Ramon Codina, d'Anàs (R1)».

«Los principales papeles recaen en Juan Novich, Jesús; Isabel Collell, María; Josefina Codina, Magdalena; Remedios Oliveras, Samaritana; María Carmen Collell, Verónica; Salvador Verdaguer, Judas; Luis Sidera, Pedro; Miguel Matilló, Juan; Eusebio Vila, Pilatos; Ramón Codina, Anás; Manuel Gallart, Caifás; Ramón Ausellé, Benjamín; Jaime Alabau, Abadró» (Sureda Prat, 14-04-1965: pàg. 4).

- «Recordo que els últims anys *La Passió* va ser dirigida pel senyor Massó (R1 i R7)».

«“El Drama de Jesús”, de Fray Geroni, se escenificará bajo la dirección de Francisco Masó. Tiene tres actos y 31 cuadros, lo que de por sí habla del detalle con que ha sido expuesto» (G.B., 14-03-1969: pàg. 3).

- «Recordo que havia fet de Jesús a *La Passió* i em penjaven a la creu. Durant set anys, vam fer gairebé cinquanta representacions. Per tant, vaig morir moltes vegades (T26)!».

«Soy Jesucristo desde el inicio de *La Passió* en La Sella, pero aficionado al teatro desde mi niñez» (Domenech, 16-03-1968: pàg. 7).

- «Recordo que en Joan Novich feia tan bé de Jesús que semblava que quan el penjaven a la creu patia de veritat (T6)».

Uno de los soldados, nos dice, que el que representa a Jesús le ruega que cuando le azota lo haga sin fingimientos, que dé de verdad, pero sin demasiada fuerza. El primer año y en la primera representación, Jesús clavado en la Cruz “murió” antes de la cuenta. Los dos ladrones recitaban sus papeles y Jesús no les contestaba. Entonces a alguien se le ocurrió murmurar: “a lo mejor ha muerto de verdad”. En la escena se produjo una situación de pánico. Un comparsa se acercó bajo la Cruz y miró fijamente al crucificado. Vio algo raro y sin poderse contener gritó “¡Está muerto, está muerto. Tirad los petardos!” Fue algo inenarrable y todos pasaron un susto mayúsculo (Sureda Prat, 14-04-1965: pàg. 4).

«La actuación del señor Novich, llega a extremos que en un aficionado resultan casi inconcebibles. El realismo en todas las escenas, que culmina con el “clímax” dramático de la

crucifixión y muerte, llega a producir escalofríos de emoción en la piel de los espectadores»
(De Linares, 26-03-1967: pàg. 7).

■ «Recordo que, gràcies a un magnífic invent d'en Vadó Alabau, Jesús es penjava de veritat a la creu (R1)».

«Cuadros como los de Jesús y Pilatos, el camino de la Cruz, el Calvario o la Resurrección, son de gran admiración, realizando proezas en su confección sobre el reducido escenario donde se representa. Salvador Alabau y Felipe Tura, tramoyista y electricista respectivamente, cumplen en ello, una difícil misión» (J.P., 06-04-1969: pàg. 6).

■ «Recordo el burro que es feia servir a *La Passió* per representar el dia de Rams (R5 i T6); era del meu avi (T6). El feien pujar per les escales del teatre, que eren molt petites, i jo patia per si es feia mal (T6)».

■ «Recordo que la Remei Oliveras feia de samaritana a *La Passió* i portava una gerra (R5)».

«Remedios Oliveras, Samaritana» (Sureda Prat, 14-04-1965: pàg. 4).

«Samaritana. [...] Desde la primera visión, estoy convencida de que es Jesús quien se presenta en el brocal del pozo» (Domenech, 16-03-1968: pàg. 7).

2.15. CINEMA

- «Recordo els dos cinemes del poble, el del Centre Parroquial (R4, R8, T2, T12 i T21) i el de l'Espinet (R4, R6, T2, T5, T12 i T21). El de l'Espinet, a l'Ateneu, havia estat important, hi venia gent de fora (T5, T21 i T30)».

«CENTRO PARROQUIAL. [...] Prueba evidente de las actividades desplegadas por la nueva Junta que lo rige y que forma integrada por elementos capacitados para dirigir las correspondientes comisiones de cinema, teatro y actividades diversas» (R.D., 14-11-1968: pàg. 6).

«Sesión cinematográfica en el Salón Espinet» (Los Sitios, 14-08-1971: pàg. 6).

- «Recordo que abans d'anar al cinema ens arribàvem a Ca la Gracieta a comprar lllaminadures (T3, T6, T12, T19 i T30), pipes (T6) i sidral (T3, T12 i T30). A vegades, en canvi, optàvem per comprar un entrepà (R8), un panet i una llonganissa rosa (T3 i T28), a la Pilar del Local (R8, T3 i T28). Els pares sempre ens donaven una pesseta més que les necessàries per a l'entrada (T6)».

- «Recordo que les pel·lícules 3R, “amb reparo”, només eren aptes per a persones adultes (R8 i T5). Uns dies abans de fer la Comunió Solemne vaig anar a veure *El manantial de la doncella*, una pel·lícula 3R, titllada d'escabrosa, que parlava d'uns soldats que violaven una noia en un bosc fins que es moria. Quan el rector ho va saber —se n'assabentava de tot— em va posar al darrere de tot de la fila de la Comunió (T5)».

Tot i que no trobem un esment clar d'aquesta etiqueta moral al diari, sí que hi apareixen dos articles que comenten la pel·lícula que va anar a veure T5 i n'expliquen l'argument (vegeu, per exemple, la pàgina 8 del diari del 9 de maig de 1962). Per tant, considerem que el record és correspost per la informació del diari.

”El manantial de la doncella” ha sido con “El séptimo sello” y “El Rostro” las tres cintas de Bergman que se han estrenado en España. La que es objeto

de esta crítica recoge una balada medieval del siglo xiv, en la que unos pastores asesinan a una joven doncella en pleno bosque y el padre, después de vengar la afrenta, promete construir una iglesia en el lugar donde fue mancillada y muerta su hija. [...] En este aspecto, y en “El manantial de la doncella” vuelve a enfrentar al hombre con la existencia de Dios y la lógica de los acontecimientos en la vida humana (Los Sitios, 09-05-1962: pàg. 8).

«Resulta, señorita, para empezar, que no sale la Ingrid y además que la peliculita se las trae. ¿Usted la ha visto? [...] El truco de la violación, de la que casi hablan en secreto los iluminados de Bergman, revela algo oscuro en el alma de muchas gentes» (Pyresa, 03-05-1962: pàg. 12).

- «Recordo que si veies una pel·lícula de petons t’havies d’anar a confessar (R7 i T23). Vaig anar a veure la pel·lícula *La violetera* i el mossèn es va enfadar molt. Crec que era perquè hi sortia una dona provocadora (T23)».

«En 1958, se rodó “La violetera”, dirigida por Luis César Amador. En esta película se volvió a jugar con el impacto de los cuplés, sirviéndose de un tema popular, que Sara Montiel dio forma con mayor entusiasmo» (Cifra, 31-01-1958: pàg. 5).

- «Recordo que el mossèn penjava, a la porta del Centre, unes fitxes amb tota la informació de les pel·lícules programades per al cap de setmana. Eren una crítica de cinema impressionant: ens explicaven l’argument, els artistes i, fins i tot, la qualificació moral, expressada en forma de números, de l’u al quatre. Si la fitxa portava el número u, era apta per a tots els públics; si, per contra, venia amb el número quatre, era “sumamente peligrosa” (R8)».
- «Recordo que el mossèn Ramon posava la mà davant la càmera de tirar cinema quan sortia una escena que ell creia que era inadequada (R3)».

«En cualquier edad, su figura siempre ha ofrecido una distinción venerable, por su estilo de manifiesta bondad y justa rectitud. [...] Mosén Ramón fue éste: el impertorbable Ministro de Dios, el justo servidor de su feligresía» (Domenech, 24-10-1968: pàg. 6).

- «Recordo que una vegada el cinema de l'Ateneu va fer una sessió especial per a tots els nens del poble. Ens van donar un panet de Can Xicu, una taula de Xocolata Torras i una Coca-Cola (R5)».

LA BIBLIA. Por gentileza del empresario don Francisco Espinet Doménech, este film en primer plano de la actualidad sellerense, ha sido generosamente ofrecido a la grey estudiantil local y de la limítrofe población anglesense. El pasado día 23, festividad de San Jorge, patrón de Cataluña, el local del cine Espinet, resultó rebosante por los niños y niñas de los colegios de las Rdas. Dominicas de Anglés, colegios nacionales de dicha población y academias particulares. Al tiempo que llenaban su hueco los alumnos de las escuelas de La Sella y col·legiales de las Rdas. Carmelitas de esta población (R.D., 27-04-1968: pàg. 8).

- «Recordo que al cinema passaven dues pel·lícules (R4, R7, R8, R10, T12, T19, T21 i T28) i en acabat repetien la primera (T12, T19, T21 i T28). Si arribaves tard, un senyor amb una llanterna t'acompanyava al seient (R4, R7, T12 i T30); com que les pel·lícules ja havien començat, et quedaves fins que les havies vist totes dues senceres (T19 i T21)».
- «Recordo el cinema a la plaça els vespres d'estiu. Ens portàvem la cadira de casa (R2 i T28)».
- «Recordo que el cinema no tenia calefacció, sinó una estufa de llenya al mig de la sala (R8)».
- «Recordo que la Madoixa portava un cistell ple de cacauets i caramels al cinema. S'asseia en una butaca i els nens ens aixecàvem a mitja pel·lícula per anar-n'hi a comprar (R8)».

2.16. ALTRES ACTIVITATS DEL POBLE

- «Recordo les exposicions de flors de la Celleria. La gent portava testos i rams per exposar, es feia un concurs i ho venia a veure molta gent, fins i tot de Bonmatí (R7 i T2). El pati de les *hermanes* s'omplia de gent (R7)».

VII Concurso-Exposición de Flores. [...] El mismo tendrá lugar en los días 18 y 19 del corriente, festividad de la Pascua de Pentecostés, en los locales de las escuelas de las Hermanas Carmelitas, quienes como es norma, ceden gentilmente sus locales, para dar cabida a esta magna y gran manifestación y exposición de tan variada gama de flores-plantas y ornamentos de decoración, la que es visitada por una ingente multitud de personas amantes de la extensa variedad de aromáticas plantas que los sellerenses cuidan con esmero, para ser presentadas a este ya renombrado concurso (Los Sitios, 16-05-1975: pàg. 8).

- «Recordo que, per a l'Exposició de Flors, en Salvador Alabau feia coses molt originals (R7)».

«A las Escuelas Nacionales por su colaboración en la confección de Carteles-murales y al señor Alabau, padre e hijo, por la bella instalación de un artístico sortidor de agua» (Puigdemont, 29-05-1975: pàg. 9).

- «Recordo que l'Exposició de Flors era una idea copiada del concurs de flors de Girona, que ha acabat desembocant en el conegut “Temps de Flors” (T2)».

«La Sella se une a otras tantas poblaciones que en el transcurso de este mes de mayo, organizan y exhiben en certámenes este don de Dios que son las flores, tan recatadas, de tan misteriosa discreción poética natural, y bucólica ternura de inapreciable delicadeza» (Domenech, 14-05-1969: pàg. 7).

- «Recordo el Jovent Xic (T3 i T6). Era un grup que van organitzar unes quantes noies (T3 i T6) i ens reuníem el divendres al vespre per fer activitats (T6). Cada any fèiem una trobada amb grups d'altres pobles i una vegada vam anar a Pineda de Mar (T6)».

Quan busquem «Jovent Xic» a la base de dades de notícies relacionades amb la Cellera, només trobem un resultat (vegeu la pàgina 9 del 29 de maig de 1975). Es tracta d'una part del veredict del Concurs de Flors de 1975, en què s'informa que els membres del Jovent Xic han rebut una menció honorífica per la seva participació al concurs. Tot i això, no se'ns dona més informació de les característiques d'aquest grup.

«Gran éxito del VII Concurso-Exposición de Flores. [...] Menciones honoríficas: [...] Joventxic, por un monumental molino de Viento» (Puigdemont, 29-05-1975: pàg. 9).

■ «Recordo que molta gent anava a classe de sardanes (T5)».

«AUDICIONES DE SARDANAS DE ULTIMA HORA. Las mismas tendrán lugar en nuestra provincia, a las 4 de la tarde, en La Sella de Ter, como "cloenda" del cursillo de enseñanza de bailar la sardana que allí se ha venido desarrollando, interpretando la misma la cobla "La Principal de La Garrotxa"» (Heras, 07-04-1973: pàg. 15).

«en el que han participado cerca de sesenta cursillistas» (Heras, 09-03-1975: pàg. 2).

■ «Recordo el casal d'estiu (T17)».

«Un eslabón más en su ya dilatada cadena cultural, viene siendo la puesta en marcha de las actividades del "Casal d'Estiu", el que viene funcionando desde el pasado 27 de julio» (R.D., 15-08-1964: pàg. 10).

■ «Recordo que el cau va començar essent només de nois i les noies no van poder anar-hi fins molt més endavant (T3)».

Veiem que el 1974 es parla dels escoltes només en masculí i el 1975 ja es menciona la secció femenina.

«ha tenido efecto con todo éxito la que se confeccionó para Los Llobatons y Pioners en la simpática población de La Canya. Han sido ocho días pasados en plena naturaleza por estos

pequeños» (Puigdemont, 15-08-1974: pàg. 10).

«El pasado domingo, día 19 y con un día luminoso de sol, Agrupación de Escoltas “Puig d’Afrou”, se trasladaron a la bella población de Cogolls, para en la ermita de Sant Pelegrí, celebrar con todo esplendor, la inauguración del Curso Unidades de Pioners, Llobatons y Rangers en masculinos y Guías y Caravelas en féminas» (Puigdemont, 24-10-1975: pàg. 8).

- «Recordo la Quina de Nadal (R10, T7 i T30). Era organitzada pel Club de Futbol i es feia al local de l’Ateneu (R10). Tapàvem els números amb blat de moro (T7 i T30)».
- «Recordo que gràcies a l’escoltisme vaig obrir els ulls, no era prou conscient que vivíem en una dictadura. Dos caps deien sovint: “Això és Catalunya, hem de fer país”. Un d’ells va exiliar-se a França per no haver de fer el servei militar (T21)».

2.17. INCENDIS

- «Recordo els repetits incendis al Molí i les muntanyes del voltant del poble (R1, T1, T5, T14 i T26). Cada diumenge i cada Festa Major (T1, T5, T14 i T26) un home, conegut com “el boig de Palou” (R1, T1, T14 i T26), que vivia a prop de la Font Picant (T5) els provocava (R1, T1, T14 i T26). Per sort, un dia els guàrdies civils el van detenir i el foc es va acabar (T5 i T26)».

Se aclara el misterio de los incendios de La Sella. Desde hace diez años venían inquietando a los vecinos. El incendiario ha sido detenido por la Guardia Civil. [...] Se da el caso de que este incendio es el que hace 16 en los que vienen ocurriendo en la citada montaña desde hace unos diez años a esta parte, y precisamente en días de fiestas de gran solemnidad. [...] Según se ha sabido, el incendiario que se llama Luis Fauchs Camos de 32 años, sujeto de pésimos antecedentes, preparaba una larga mecha con una cinta de algodón blanca, impregnada de cera (Los Sitios, 13-04-1955: pàg. 1).

«la gente se vio sorprendida por un voraz incendio en sus montes, en el lugar conocido por Palou» (Puigdemont, 21-09-1973: pàg. 8).

- «Recordo que alguna vegada algú va tirar una cigarreta encesa al Molí i es van cremar tots els pallers. Va ser un incendi tan espectacular que fins i tot van venir els bombers (T5)».
- «Recordo una munió d'homes anant a apagar el foc (R1). Com que ningú ho volia fer, els guàrdies civils es presentaven a l'Ateneu i obligaven els homes que hi havia a anar-hi (T5 i T14). Quan el meu pare veia un incendi s'amagava per evitar que l'obliguessin a formar part del grup improvisat de bombers (T14). El més dolent no és l'anada, sinó la tornada, perquè no veus res (T5)».

«Los vecinos de la villa de La Sella se dirigieron al lugar del suceso, donde, después de grandes esfuerzos, lograron sufocar el incendio, que ocasionó pérdidas de gran importancia» (Los Sitios, 13-04-1955: pàg. 1).

«Con la máxima promptitud acudieron fuerzas de la Guardia Civil, que actuaron eficazmente, ayudados por dos avionetas de ICONA y vecinos de la población» (Puigdemont, 21-09-1973: pàg. 8).

2.18. EL PASTERAL

- «Recordo que el Pasteral va acollir les primeres manifestacions de la industrialització de la comarca. Els de la Burés volien muntar-hi una fàbrica, de manera que van fer la presa i la central. No recordo per què la construcció de la fàbrica no va avançar (T26)».

Podem documentar gairebé tot el record amb informacions del diari (vegeu la pàgina 7 del diari del 14 d'agost de 1971 i la pàgina 9 del diari del 31 de maig de 1974); l'única part de les paraules de T26 que no trobem coberta és la intenció dels propietaris de la Burés de muntar una fàbrica al Pasteral.

«Además de superar los grandes estragos de las riadas se han contruido una serie de modernas centrales eléctricas que exprimen al máximo el caudal que pasan por las turbinas, saliendo de sus vientres miles y miles de kilovatios que desparramados por todo el ámbito nacional sirven para el funcionamiento de innumerables industrias que precisan del fluido eléctrico para sus potentes motores y máquinas» (Puigdemont, 14-08-1971: pàg. 7).

«CONFEDERACION HIDROGRAFICA DEL PIRINEO ORIENTAL. [...] Nombre del usuario. Hidroeléctrica Burés, S.A. [...] Pasteral II. Fcas. » (Los Sitios, 31-05-1974: pàg. 9).

- «Recordo que anàvem a pescar al Ter (T4 i T12), a la zona de sota el pont del Pasteral (T4). Semblava una platja, venia gent de tot arreu. Ens emportàvem el dinar per passar-hi el dia i sovint fins i tot ens hi banyàvem (T4)».

«Pese a lo desapacible de la mañana dominguera, fueron muchos los concursantes que se dieron cita en el lugar denominado “Les Basses”, sito entre la presa de Susqueda y la presa de El Pasteral, en el término municipal de La Sella de Ter» (Buenaventura Vila, 15-05-1975: pàg. 14).

- «Recordo que al Pasteral hi havia una barrera per anar a Susqueda i que els meus

antecedents cobraven per deixar passar la gent (T27)».

- «Recordo que allà al Pont del Pasteral, a la carretera d'anar a Susqueda, hi havia Can Salero (T12)».

2.18.1. Construcció del Pantà de Susqueda

- «Recordo l'ambient que hi havia al Pasteral quan construïen el pantà de Susqueda (R9 i T4). Alguns obrers van instal·lar-se en un hostal, on sopaven i dormien. Per mala sort, també recordo que van haver-hi morts i accidents (T4)».

«La Sella, en las que se ha domeñado prácticamente el hasta hace pocos años indómito río y con la construcción de una serie ininterrumpida de centrales y de las que manan millones de kilowatios de corriente de fuerza y luz, con la que abastecen a una buena parte de las industrias regionales, han sido atractivo sin par para infinidad de visitantes que continuamente las contemplan» (Puigdemont, 09-05-1975: pàg. 13).

«Más víctimas de trabajadores en las obras del Pantano de Susqueda. Tres muertos y un herido grave por falsa maniobra de una máquina» (Los Sitios, 26-11-1966: pàg. 1).

«Un muerto y un herido grave en las obras del Pantano de Susqueda» (Los Sitios, 28-07-1964: pàg. 2).

- «Recordo que l'Estació del Tren del Pasteral era el punt de trobada dels treballadors del Pantà. Molts d'ells eren andalusos i, com que parlaven sovint del Pasteral a les seves famílies, aquestes creien que es tractava d'una gran ciutat. Quina decepció que s'emportaven quan en descobrien la magnitud real (R9)!».

«Gente de todos los puntos de España están desfilando por Susqueda. Unos vienen y otros van. Así se realizarán las obras» (Gasull Vila, 05-04-1964: pàg. 4).

- «Recordo que quan construïen el Pantà a Can Novich teníem habitacions per als treballadors (T26)».
- «Recordo que quan es va iniciar la construcció del pantà de Susqueda la Celleria va quedar plena de gent. Algunes cellerenques van casar-se amb els obrers nouvinguts (R1)».
- «Recordo que en Fermí, un jove de vint-i-tres anys que treballava en la construcció del pantà, va morir arran d'un accident amb un cable. Recordo que era molt guapo (R1)».

En la madrugada de ayer en Susqueda, mientras unos obreros procedían a la operación de inyectar cemento en un lugar del Pantano de Susqueda, debido a la falsa maniobra de una máquina que fue a chocar contra una gran pila de traviesas, las cuales sepultaron a cuatro obreros, teniendo que lamentar las muertes de Ramón Corral Mora, de 23 años, casado, natural de Pozo de Alcón (Jaén); José López Lara, de 28 años, soltero, natural de Utrera (Sevilla) y Fermín Trigueros Delgado, Co, 29 años, soltero, natural de Puebla de Sancho Pérez (Badajoz) (Los Sitios, 26-11-1966: pàg. 1).

2.19. EL TREN D'OLOT

- «Recordo que el tren d'Olot anava arrossegat per una màquina de vapor. Per anar fins a Olot, per tal que tingués prou potència, havien de posar-hi dues màquines; per anar cap a Girona, amb només una ja en feien prou (R8)».

«En el VI aniversario de la desaparición del ferrocarril de Olot a Gerona. [...] El paisaje iba tornándose cada vez más agreste al entrar en el valle del Riubrugent, iniciando la vía sus fuertes rampes, que culminaban en el túnel de Coll de Bas en el que se alcanzaba la cota de 558 metros sobre el mar» (Buenaventura, 10-07-1975: pàg. 10).

- «Recordo que jugàvem entre els vagons dels trens aparcats darrere casa meva, prop de l'estació del Pasteral. Una vegada la meva mare va matar un ànec i abans de morir va córrer una estona sense cap pel mig de les vies (T4)».

- «Recordo el “vagó de càrrega” (T27) o “furgó” (T23), l'últim vagó del tren d'Olot (T23). Portava la càrrega (T23 i T27) i el meu pare era l'encarregat de registrar les mercaderies (T23)».

«DESCARRILA UN FURGÓN. En el kilómetro 37 de la vía férrea de Olot a Gerona, descarriló el furgón de cola del tren ascendente número 6, a la altura de Las Planas» (09-11-1950: pàg. 4).

- «Recordo que passaven pocs trens (R8), però que quan hi havia una festa o un acte important en posaven d'extraordinaris per facilitar el desplaçament (R9)».

«Para dar facilidad a las personas de la línea del Ferrocarril de Olot de las poblaciones de Bonmatí, Bescanó, Salt y Gerona, que deseen asistir al acto de la llegada de la Virgen, la Compañía, el día 2, día de llegada de la Virgen, retrasará en 45 minutos el último tren descendente de la noche» (Los Sitios, 01-05-1951: pàg. 2).

- «Recordo que quan anàvem en tren a l'escola d'Anglès teníem dues opcions: agafar el tren que no era de fum, que valia quatre pessetes, o esperar que arribés el de fum, que només en valia dues. La majoria de vegades triàvem la segona opció perquè d'aquesta manera ens quedaven diners per anar a comprar berenar (T6)».

«Pero a falta de esto y para la mayoría de nosotros, ya será un consuelo verlo pasar y comprobar como nos vamos modernizando. Acostumbrados como estamos a verlo todo oscuro cuando se trata de trenes: máquinas negras, humo espeso, coches polvorientos, el paso vertiginoso de ese tren metálico sin humo ni rechinar de herrajes nos hará el efecto de ver correr un juguete» (08-05-1955: pàg. 3).

- «Recordo que m'asseia davant de les vies del tren a menjar pa amb vi i sucre. Com que quan el tren passava deixava guspies, sempre m'esperava amb una galleda d'aigua per apagar-les (T8)».
- «Recordo que a l'Estació del Tren hi havia un telèfon de línia privada que ens permetia de comunicar-nos amb les altres estacions, sobretot amb la de la Celler, que ens avisava quan venia el tren. Funcionava a cops de maneta, era semblant al morse (R9)».
- «Recordo la fascinació que sentia pel tren (T8)».
- «Recordo que a prop de casa meva hi havia una via morta on aparcaven un vagó que no feien servir (T8 i T27)».
- «Recordo que si treies el cap per la finestra del tren senties olor de carbó (T19)».
- «Recordo els bancs de fusta del tren (T19)».
- «Recordo que els dies de mercat el tren anava ple de bestiar (R9 i T19)».

Cuentan de una mujer de Palamós que un sábado subió al tren Gerona-Palamós para desplazarse a Gerona en día de mercado, ya que otro medio de

locomoción más rápido no había por aquel entonces. Labuena mujer, ya en el tren con sus dos cestas de huevos, iba haciendo sus cuentas de lo que podría obtener de las docenas de huevos [...]. Ya en La Bisbal, notó algo extraño en su mercancía, y vio con sorpresa a unos polluelos que paseaban a sus anchas por encima de los huevos [...], hasta transformándose totalmente los huevos en polluelos (Buenaventura, 10-07-1975: pàg. 10).

- «Recordo l'ambient que hi havia al tren; la gent s'aixecava i xerrava (T19 i T20). De fet, coneixíem la gent dels altres pobles gràcies al tren (R9)».

«y entre charlas y charlas con sus compañeras de viaje, el carrilet iba reduciendo distancias»
(Buenaventura, 10-07-1975: pàg. 10).

- «Recordo quan van treure el tren (R3, T12 i T17)».

«En el VI aniversario de la desaparición del ferrocarril de Olot a Gerona. [...] El día 15 de julio de 1969 dejó de circular el último tren de vía estrecha que quedava en nuestra provincia, cuyo último viaje fue presenciado por centenares de personas a su paso por los pueblos del recorrido, muchas de ellas con lágrimas en los ojos» (Buenaventura, 10-07-1975: pàg. 10).

- «Recordo que el jefe de l'Estació tenia els ulls molt clars (T17)».

2.20. TRANSPORTS

- «Recordo que, com que moltes persones no tenien cotxe (T7, T12, T21 i T26), feia de taxista. Sobretot em movia per la zona, però alguna vegada havia arribat a acompanyar treballadors del Pantà a Andalusia i Galícia (T26)».
- «Recordo que una nit van néixer dues criatures al meu cotxe mentre portava les respectives mares a la clínica (T26)».
- «Recordo que en Joan Novich (R4, R8, T7 i T12), en Gallego (R4 i T7) i en Mario Verdaguer (R8) feien de taxista (R4, R8, T7 i T12)».

2.21. LLOCS, CARRERS I CAMINS

- «Recordo els carrers sense asfaltar (R8, T5, T7, T8, T18, T22 i T28), plens de rocs (T5)».

«¿Qué espera realizar como alcalde? [...] En fin, siempre que se hace una pregunta de estas se hace muy difícil su contestación, porque comenzaríamos a hacer una lista inacabable (desde la necesidad de asfaltar calles hasta los problemas de saneamiento [...])» (Constans, 30-01-1975: pàg. 9).

- «Recordo que quan plovia la majoria de carrers, que eren de terra, quedaven ben enfangats (T18)».

«La tromba, y el Torrente de Sales. [...] Tanto que por su duración de varias horas, la masa arrolladora se fue repartiendo entre las calles adyacentes de tal manera que movilizó a todo el vecindario. Y qué difícil sería hallar alguna de las viviendas del bloque municipal que se hubiera librado de la anegación de la planta baja» (R.D., 14-10-1965: pàg. 6).

- «Recordo Can Sabench (R2), que havia estat d'una família aristòcrata, i els carruatges que hi entraven (R8)».

Los Sitios fa servir l'adjectiu «feudal» per descriure l'hort de la casa de Can Sabench (vegeu la pàgina 5 del diari del 15 de febrer de 1968), però no trobem cap mena de constància de la família en concret ni dels seus carruatges.

«el solar de la Antigua huerta feudal de la casa Sabench» (Domenech, 15-02-1968: pàg. 5).

- «Recordo el caminet estret que es coneixia com a “Carrer de l'Amargura”, situat a l'actual Avinguda Montserrat (R8, T5, T6, T18 i T21). Hi passava un rec (R8, T5, T18 i T21) i estava envoltat de muralles, a banda i banda (T18). Em feia por passar-hi quan era fosc (T6). Més tard, es va urbanitzar: van fer les “cases barates” i els pisos de

l'Estel (R4, R6, R8, T7 i T21)».

L'única constància del «Carrer de l'Amargura» en espais sobre la Cellera apareix a la pàgina 4 del diari del 26 de març de 1965 i no es refereix al carrer del poble, sinó a un quadre de la representació de *La Passió*. No obstant, sí que trobem informació en relació amb les construccions posteriors.

«La Directiva de la Cooperativa de Viviendas “L'Estel”, de la Sella de Ter, convoca a concurso-subasta la construcción en aquella localidad de 54 viviendas subvencionadas con garage y locales comerciales, cuyo tipo de licitación es de 26.400.000» (Los Sitios, 08-12-1971: pàg. 4).

«El Patronato Provincial de Gerona ha entregado ya un total de 2.500 viviendas y otras 1.244 están en construcción. [...] concretamente, en veintisiete municipios: Gerona capital, San Gregorio, [...] La Sella de Ter» (Los Sitios, 14-11-1971: pàg. 5).

- «Recordo que per arribar a la Font Picant havíem de travessar el “pont penjat” (R10 i T12)».
- «Recordo la figuera de dalt del campanar (T7 i T12). Les arrels arribaven a baix, a la Placeta, i deien que, si no l'haguessin matat, hagués acabat fent caure el campanar (T12). Quan les figues estaven madures queien a la Placeta i si alguna et tocava el cap feia molt mal (T7)!».
- «Recordo l'esplanada del torner, sempre plena de troncs (R4, T7, T12 i T19). Quan anàvem a jugar allà, deiem que anàvem als “socs” (R4, T7 i T12); hi fèiem cabanyes i hi jugàvem a amagar (R4)».
- «Recordo el *cau vi*, una zona amb cabanyes (R4, R7, T7, T17 i T20) situada a prop de Can Vinyes (R4 i T7). Uns anys els nois vam anar allà a fer una mena de casal (R4 i R7)».

”CASAL D’ESTIU”. [...] La sede de los casalistas, instalada en uno de los frondosos parajes de la casa soalriega de don Ramón Codina Puig (antiguo feudo del que fue célebre botánico, micólogo y médico ejemplar, señor “*Quimet*”) goza de unas instalaciones al estilo rústico, que merecen el mejor aplauso para quienes idearon y colaboraron en su realización. Tanto los parterres que circundan las pequeñas plazoletas, así como las chavolas de refugio, caminos, motivos de gustoso trenzado y las propias meses, constituyen un magnífico parque (R.D., 15-08-1964: pàg. 10).

- «Recordo la casa de la central de Can Ribas i la fressa impressionant que feia l’aigua del canal (T17)».

«Tales son y sin querer menospreciar las demás, las del marco incomparable del Ter a su paso por El Pasteral, con su presa, la toma de aguas de Barcelona, la de Gerona, y las centrales del mismo o la de can Ribas» (Puigdemont, 10-02-1972: pàg. 8).

- «Recordo la Font de Can Pruner (T17)».

2.21.1. Les «cases barates»

- «Recordo la cooperativa de les “cases barates”. Vam haver de fer un pagament avançat que, juntament amb la quantitat aportada pel Patronato Nacional de la Vivienda, de l’Estat, va servir per construir les nostres futures residències (R8)».

Veiem que el diari informa de la subvenció de l’Estat (vegeu la pàgina 6 del diari del 5 de juny de 1963) però no menciona que una part dels costos és assumida pels futus propietaris.

«Entre las Calificaciones Provisionales de viviendas subvencionadas concedidas, merecen destacarse por su importancia las siguientes: un grupo de 40 viviendas que en La Sella de Ter edificará el Patronato Provincial de la Vivienda de Gerona» (Los Sitios, 05-06-1963: pàg. 6).

- «Recordo que les “cases barates” van gaudir d’una subvenció estatal; l’Estat va donar 30000 pessetes per a cada casa (T2). Es van penjar plaques franquistes a les façanes (R6 i

R8) i les famílies participants no van saber quina casa els tocava fins que es van acabar les obres (R8 i T2)».

«Entre las Calificaciones Provisionales de viviendas subvencionadas concedidas, merecen destacarse por su importancia las siguientes: un grupo de 40 viviendas que en La Sella de Ter edificará el Patronato Provincial de la Vivienda de Gerona» (Los Sitios, 05-06-1963: pàg. 6).

- «Recordo que el procés de construcció de les “cases barates” va ser molt lent perquè van anar sorgint diferents problemes, com ara la falta de pressupost (R8)».
- «Recordo que ens van entregar la casa més o menys acabada però amb el pati ple de pedres i sorra. Un dia, segurament a causa d'això, ens hi va entrar una serp molt llarga (R8)».

2.21.2. Els pisos de l'Estel

- «Recordo la fundació de la cooperativa dels pisos de l'Estel. Cada cap de setmana ens reuníem per avançar en la construcció dels blocs, ens assessorava en Farrés, que era el secretari de l'Ajuntament de Lloret de Mar, i pagàvem unes deu mil pessetes cada tres mesos. Vam tenir problemes amb l'últim bloc perquè hi havia massa aigua al terreny (R6)».

Només trobem constància de la Cooperativa de l'Estel, sense més detalls coincidents amb el record. Pel que fa a les reunions de tots els membres de la Cooperativa, la informació del diari és nul·la; de fet, solament hi apareix la notícia d'una reunió de la Junta Directiva de la Cooperativa amb les autoritats locals (vegeu la pàgina 6 del diari del 3 de febrer de 1972),

«La Directiva de la Cooperativa de Viviendas “L'Estel”, de la Sella de Ter, convoca a concurso-subasta la construcción en aquella localidad de 54 viviendas subvencionadas con garage y locales comerciales, cuyo tipo de licitación es de 26.400.000» (Los Sitios, 08-12-

1971: pàg. 4).

«Reunión en el Ayuntamiento para ultimar los trámites en relación con las viviendas a construir por la Cooperativa “L’Estel”. El pasado día 27 por la noche, tuvo lugar en el salón de actos del ayuntamiento y bajo la presidencia de su alcalde y ediles del mismo, una reunión a la que asistieron debidamente invitados por la primera autoridad local, la junta directiva de la Cooperativa de Viviendas L’Estel» (Los Sitios, 03-02-1972: pàg. 6).

- «Recordo quan construïen els pisos de l’Estel (R7, R10, T7 i T8). Els nens anàvem a jugar enmig de les obres (R7, R10 i T7) i els joves a festejar-hi (T7)».
- «Recordo que no vam saber quin seria el nostre pis a l’Estel fins que, un cop acabats, vam fer un sorteig (R6)».

2.22. CEMENTIRIS I ENTERRAMENTS

- «Recordo que temps després d’haver tret el cementiri de la Placeta encara sortien ossos (T7 i T14). El canvi d’ubicació del cementiri va ser una de les coses que va costar més de canviar, perquè molta gent considerava que era abandonar els difunts (T2)».
- «Recordo que vaig anar a veure com treien els morts del cementiri de Susqueda per portar-los en un altre lloc, escollit per la família. Els posaven en una caixa qualsevol (T4)».
- «Recordo els enterraments de nens petits, els cossos dels quals eren posats en baguls blancs, molt petits, i transportats per nois joves (R5)».
- «Recordo el carro dels morts (R3, R7, T17 i T28), i com tothom se senyava quan passava (T17). Era negre i tenia decoracions daurades (T28)».
- «Recordo que hi havia un cementiri a la Placeta i un altre a l’ermita de Sant Just, al Pasteral (T5)».
- «Recordo que després de la missa d’un enterrament, a l’església, s’anava a peu fins al cementiri (R3 i R7)».

«En la iglesia parroquial se celebró una misa de “corpore insepulto”, oficiada por el párroco de la localidad, que pronunció una sentida oración fúnebre y luego los féretros fueron acompañados al cementerio para recibir cristiana sepultura, constituyendo una viva manifestación de duelo» (Los Sitios, 26-11-1966: pàg. 1).

- «Recordo quan el mossèn Ramon es va morir. Els nois i noies del poble vam haver de desfilar davant el seu bagul. Va ser el primer mort que vaig veure, deu ser per això que encara ho recordo (T28)!».

«La muerte de Mosén Ramón y su semblanza. [...] En estos momentos que nuestro venerable Mosén Ramón se ha despedido de cuantos hemos desfilado por la cámara de la agonía»
(Domenech, 24-10-1968: pàg. 6).

- «Recordo que quan s'havia de traslladar un mort a un altre cementiri calia avisar tots els ajuntaments dels pobles pels quals havia de passar (R3)».

2.23. AJUNTAMENT

- Recordo la polèmica que hi va haver a la Cellera quan l'Ajuntament (R4, T5, T6, T18 i T21), capitanejat per en Josep Vila (T21), va decidir posar clavegueres (R4, T5, T6, T18 i T21). Alguns cellerencs van protestar perquè consideraven que "la contribució" (T21), els impostos especials que els feien pagar (T21), era massa cara (T18 i T21). Els màxims oponents de l'Ajuntament van ser els de Can Dalmau (R4 i T21), els de Can Co i en Peracaula, el farmacèutic (T21); van guanyar el conflicte, de manera que l'Ajuntament va haver d'assumir la major part dels costos. Va ser de les primeres vegades que la gent es va oposar públicament a l'Ajuntament franquista (T21). Fins i tot van venir periodistes d'una revista a fer un reportatge (R4).
- «Recordo que en Juncadella, l'amo de la Burés, va cedir terrenys a l'Ajuntament perquè construís unes escoles noves (T5, T6, T16 i T22). És per això que les escoles actuals porten el seu nom (T5). Com que el meu pare era regidor, va fer molts viatges a Barcelona per negociar-hi (T6)».

«El gobernador civil y jefe provincial inauguró en La Sella de Ter la Escuela Graduada Nacional "José María Juncadella". [...] La nueva Escuela Graduada Nacional consta de tres unidades escolares de niños, dos de niñas, un comedor escolar y una biblioteca, y su presupuesto ha ascendido a cerca de dos millones de pesetas, aparte de la donación del terreno por el señor Juncadella» (Los Sitios, 15-03-1970: pàg. 1).

- «Recordo que els alcaldes eren posats a dit des de Girona (R4 i T21)».

Trobem una notícia de l'any 1958 que informa de la constitució de la nova Corporació Municipal sense fer cap esment d'unes eleccions. No obstant, veiem que, contràriament a la idea central del record, anys més tard el diari franquista dóna informacions en relació amb unes futures eleccions municipals.

«Y la Corporación Municipal ha quedado constituída en la siguiente forma: alcalde

presidente, don Ramón Codina Puig; teniente alcalde y delegado de Cultura, don Pedro Sitges Masachs» (N.V., 27-02-1958: pàg. 6).

«Elecciones municipales en la provincia de Gerona. Continuación de la lista de solicitantes y candidatos municipales para las próximas elecciones municipales. [...] La Sellera: José Rius Bosch, Joaquín Prats Alabau» (Los Sitios, 25-10-1963: pàg. 6).

«Colegios electorales señalados por las juntas municipales del censo para las próximas elecciones municipales. [...] La Sellera de Ter. 1ª Escuela Nacional de Niños, Casa nuevas, 1. 2ª Escuela Nacional de Niñas, Casas Nuevas, 2.» (Los Sitios, 16-10-1970: pàg. 4).

■ «Recordo alcaldes: en Nemesi Vinyes, en Ramon Codina, en Joan Julià (R8)».

«el alcalde de La Sellera, don Juan Juliá» (Los Sitios, 06-03-1975: pàg. 11).

«Fui a ver al alcalde de La Sellera, don Nemesio Viñas» (Constans, 22-12-1971: pàg. 7).

«Camarada Ramón Codina Puig, Alcalde de La Sellera de Ter» (Los Sitios, 07-11-1957: pàg. 2).

2.24. CARLISME

- «Recordo que la Cellerà era tan plena de carlistes (R1) que fins i tot va venir-hi en Carlos Hugo de Borbón Parma, el pretendent carlí (R1, T3 i T5). Els nens de l'escola el vam haver de rebre amb una bandereta, però va passar en cotxe i ni el vam arribar a veure (T3)! Una senyora del poble, de Ca la Baguenya, s'escrivía amb la dona del pretendent, de manera que quan van venir la van anar a veure personalment (T5)».

Tot i que la notícia de la pàgina 4 del diari del 21 de novembre de 1964 no concreta que Carlos Hugo de Borbón Parma visités la Cellerà, sí que informa de la seva visita a diferents zones de la província gironina i, per tant, podem considerar que existent una coincidència important.

«Los príncipes Carlos e Irene, en Gerona. [...] A primera hora de la mañana de ayer, llegaron a nuestra capital, los príncipes, don Carlos Hugo de Borbón Parma y su esposa la princesa Irene-Emma de los Países Bajos, Duques de Madrid y Gerona. [...] Por la tarde, los Príncipes se trasladaron para recorrer diversas zonas de la provincia» (Los Sitios, 21-11-1964: pàg. 4).

- «Recordo la Festa del Terç, que reunia la gent del requetè, dels carlins, que es representaven amb una bandera blanca. Alguns dels cellerencs carlins eren en Quim Sidera, en Sebi Vila, en Rossend Domènech i l'Ernest Becaines. Em sembla que cada primer de maig anaven a Montserrat a celebrar la seva festa amb gent d'altres pobles (T1)».

Con un sólo día de intervalo, coinciden la Romería Carlista a Montejurra, y el Aplec anual que la Hermandad del Tercio de Requetés de Nuestra Señora de Montserrat, celebra en la Santa Montaña. Para el día 29 de los corrientes, saldrá Dios mediante, de esta población una expedición de 30 romeros para asistir a los actos navarros. Algunos de ellos piensan desplazarse seguidamente a Montserrat, con el fin de tomar parte en el programa del día 1 de mayo, festividad de San José Artesano. Cada año aumenta el número de expedicionarios que asisten a Montejurra pensándose para el 68, organizar un completo autocar exclusivo para los sellerenses (R.D., 20-04-1967: pàg. 6).

2.25. MÚSICA

- «Recordo que amb Esquirols i La Trinca, que venia sovint a la Gatzara, vam descobrir que les cançons podien tenir un altre sentit que el literal. Van fer molta feina antifranquista (T3)».

Tot i que el diari parla en diverses ocasions de les dues formacions musicals, no hi trobem constància de les esmentades actuacions a Anglès.

- «Recordo que vaig tocar, juntament amb la Dolors Alabau, al grup “Moby Dick”, de música infantil (T15)».

Sabem, gràcies a una recerca aliena al diari, que el grup esmentat comença a tocar l’any 1982.

- «Recordo que en Xesco Boix va venir a actuar al teatre. Ens va dir que faria un regal a qui li enviés un dibuix; ho vaig fer i al cap de quinze dies vaig rebre un cançoner seu amb una dedicatòria (T7)».

- «Recordo el grup Noves Arrels, que feia música semblant als Esquirols (T3). “Els Seller’s” vam ser els seus pares musicals, vam ajudar-los a començar (T15)».

No trobem constància del grup Noves Arrels al diari fins a l’any 1978, ja fora del període estudiat en aquest treball de recerca. Vegeu, per exemple: *«Esta noche, en la sala de fiestas Máquina de nuestra Ciudad, hará su presentación en Girona el joven grupo de nuestras comarcas “Noves Arrels”, interpretando un recital completo de havaneres, cançó catalana y rock-folck»* (Los Sitios, 28-07-1979: pàg. 5). Tot i això, no és clar que el record sigui anacrònic.

- «Recordo que els membres de la Coral Rossinyol de Sales vam gravar la cançó que se sentia quan els ciclistes de la cursa Sprint arribaven a la meta (T13)».

2.25.1. «Els Seller's»

- «Recordo “Els Seller's”, un grup musical del poble amb un aire dels Beatles. Van ser molt famosos (T5 i T15) i tocaven versions de músics italians, dels Beatles, dels Mustang, etc.».

Por su parte, el conjunto local de aficionados, “els Sellers” culminaron las dos actuaciones con un fin de fiesta dignos del mayor encomio, haciendo gala de positiva personalidad y sentimientos en el ritmo y desgrane de partituras en sus melodías y canciones modernas. Cabe destacar que algunos de los colaboradores del conjunto, les ha sido ofrecida una tentadora suma para tomar parte en una jira a desarrollarse por el vecino país galo (R.D., 08-02-1964: pàg. 9).

- «Recordo que “Els Seller's” van ser el primer conjunt que va tocar a la Gatzara però no van arribar a gravar cap disc (T5 i T15)».

Observem l'anunci d'un concert que «Els Seller's» van fer a la Gatzara (vegeu la pàgina 9 del diari del 28 de maig de 1967) però sabem que no es tractava de la inauguració esmentada al record perquè alguns trobem alguns anuncis de la Gatzara anteriors a aquell dia.

«Gatzara. Sala de baile- Angles. Desde las 5 de la tarde, actuación de los conjuntos: Los Hidalgos con su cantante Jordi Garanger y Los Sellers» (Los Sitios, 28-05-1967: pàg. 9).

- «Recordo que “Els Seller's” assajaven a la centraleta del telèfon, al costat de l'actual forn de pa (T5 i T15)».
- «Recordo actuacions de “Els Seller's”. Alguns duïen ulleres fumades (T17) i les americanes dels Beatles (T15)».

«Restaurante Club Natación Bañolas. [...] Cena de Fin de Año con el conjunto ye-ye Els Sellers» (Los Sitios, 28-12-1966: pàg. 10).

«1er. Gran Festival Optimus 1966. Gran exhibicion, en reñida competencia entre los

conjuntos Los Escorpiones- Los GT-4- Els Sellers- Los Gringos» (Los Sitios, 15-03-1966: pàg. 9).

«Por su parte, el conjunto local de aficionados, “els Sellers” culminaron las dos actuaciones con un fin de fiesta dignos del mayor encomio» (R.D., 08-02-1964: pàg. 9).

- «Recordo que, tot i que no sabia tocar la bateria, em vaig apuntar a la idea de formar un grup de música, que va acabar essent “Els Seller’s” (T15)».
- «Recordo que em vaig fabricar algunes parts de la meva primera bateria, com ara els peus (T15)».
- «Recordo el cotxe de “Els Seller’s”, decorat amb quadres blancs i negres (T30)».
- «Recordo que vam guanyar un concurs musical que es va fer al Teatre Municipal de Girona i el premi va ser tocar després de cada etapa de la Volta Ciclista (T15)».

Trobem anunciat un concert de «Els Seller’s» al Teatre Municipal (vegeu la pàgina 5 del diari del 21 d’abril de 1966), però enlloc deixa clar que es tracti del concurs gràcies al qual el conjunt cellerenc va tocar a la Volta Ciclista.

«Teatro municipal. [...] Gran festival. Semana de la Juventud. [...] Actuación de: [...] Els Sellers» (Los Sitios, 21-04-1966: pàg. 5).

- «Recordo que lligava la bateria amb una corda perquè el bombo es movia una mica. Una vegada, a l’Estartit, una noia sueca del públic, que anava força borratxa, es va enamorar de mi i es va anar apropant a l’escenari, amb la mala sort que va trepitjar la corda de la bateria i vam acabar tots dos a terra. El millor va ser que la resta de membres del grup van continuar tocant (T15)!».
- Recordo que quan encara hi havia el mossèn Ramon Marquès vam assajar un temps al Centre Parroquial. Com que era un fanàtic de la música, ens deixava aquell espai. Ara bé,

un dia que no teníem amplificador vam agafar el que ell feia servir per dir missa, i en descobrir-ho va dir: “Us agrada molt la música, oi?”, i ens va fer estar quatre hores escoltant música clàssica. Més tard, vam assajar al cinema de l’Espineta a canvi de fer una actuació cada mes (T15).

2.26. ANGLÈS

- «Recordo que a Anglès hi havia una vasta oferta d'oci: els cinemes, la Gatzara, els autos de xoc. Hi venia gent de tota la província amb el cotxe de línia (T3)».

«En el transcurso de la última década Anglés se ha transformado plenamente en lo que a animación se refiere en los días festivos, mayormente en sus atardeceres hasta bien entrada la noche. Los nuevos cines, por una parte, y las Discotecas Gatzara y Zepelín, por otra, han contribuido en gran manera al auge experimentado en nuestra población» (Los Sitios, 04-07-1975: pàg. 9).

- «Recordo els dos cinemes d'Anglès, dels Espinet (T3 i T12) i els Gubau. Eren dues línies de negoci idèntiques i, per tant, es feien bastant la competència (T3)».

«En la Sala del Cine Gubau se han hecho interesantes reformas ampliatorias del local, e implantación de la pantalla panorámica y con algunas modificaciones en el equipo sonoro, lo que hace sea uno de los mejores de esta comarca» (Corresponsal, 03-09-1955: pàg. 6).

«Organizado por la Asociación de Cabezas de Familia, Sección CineClub, vienen proyectándose sesiones de cinema en el Cine Espinet, cuya asistencia de público es bastante numerosa» (Los Sitios, 01-05-1975: pàg. 11).

- «Recordo discoteques: la Gatzara, el Zeppelin (T21)».

«Sala de baile “Gatzara” - Anglés» (Los Sitios, 16-04-1967: pàg. 9).

«HOY, SABADO, A LAS 10 DE LA NOCHE. INAUGURACION DE LA DISCOTHEQUE-BOITE ZEPPELIN DE ANGLÉS» (Los Sitios, 28-12-1974: pàg. 13).

- «Recordo que va venir en Lluís Llach a la discoteca Itaca d'Anglès. Molta gent es pensava que anava a Itaca i es va trobar una estrena de l'àlbum *Viatge a Ítaca* (T3)».

L'any de publicació de la notícia que parla de l'actuació de Lluís Llach a Anglès (vegeu la pàgina 4 del diari del 23 d'abril de 1975) coincideix amb l'any de llançament de l'àlbum mencionat al record.

«Recital de LLUIS LLACH en ZEPPELIN. El próximo sábado, día 26, a las 10'30 de la noche, el popular cantante Lluís Llach (a quien acompaña Joan Isaac), dará un recital, con lo más interesante de su repertorio, en la espléndida DISCOTHEQUE ZEPPELIN, de Anglés» (Los Sitios, 23-04-1975: pàg. 7).

- «Recordo que anava a veure el futbol al camp de l'Anglès, que havia jugat a categories importants. Els cellerencs que assistíem als partits sempre ens col·locàvem en una zona determinada i anàvem en contra del poble veí. Un home amb una cistella voltava pel camp i venia pipes i cacauets (T21)».

«Por demás interesante se presenta el próximo campeonato de Segunda Categoría Regional, en cuyo grupo figuraran los clubs mencionados, lo que será motivo de una rivalidad extremada, ya que tanto un Sellera-Anglés, pongamos por caso, como un Anglés-Bescanó o bien un Amer-Anglés habrán de ser unas confrontaciones por demás emocionantes, no carentes de rivalidad expresada» (Los Sitios, 28-03-1975: pàg. 7).

- «Recordo que els pobles de la Cellera i Anglès mai han estat gaire amics (R1 i T5). Fins i tot havien arribat a apedregar-se des dels dos costats del pont (R1, T2, T5 i T11)».

En aquest cas, trobem divergències entre diferents notícies del diari. La primera, tal com el record, expressa una certa rivalitat entre els dos municipis; la segona, en canvi, denota sentiment de germanor.

Era el castell d'Anglès, de La Cellera?
Fou La Cellera, antany, celler d'Anglès?
El cert és que eren un, i un malentès
Posa un jorn la riera per frontera.
La Humanitat avui cerca amb fal·lera

Amor, Pau i Unitat, car ha comprès,
que ni Progrés ni Ciència volen
que ni Progrés ni Ciència valen
si la Fraternitat al món no impera.
Veurem un jorn que al món tothom s'estimi?
Assolirem les guerres extingir
i que una fer els cors animi?
Amor, Pau i Unitat seran quimera
si en nostre vall no podem assolir
unir de nou Anglès i La Cellera (*Los Sitios*, 24-03-1972: pàg. 6).

«Entre La Sellera y Anglés no hay distancias, ya que los moradores de una y otra población, con solo extender sus brazos, como en la sardana, ya quedan enlazadas sus manos y sus propios corazones en una indisoluble amistad» (*Los Sitios*, 26-11-1970: pàg. 8).

2.27. LOTERIA

- «Recordo que molts obrers que treballaven a la construcció del pantà de Susqueda van guanyar la loteria (R1). Els van tocar tants diners —unes 350.000 pessetes— que s'haguessin pogut fer una casa i encara els n'haguessin sobrat (R1)!».

Una serie entera del “Gordo” en El Pasteral. [...] Fue el “introducción” del mismo Francisco Pintor Pérez, vecino de Vich, de 56 años de edad y nacido en Albuñol (Granada), el cual desempeña el cargo de compresorista en las obras que se están efectuando en El Pasteral, como continuación de las del Pantano de Susqueda. El hombre se quedó con doscientas pesetas, por lo que le corresponde un millón y medio. [...] La serie está muy repartida, y los favorecidos han sido en su mayoría hombres que llevan relativamente poco tiempo en la empresa, algunos sólo dos meses (Los Sitios, 23-12-1964: pàg. 1).

- «Recordo que els constructors del canal van guanyar la loteria (R4)».

«El segundo premio toca en La Sella. [...] Jugamos estos vigésimos el personal que prestamos Servicio en las oficinas de la “Casa Remi”, encargada de las obras de construcción del canal de La Sella» (Los Sitios, 23-12-1943: pàg. 2).

- «Recordo que un home va demanar un got de vi a Ca la Paula i, com que no portava diners, el va pagar amb un número de la loteria de Nadal. Quina ràbia que devia sentir quan aquell número va obtenir un premi (R3)!».

Al diari no trobem constància d'aquesta anècdota. Ara bé, es podria tractar perfectament d'un dels afortunats de les notícies de la pàgina 1 del diari del 23 de desembre de 1964, de la pàgina 2 del diari del 23 de desembre de 1943 o de la pàgina 8 del diari del 9 de juliol de 1974.

2.28. ANÈCDOTES

- «Recordo que es va trobar un cadàver a prop de la Palomera. No tenia ni cap ni mans (R4, T1 i T26), però es va fer l'enterrament igualment (T1). Quinze dies més tard, van trobar el cap dins una capsa i gràcies a la dentadura d'or que portava van saber el nom del seu dentista i, de rebot, van conèixer la seva identitat (R4 i T1)».

Hallazgo de un cadáver en estado de descomposición. En el término municipal de La Sella de Ter, en las cercanías de la “Cantera Palomera” y en las inmediaciones del terreno Plantadí, un pastor encontró un cadáver humano en estado avanzado de descomposición. Seguidamente avisó a la autoridad y la Guardia Civil, junto con el Juez de Paz y otras personas se dirigieron al lugar indicando, levantando dicho cadáver, que aparecía sin cabeza. Separada del cuerpo, encontraron la cabeza en la margen derecha del río Ter, y el médico forense emitió su dictamen, en el sentido que la cabeza y cuerpo pertenecían al mismo individuo, varón, de unos 55 a 65 años de edad, complexión bien nutrida y talla de 1'650 a 1'700 metros y muerto desde unos diez días. La Guardia Civil y el juzgado instruyen las averiguaciones pertinentes, ante la evidencia de asesinato (Los Sitios, 21-08-1949: pàg. 4).

- «Recordo la cua de gent que s'esperava davant l'Ajuntament vell, a la plaça, per fer-se el carnet d'identitat. Tots tenim números consecutius; per tant, podríem reproduir l'ordre de la fila (T6)!».
- «Recordo que a vegades baixaven sardines pel Torrent (R10 i T7). El primer cop que ho vam veure ens vam estranyar, però després vam saber que el peixater havia anat a rentar les caixes a la punta del carrer i encara hi quedava algun peix (T7)».
- «Recordo que el senyor Serrat, el metge del poble, va ensenyar la meua filla a llegir amb els escrits del diari *Los Sitios* quan només tenia tres anys. La feia pujar sobre un tamboret perquè demostrés que en sabia (T29)».
- «Recordo que un dia d'eleccions un home va trencar una urna (T5) i el van tancar a la presó de l'Ajuntament (T5)».

- «Recordo que quan demanava diners la meua àvia em deia: “Et penses que tinc la renda d'en Subirà?” (R4)».
- «Recordo que un membre de la família de Can Becaina sempre s'adormia, a missa i tot. D'aquí ve el motiu de la família (R3)!».
- «Recordo que un senyor amb arrels cellerenques va convidar la gent del poble al Tibidabo de Barcelona (T21)».

Trobem a *Los Sitios* una notícia que informa d'una excursió a Barcelona, organitzada pel Centre Parroquial de la Celleria (vegeu la pàgina 8 del 27 de març de 1975). Ara bé, no trobem constància de cap sortida pagada pel senyor esmentat al record ni de la visita al Tibidabo. Per tant, pot tractar-se de la mateixa excursió o de dues ben diferents. És un cas interessant perquè posa de manifest que la vaguetat dels records dificulta la tasca de documentació dels records.

«Transcurrió la jornada del pasado día 16 con una alegría y regocijo desbordante para los más de 60 personas que se desplazaron a Barcelona en la excursión organizada por el centro parroquial. Tanto el viaje como la estancia en la Ciudad Condal, con las visitas previamente programadas fueron perfectas» (Puigdemont, 27-03-1975: pàg. 8).

- «Recordo quan es va posar la creu a Puig d'Afrou i quan s'hi va començar a fer l'Aplec (T12)».
- «Recordo una campanya antinuclear que es va fer a la província de Girona, on hi havia material per subministrar a les empreses nuclears. Vaig anar en una manifestació a Girona i ens van donar unes xapes rodones que deien “Nuclear no” (T21)».
- «Recordo una vegada que va ploure molt i l'aigua va inundar algunes cases (T5 i T6). Va arribar al llit d'una família del carrer Migdia i uns quants homes van anar a rescatar-la (R4 i T6) amb cordes (T6)».

En la noche del pasado viernes, a consecuencia de la tromba de agua que cayó sobre este término municipal hasta el macizo de Puigdefrou, la calle del

torrente se convirtió de nuevo en río. [...] A Dios gracias, no hubo desgracias personales que lamentar, pero sí casos de verdadera aparatosidad. Dos personas tuvieron que ser recogidas en su propio lecho por brazos desinteresados, pero que no dudaron a lanzarse a la masa a los gritos de socorro (R.D., 14-10-1965: pàg. 6).

- «Recordo que quan plovia molt algun pare venia a buscar els nens “del Torrent” per por que l’aigua pugés (T17)».

Tot i que no trobem constància que els pares vagin a buscar els fills a l’escola a causa de la tempesta, sí que podem llegir un fragment d’una notícia que parla de la pujada del Torrent (vegeu la pàgina 9 del diari del 24 de setembre de 1963).

«Durante las pasadas tormentosas inundaciones, el Torrente de Sales que divide en dos la población de La Sella, hizo alarde de gran río, como niño travieso que desacata los amorosos consejos maternos. Justifican las manifestaciones de los octogenarios locales, las señales de referencia de las anteriores venidas, habiendo quedado éstas muy por bajo de los niveles registrados el pasado día 13» (R.D., 24-09-1963: pàg. 9).

- «Recordo que els grans sempre deien que no es pot sortir de la Celleria sense travessar, com a mínim, un pont (R4)».

3. ANNEX V: REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES DELS ANNEXOS III I IV

3.1. REFERÈNCIES AMB AUTOR CONEGUT

- Albó, Rosa i Blai Gasull. *Històries entre lligalls: Els arxius com a font de memòria i literatura*. 1a ed. Girona: Ajuntament de Girona i Diputació de Girona, 2014.
- Alonso, María. “Guerra en el barrio de San Narciso.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (06-04-1956): pàg. 9.
- Alonso, María. “La prensa extranjera, de la mano del turismo.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (19-08-1970): pàg. 8.
- B., G. “La Polifónica al Palacio de la Música.- La Pasión.- Pequeñeces.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (14-03-1969): pàg. 3.
- B., G. “La Sella de Ter.- Consejos. Pequeñeces.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (11-08-1967): pàg. 3.
- B., G. “Viaje.- Escultura.- Pequeñeces.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (25-10-1966): pàg. 3.
- Bouso Mares, Félix. “La Sella de Ter, un pueblo que renace.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (24-12-1966): pàg. 12.
- Buenaventura Vila, Fco. “Se disputó el Campeonato provincial de ciprínidos.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (15-05-1975): pàg. 14.
- Buenaventura, F. “Inauguración de la línea Besalú-Barcelona.- Peña Barcelonista.- Fiesta Mayor de Vilanna.- Fiesta Mayor de La Sella.- Concurso de pesca.- Nuevos Conjuntos para las Galas.- Necrológica.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (14-08-1969): pàg. 6.
- Buenaventura, Francisco. “En el VI aniversario de la desaparición del ferrocarril de Olot a Gerona.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (10-07-1975): pàg. 10.
- Buenaventura, Francisco. “Expectación ante las próximas Galas.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (29-08-1975): pàg. 7.
- C. “Anglés.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (20-10-1959): pàg. 9.

- C. “Cordial agradecimiento.- 250 Ultreya comarcal. Fiesta Mayor de Vilanna.- Empate a 1 entre el Inglés y el Adrianense.- Fornells Vilá en Inglés.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (19-09-1961): pàg. 5.
- C. “El señor Collell, nuevo Concejal.- Nombramientos.- Fiesta de la Inmaculada.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (17-12-1957): pàg. 6.
- C. “Falta un campo público para deportes de los muchachos.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (10-10-1959): pàg. 6.
- C. “SAN CLEMENTE SASEBAS.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (03-03-1944): pàg. 5.
- Cierzo. “Maestros, padres, escuelas.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (19-09-1969): pàg. 3.
- Cierzo. “Servicio de Transporte Escolar.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (11-01-1964): pàg. 3.
- Cifra. “Sara Montiel a Montmartre.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (31-01-1958): pàg. 5.
- Clarin. “Uribe y el campo.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (21-03-1948): pàg. 3.
- Constans, A. “Sobre el Centre Parroquial de La Sella de Ter.” (Entrevista a Joan Novich). *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (09-02-1975): pàg. 12.
- Constans, Agustín. “Pinceladas navideñas y otras noticias.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (22-12-1971): pàg. 7.
- Constans, A. “Primer servicio mancomunado: la ambulancia.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (01-06-1974): pàg. 14.
- Constants, A. “Barceló, Colomer, Serrallonga, Vilalta, Berrio y Molas, alumnos de Bachillerato, hablan sobre Amer.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (22-01-1975): pàg. 9.
- Corresponsal. “Convaleciente.-Cursillos de Cristianidad.- Accidente.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (18-06-1957): pàg. 7.
- Corresponsal. “Fiesta Mayor o Galas de Inglés.- Ampliación del Servicio telefónico.- Nuevo presidente.- Reforma en el Cine Gubau.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (03-09-1955): pàg. 6.

- Corresponsal. “Fiesta Mayor.- Se incendia una motocicleta.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (18-08-1957): pàg. 10.
- Corresponsal. “La Virgen de Salas y el Altar Mayor de la Parroquia.- Importante reunión municipal.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (27-05-1956): pàg. 10.
- Corresponsal. “Semana Mariana.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (21-10-1956): pàg. 8.
- Corresponsal. “Visitante ilustre.- Próxima inauguración.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (09-10-1956): pàg. 7.
- Culubret, Mir. “La Gespa de Palamós iniciò el Cicle de Teatre.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (18-10-1975): pàg. 11.
- D., R. “L’Estudiant ros’ i ‘els Sellers’.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (08-02-1964): pàg. 9.
- D., R. “Balance navideño.- Demográficas.- Apagones.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (16-01-1969): pàg. 6.
- D., R. “BREVE GUIA LOCAL.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (28-03-1963): pàg. 10.
- D., R. “CATEDRA VOLANTE.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (12-05-1963): pàg. 13.
- D., R. “EXPOSICION ESCOLAR.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (12-07-1963): pàg. 8.
- D., R. “Festival pro deporte.- Centro Parroquial.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (14-11-1968): pàg. 6.
- D., R. “Fiesta de los Quintos.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (21-06-1964): pàg. 11.
- D., R. “Fiesta del Roser.- La Bíblia.- Salió Voz.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (27-04-1968): pàg. 8.
- D., R. “Fiesta del Roser.- Montejurra.- Montserrat.- Dispensario.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (20-04-1967): pàg. 6.
- D., R. “Fiesta del Roser.- Varios.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (22-04-1964): pàg. 10.

- D., R. “Fiesta Mayor.- Casal d’Estiu.- Embellecimiento.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (15-08-1964): pàg. 10.
- D., R. “La Purísima.- Comedor escolar.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (12-12-1963): pàg. 9.
- D., R. “La Purísima.- Comedor Escolar.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (12-12-1963): pàg. 9.
- D., R. “La Tercera Palabra.- San Antón.- Demográfica.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (20-01-1968): pàg. 6.
- D., R. “La tromba, y el Torrente de Sales.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (14-10-1965): pàg. 6.
- D., R. “Mejoras urbanas.- Más accidentes. Fútbol.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (01-10-1964): pàg. 10.
- D., R. “Nuevo afirmado de la carretera.- Sugerencia.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (24-10-1963): pàg. 5.
- D., R. “Nuevo dispensario en La Sellera.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (20-08-1967): pàg. 6.
- D., R. “Pasó la Fiesta Mayor. Muerte sentida.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (19-08-1966): pàg. 6.
- D., R. “Programa de síntesis, de La ‘Passió’.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (03-03-1963): pàg. 12.
- D., R. “Relevo en la Alcaldía.- Plan urbanístico.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (04-06-1967): pàg. 8.
- D., R. “SEMANA SANTA.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (02-04-1964): pàg. 8.
- D., R. “Vuelta a las aulas.- Becas.- El Torrente de Salas.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (24-09-1963): pàg. 9.
- De Linares, Eduardo G. “‘Passio Domini Nostri Jesu Christi’.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (26-03-1967): pàg. 7.
- Domenech, R. “‘La Passió’ de La Sellera.” (Entrevista a Joan Novich). *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (16-03-1968): pàg. 7.
- Domenech, R. “La muerte de Mosén Ramón y su semblanza.” *Los Sitios de Gerona:*

Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S., (24-10-1968): pàg. 3.

- Domenech, R. “Nuevas escuelas municipales.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (14-10-1967): pàg. 6.
- Domenech, R. “XII Homenaje a la Vejez.- Exposición de Flores.- Resson.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (14-05-1969): pàg. 7.
- Doménech, R. “XXX aniversario de la Liberación.- Teatro.- Ajedrez.- Amor a la senectud.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (13-02-1969): pàg. 6.
- Domenech, Rosendo. “La Liberación en su XXIX aniversario.- Presencia de los Gobernadores Civil y Militar.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (15-02-1968): pàg. 5.
- Efe. “Miss Mundo, una rubia de Africa del Sur.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (14-10-1958): pàg. 4.
- El Presidente. “La Sellera de Ter- (Gerona).” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (05-06-1966): pàg. 2.
- Franco. *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (21-07-1943): pàg. 2.
- G. “Navidad.- Estampa. Nieve.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (27-12-1962): pàg. 3.
- Gasull Vila, Alfonso. “Susqueda, un pueblo gerundense condenado a morir.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (05-04-1964): pàg. 4.
- Gerion. “La tentación.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (04-11-1947): pàg. 2.
- Gerion. “Los turrone y los turroneiros.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (23-12-1943): pàg. 2.
- Gerion. “Misterios del alma infantil.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (08-04-1951): pàg. 4.
- Gerion. “Un oficio que no muere.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (09-06-1946): pàg. 2.
- Gracian. “El ‘Salpás’ en la Semana Santa gerundense.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (09-04-1944): pàg. 4.
- Guardiola Rovira, R. “Juan de Llobet Llavari, (1913-1970), el hombre de las aguas del Ter.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (23-03-1974): pàg. 14.

- Heras, P. "Aplecs, audiciones de sardanas y concursos de collas, en la provincia y en la región." *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (07-04-1973): pàg. 15.
- Heras, Pedro. "Hoy, presentación de la nueva cobla 'Ciutat de Girona'." *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (09-03-1975): pàg. 2.
- Heras, Pedro. "Hoy, presentación de la nueva cobla 'Ciutat de Girona'." *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (09-03-1975): pàg. 2.
- Luengo. "Para una seguridad social, equilibrio de precios y salarios." *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (26-03-1952): pàg. 8.
- Montlluis. "Actividades Deportivas en La Sellera de Ter." *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (29-09-1971): pàg. 7.
- Montlluis. "Fiesta Mayor de La Sellera de Ter." *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (14-08-1971): pàg. 7.
- Montlluis. "Fiestas del Roser en La Sellera de Ter." *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (29-04-1971): pàg. 7.
- Montlluis. "Fiestas del Roser en La Sellera de Ter." *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (29-04-1971): pàg. 7.
- Montlluis. "La Fiesta Mayor de La Sellera de Ter." *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (21-08-1971): pàg. 6.
- Muntada, Lluís. "El present". *El Punt Avui*. 31 octubre 2015. Accés: 23 agost 2018. URL: www.elpuntavui.cat/opinio/article/8-articles/910133-el-present.html.
- Muntada, Lluís. "La matèria i l'esperit de la memòria". *L'Avenç*, 397 (2014): pàg. 58-59.
- Muntada, Lluís. "La memòria dels qui no tenen nom". *El País*. 15 desembre 2005. Accés: 23 agost 2018. URL: www.elpais.com/diario/2005/12/15/quaderncat/1134611782_850215.html.
- Muntada, Lluís. "Les universitats de Joan-Daniel Bezsonoff". *Núvol*. 9 desembre 2012. Accés: 23 agost 2018. URL: www.nuvol.com/opinio/joan-daniel-bezsonoff-presenta-avui-les-meues-universitats-a-laie/.
- Muntada, Lluís. "Messi per Puntí". *L'Avenç*, 448 (2018): pàg. 60-62.
- Muntada, Lluís. "Una possessió literària". *L'Avenç*, 446 (2018): pàg. 58-60.
- P., J. "La grandiosidad musical." *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (19-10-1969): pàg. 9.

- P., J. "La Passiò de La Sellera de Ter." *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (06-04-1969): pàg. 6.
- Porto, Juan José. "Fernando Cebrián, un 'alcalde popular'." *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (02-11-1973): pàg. 16.
- Pugnau. "CLAM DE VICTORIA." *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (11-04-1971): pàg. 4.
- Pugnau. "El perfil de la tècnica." *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (22-02-1970): pàg. 3.
- Puig Dalmau, J. "Devociones y tradiciones ampurdanesas de Semana Santa." *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (07-04-1955): pàg. 10.
- Puigdefrou. "Fallecimiento sentido.- Cacos en acción." *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (02-10-1955): pàg. 8.
- Puigdemont, Luis. "'La Flama del Canigó' encendió las hogueras de San Juan." *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (09-07-1974): pàg. 8.
- Puigdemont, Luis. "'Trobada fraternal de malalts.'" *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (27-03-1975): pàg. 8.
- Puigdemont, Luis. "Ante las solemnidades de Semana Santa." *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (17-04-1973): pàg. 14.
- Puigdemont, Luis. "El grupo escolar *José Maria Juncadella*, a pleno rendimiento." *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (08-02-1975): pàg. 9.
- Puigdemont, Luis. "El pás del Ter Alt." *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (09-05-1975): pàg. 13.
- Puigdemont, Luis. "El señor Serrano continúa en la presidencia de La Sellera." *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (16-07-1974): pàg. 10.
- Puigdemont, Luis. "El v Concurso-Exposición de Flores y Objetos de Decoración." *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (27-05-1972): pàg. 9.
- Puigdemont, Luis. "El xv Homenaje a la Vejez, sencillo y emotivo." *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (20-05-1972): pàg. 18.
- Puigdemont, Luis. "El XXXIII aniversario de la liberación." *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (10-02-1972): pàg. 8.
- Puigdemont, Luis. "Excursión catequística al santuario de Lourdes de Aryens de Munt."

Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S., (03-07-1975): pàg. 9.

- Puigdemont, Luis. “Excursiones, deportes y aplecs, ante el ya inminente verano.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (16-06-1973): pàg. 19.
- Puigdemont, Luis. “Fallo del concurso de pesebres.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (20-01-1974): pàg. 12.
- Puigdemont, Luis. “Fallo del concurso de pesebres.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (20-01-1974): pàg. 12.
- Puigdemont, Luis. “Fin de curso y festival.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (08-07-1975): pàg. 10.
- Puigdemont, Luis. “Fin de curso y festival.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (08-07-1975): pàg. 10.
- Puigdemont, Luis. “Gran brillantez e intensa emotividad en el XVIII Homenaje a la Vejez.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (13-05-1975): pàg. 8.
- Puigdemont, Luis. “Gran brillantez en la celebración de la ‘Festa del Roser’.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (03-05-1974): pàg. 11.
- Puigdemont, Luis. “Gran éxito del VII Concurso-Exposición de Flores.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (29-05-1975): pàg. 9.
- Puigdemont, Luis. “Importantes ayudas para lograr la pista polideportiva y la ampliación de las escuelas.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (22-06-1972): pàg. 9.
- Puigdemont, Luis. “La Cabalgata de Reyes.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (05-01-1972): pàg. 6.
- Puigdemont, Luis. “La Sella de Ter, en su Fiesta Mayor.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (19-08-1973): pàg. 9.
- Puigdemont, Luis. “LAS FIESTAS DE NAVIDAD.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (29-12-1971): pàg. 7.
- Puigdemont, Luis. “Las fiestas navideñas en La Sella de Ter.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (03-01-1975): pàg. 11.
- Puigdemont, Luis. “Los Reyes Magos, en La Sella de Ter.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (10-01-1974): pàg. 10.
- Puigdemont, Luis. “Nos visitó la ‘Flama del Canigó’.” *Los Sitios de Gerona: Diario de*

F.E.T. y de las J.O.N.S., (04-07-1975): pàg. 9.

- Puigdemont, Luis. “PASO LA FIESTA MAYOR.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (22-08-1975): pàg. 6.
- Puigdemont, Luis. “Probable instalación de la sucursal de una entidad bancaria.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (16-12-1971): pàg. 8.
- Puigdemont, Luis. “PROXIMAS ACTIVIDADES CULTURALES.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (04-10-1975): pàg. 7.
- Puigdemont, Luis. “Reformas y mejoras en las Escuelas Nacionales.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (08-06-1972): pàg. 8.
- Puigdemont, Luis. “Se iniciaron las actividades juveniles con una excursión a la ermita de Sant Pelegrí.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (24-10-1975): pàg. 8.
- Puigdemont, Luis. “Una multitudinaria ‘matança del porc’.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (14-03-1975): pàg. 6.
- Puigdemont. “Un magnífico día de campo con los niños.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (15-08-1975): pàg. 10.
- Pyresa. “El caso de mi chacha.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (03-05-1962): pàg. 12.
- Revulgo, Mingo. “Coplas del día.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (16-01-1947): pàg. 4.
- Rosdom. “Parque infantil en La Sellera.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (26-09-1961): pàg. 2.
- Salvador, Tomás. “LOTERIA Y TURRONES; AGUINALDOS Y CHRISTMAS.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (17-12-1969): pàg. 4.
- Sureda Prat, J. “Los sucesos en el año pasado.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (01-01-1970): pàg. 4.
- Sureda Prat, J. “La singular ‘Passió’ de La Sellera.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (14-04-1965): pàg. 4.
- Teixidor, José. “Hospitalidad de Nuestra Señora de Lourdes.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (21-11-1974): pàg. 4.
- V., N. “Repaso breve a Febrero.- Entrevista Deportiva.” *Los Sitios de Gerona: Diario de*

F.E.T. y de las J.O.N.S., (27-02-1958): pàg. 6.

- Vidal Fluvià, José. “Exito en el homenaje del C.D. Anglés a su jugador José Roca Pistola.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (22-06-1973): pàg. 12.
- Vilamitjana i Pujol, Jordi. “La mirada de Salvador Crescenti”. *Diari de Girona*. 25 gener 2013. Accés: 23 agost 2018. URL: www.diaridegirona.cat/opinio/2013/01/25/mirada-salvador-crescenti/601128.html.

3.2. REFERÈNCIES SENSE AUTOR CONEGUT

- “‘Hermano Lobo’, multado con 150.000 pesetas por infracción grave de la Ley de Prensa.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (13-04-1975): pàg. 21.
- “1968, un año de tristes recuerdos.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (03-01-1969): pàg. 6.
- “Acuerdos del Consejo de Ministros.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (11-07-1953): pàg. 4.
- “Agricultoras.- Turnos de riego.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (14-07-1962): pàg. 9.
- “Algaradas estudiantiles.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (01-11-1968): pàg. 2.
- “Ambiente navideño.- Actividad en el Río Sero.- Acontecimiento teatral en La Sella de Ter.- Semana del Matrimonio Cristiano.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (16-12-1965): pàg. 6.
- “Ante la festividad de San Isidro: Misa solemne y Goigs al Santo.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (14-05-1971): pàg. 9.
- “BOLETIN OFICIAL DE LA PROVINCIA DE GERONA.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (08-12-1971): pàg. 4.
- “Brillante fiesta en el XIV Homenaje a la Vejez.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (25-05-1971): pàg. 11.
- “COLEGIOS ELECTORALES SEÑALADOS POR LAS JUNTAS MUNICIPALES DEL CENSO PARA LAS PRÓXIMAS ELECCIONES MUNICIPALES.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (16-10-1970): pàg. 4.
- “Concejales y Consejeros Locales del Movimiento por el tercio de representación sindical elegidos en la provincia de Gerona.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (26-11-1970): pàg. 9.
- “Concesión de becas para para el IX Curso de Maquinaria, Agrícola, Modalidad Tractor.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (26-01-1971): pàg. 10.
- “Desarticulación de una red comunista en Vizcaya.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (12-11-1967): pàg. 10.

- “Dos fallos del Jurado de Etica profesional periodística.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (15-03-1969): pàg. 2.
- “El ‘aplec de las ofrenes’ en la Fiesta de la Virgen de Los Dolores en el pueblo de Sils.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (29-03-1944): pàg. 5.
- “El ‘segundo’ AGUAVIVA.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (12-07-1970): pàg. 12.
- “El Centro de Enseñanza por correspondencia más importante de Europa radica en Barcelona.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (05-12-1959): pàg. 10.
- “El día 9 de junio, homenaje en Inglés a José Roca Esteba.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (15-05-1973): pàg. 13.
- “El Día del Maestro, en Olot.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (28-11-1971): pàg. 14.
- “EL GOBERNADOR CIVIL, EN LA SELLERA.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (15-03-1970): pàg. 1.
- “El mes de octubre.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (05-10-1973): pàg. 4.
- “El programa de fiestas.” (Entrevista a Nemesi Viñas). *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (Constans, 14-08-1971): pàg. 6.
- “Elecciones municipales en la provincia de Gerona.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (25-10-1963): pàg. 6.
- “En la Fiesta del Trabajo, el XXV Homenaje a la Vejez.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (01-05-1975): pàg. 11.
- “EN LA SELLERA DE TER.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (25-11-1975): pàg. 19.
- “en voz Baja.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (01-11-1947): pàg. 4.
- “Excursión.- Recuerdos de antaño.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (15-12-1965): pàg. 6.
- “Fallo del Concurso Escolar.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (07-11-1943): pàg. 2.

- “Fue inaugurada la Sucursal de la ‘Caixa d’Estalvis Provincial’ de la Sellera de Ter.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (06-03-1975): pàg. 11.
- “Greguerías veraniegas.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (06-08-1943): pàg. 2.
- “Hace 50 años.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (16-08-1967): pàg. 3.
- “Hace 50 años.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (26-11-1961): pàg. 3.
- “Hace 50 años.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (17-10-1944): pàg. 2.
- “Hace 50 años.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (14-12-1961): pàg. 3.
- “Hallazgo de un cadáver en estado de descomposición.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (21-08-1949): pàg. 4.
- “Heroísmo de un joven.- Mejoras urbanas.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (23-06-1955): pàg. 6.
- “Historia de un incidente.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (30-01-1975): pàg. 5.
- “Impresionante ceremonia en el Estadio de Montjuich.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (01-06-1952): pàg. 4.
- “Inauguración de una central telefónica en La Sellera.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (07-02-1950): pàg. 5.
- “JEFATURA PROVINCIAL DEL MOVIMIENTO.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (07-11-1957): pàg. 2.
- “La Fiesta de las Espigas.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (02-06-1949): pàg. 5.
- “La gacetilla breve.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (09-11-1950): pàg. 4.
- “La gran factura.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (04-10-1975): pàg. 8.
- “La misteriosa desaparición de Mary Daniels.- Aun sigue sin resolverse el enigma que

rodeó el crimen de la enfermera inglesa en Francia.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (12-02-1956): pàg. 12.

- “La pequeña historia de la ‘nena’ olvidada en el autocar.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (08-08-1970): pàg. 6.
- “La Sección Femenina en las Fiestas Navideñas.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (30-12-1950): pàg. 3.
- “La Sella de Ter conmemoró el Aniversario de su Liberación.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (13-02-1968): pàg. 10.
- “La trágica ruta de vacaciones: tres muertos y diez heridos, tres de ellos, en gravísimo estado.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (24-07-1969): pàg. 8.
- “Las solemnidades de Semana Santa transcurren con gran fervor.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (28-03-1975): pàg. 7.
- “LEY DE EDUCACION.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (29-04-1970): pàg. 5.
- “Lista de aprobados del Curso de instructores juveniles de fútbol”. *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (22-09-1974): pàg. 14.
- “Lluís Muntada”. *7desaber*. 16 abril 2012. Accés: 23 agost 2018. URL: <http://bibgirona.cat/7desaber/autors/lluis-muntada#>.
- “Los Coros Clavé cantarán en la ciudad.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (19-09-1975): pàg. 3.
- “LOS ESTRENOS.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (09-05-1962): pàg. 8.
- “Los príncipes Carlos e Irene, en Gerona.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (21-11-1964): pàg. 4.
- *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (01-10-1974): pàg. 3.
- *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (02-03-1975): pàg. 13.
- *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (03-03-1974): pàg. 6.
- *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (07-07-1964): pàg. 7.
- *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (12-08-1972): pàg. 9.
- *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (14-11-1967): pàg. 13.
- *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (15-03-1966): pàg. 9.

- *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (16-04-1967): pàg. 9.
- *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (17-12-1944): pàg. 2.
- *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (18-11-1975): pàg. 6.
- *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (21-04-1966): pàg. 5.
- *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (28-05-1967): pàg. 9.
- *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (28-07-1979): pàg. 5.
- *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (28-12-1966): pàg. 10.
- *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (31-05-1974): pàg. 9.
- “Más víctimas de trabajadores en las obras del Pantano de Susqueda.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (26-11-1966): pàg. 1.
- “Montserrat Vila Camps ‘Pubilla’ 1974.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (25-08-1974): pàg. 11.
- “Multas.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (26-11-1943): pàg. 5.
- “Nº 1 de PRESENCIA.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (11-04-1965): pàg. 2.
- “Normas para constitución de las Comisiones de Calles.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (09-05-1951): pàg. 3.
- “Noticiario de actualidad.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (21-10-1955): pàg. 6.
- “Onomástica.- Reparación de una carretera.- Fiesta Mayor de la Sellera.- Concurso de pesca deportiva.- Enlaces matrimoniales. Fiestas Mayores.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (15-08-1963): pàg. 9.
- “Pilar Prat, ‘Miss Torroella 1971’.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (18-02-1971): pàg. 7.
- “Precio del Pan.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (18-06-1964): pàg. 12.
- “Primera de las tres conferencias de Orientación Familiar.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (19-04-1973): pàg. 8.
- “Programa de Televisión y Radio.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (22-06-1967): pàg. 3.
- “Pronto pasará el Tal.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (08-05-

1955): pàg. 3.

- “Protección a la familia en el nuevo Estado.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (02-03-1944): pàg. 5.
- “Racionamiento en la provincia.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (14-03-1946): pàg. 5.
- “Racionamiento en la provincia.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (14-03-1946): pàg. 5.
- “Recital de LLUIS LLACH en ZEPPELIN.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (23-04-1975): pàg. 7.
- “Reunión de la Comisión Delegada de Acción Cultural.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (26-03-1968): pàg. 3.
- “Reunión de la Comisión Provincial de la Vivienda.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (05-06-1963): pàg. 6.
- “Reunión en el Ayuntamiento para ultimar los trámites en relación con las viviendas a construir por la Cooperativa ‘L’Estel’.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (03-02-1972): pàg. 6.
- “San Isidro Labrador.-Romeria a Santa Barbara.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (25-05-1963): pàg. 9.
- “Satisfaciendo una curiosidad muy justificada.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (18-04-1951): pàg. 6.
- “Se aclara el misterio de los incendios de La Sellera.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (13-04-1955): pàg. 1.
- “Se disputa el Campeonato provincial infantil.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (25-05-1974): pàg. 16.
- “Sugerencias ciudadanas para denominar a algunas calles de la población.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (24-03-1972): pàg. 6.
- “TVE PROGRAMAS.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (12-05-1972): pàg. 3.
- “Un bienio de la acción del Gobierno en Gerona.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (14-11-1971): pàg. 5.
- “Un muerto y un herido grave en las obras del Pantano de Susqueda.” *Los Sitios de*

Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S., (28-07-1964): pàg. 2.

- “Una entidad modelo: la Sociedad de Pescadores Deportivos de Anglés y Comarca.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (21-09-1973): pàg. 8.
- “Una serie entera del ‘Gordo’ en El Pasteral.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (23-12-1964): pàg. 1.
- “Vd. puede elegir a la ‘Reina de la Simpatía’.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (01-07-1944): pàg. 2.
- “VENDEDORES OFICIALES DE GERONA Y PROVINCIA.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (23-09-1970): pàg. 10.
- “VII Concurso-Exposición de Flores.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (16-05-1975): pàg. 8.
- “Visita de la Stma. Virgen de Fátima, a la Villa de Anglés.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (01-05-1951): pàg. 2.
- “Visita de la Stma. Virgen de Fátima, a la Villa de Anglés.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (01-05-1951): pàg. 2.
- “Ya se prepara el XII Gran Aplec de la Montaña.-Jueves Lardero.- Hoy, sesión de cine-forum.” *Los Sitios de Gerona: Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, (24-02-1966): pàg. 6.

4. ANNEX VI: PARTICIPANTS DE LA RECOLLIDA DE RECORDS

IDENTIFICACIÓ	NOM DEL PARTICIPANT	EDAT DEL PARTICIPANT
T1	Joan Roca	74
T2	Lluís Llagostera	75
T3	Roser Sidera	60
T4	Carme Roura	64
T5	Montserrat Planas	72
T6	Dolors Prat	60
T7	Ester Bosch	51
T8	Salvador Coll	53
T9	Consol Caseta	52
T10	Dolors Relats	86
T11	Adela Casas	92
T12	Pilar Bosch	54
T13	Dolors Fontàs	75
T14	Isabel Dalmau	72
T15	Josep Royo	73
T16	Lluïsa Masachs	57
T17	Dolors Matilló	59
T18	Jordi Plana	60
T19	Montserrat Roca	53
T20	Lluís Bosch	61
T21	Pere Serramitja	63
T22	Maria Pilar Daunis	77
T23	Imelda Vila	76
T24	Catalina Salvà	67
T25	Joan Madeo	70
T26	Joan Novich	89
T27	Irene Roura	88
T28	Carme Carrasquilla	58
T29	Núria Bosch	87
T30	Dolors Tràfach	59
R1	Teresa Roura Lourdes Madeo Anna Fernandez Asunción Font Remei Rius Pepita Lloret Imelda Vila Dolors Baubés Joanita Collell Maria Teresa Matilló	82 85 78 78 82 82 76 67 70 75

	Fina Noguer Lola Font Maria Dolors Fontàs Ramon Sidera Dolors Farrés Joan Roca Lluís Rigau Marina Vila Neus Vila Pilar Cornellà Maria Sales Vila Esteves Farrés	78 84 74 86 72 74 75 74 82 65 77 85
R2	Josep Planella Teresa Roura Anna Fernandez Lourdes Madeo Marina Vila Lluís Rigau Esteve Farrés Ramona Puig Maria Buixons Neus Vila Teresa Serarols Aurora Bohigas Elvira Iglesias Joana Collell Isabel Zamora Dolors Baubés Jordi Planas Martí Feixas Concepció Vila Fina Noguer	87 82 78 85 74 75 85 88 91 82 82 85 73 70 82 67 78 76 78 78
R3	Joan Roca Irene Tulsà Anton Quer Josefina Clot Joan Pujolràs Carme Bonadona Maria Sales Vila Mercè Martin Dolors Farrés Aurora Bohigas Dolors Baubés	74 83 85 76 85 73 77 78 72 85 67
R4	Josep Nebot Pepe Pérez Pep Franch Antoni Mur	62 59 62 62
R5	Quima Bosch	67

	Ramona Bosch	64
R6	Paquita Simon	84
	Carme Carreras	74
	Ramona Puig	88
	Maria Buixons	91
	Maria Teresa Aragón	72
R7	Montserrat Canals	55
	Montserrat Carreras	64
	Remei Vernis	66
R8	Lluís Lloret	74
	Catalina Llunell	72
R9	Xavier Puigdemont	69
	Pilar Cornellà	65
R10	Montserrat Coll	54
	Montserrat Rius	54
	Dolors Alabau	54
	Margarita Pujolràs	53
	Lluïsa Sidera	53
	Judit Noguera	53

Fig. 27: Llista de participants. Font: Elaboració pròpia.

Així doncs, el projecte compta amb 88 participants (hi ha persones que assisteixen a més d'una trobada, però només computen una vegada a la suma total).